

**ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀՈՈՄԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ**

Միավորված ազգերի կազմակերպություն

ՆԱԽԱԲԱՆ

Սույն Կանոնադրությանը մասնակից պետությունները՝

գիտակցելով, որ բոլոր ժողովուրդները միավորված են ընդհանուր կապերով, միմյանց միահյուսված նրանց մշակույթները կազմում են համատեղ ժառանգություն, եւ մտահոգված լինելով, որ այդ նուրբ խճապատկերը ցանկացած պահի կարող է խարխլվել.

հաշվի առնելով, որ այս հարյուրամյակի ընթացքում միլիոնավոր երեխաներ, կանայք ու տղամարդիկ զոհ են դարձել մարդկության խիղճը խորապես ցնցող աներեակայելի դաժանությունների.

ընդունելով, որ նման ծանրագույն հանցագործություններն սպառնում են համընդհանուր խաղաղությանը, անվտանգությանն ու բարեկեցությանը.

պնդելով, որ միջազգային ողջ հանրության մտահոգությունը հարուցող առավել ծանր հանցագործություններն անպատիժ չպետք է մնան, եւ որ դրանց արդյունավետ քրեական հետապնդումը պետք է ապահովվի ինչպես ազգային մակարդակով միջոցներ ձեռնարկելով, այնպես էլ միջազգային համագործակցությունն ընդլայնելով.

լի վճռականությամբ՝ վերջ դնելու նման հանցագործություններ կատարած անձանց անպատժելիությանը եւ դրանով իսկ նպաստելու այդպիսի հանցագործությունների կանխարգելմանը.

հիշեցնելով, որ յուրաքանչյուր պետության պարտականությունն է իրականացնել իր քրեական իրավագործությունը միջազգային հանցագործությունների համար պատասխանատու անձանց նկատմամբ.

վերահաստատելով Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրության նպատակներն ու սկզբունքները, մասնավորապես, որ բոլոր պետությունները պետք է ձեռնպահ մնան ինչպես ուժի կամ ուժի սպառնալիքի գործադրումից, այնպես էլ Միավորված ազգերի կազմակերպության նպատակներին հակասող որեւէ այլ վարքագծից՝ ուղղված ցանկացած պետության տարածքային անձեռնմխելիության կամ քաղաքական անկախության դեմ.

այս կապակցությամբ ընդգծելով, որ սույն Կանոնադրությունում ոչինչ չպետք է դիտվի որպես թույլտվություն որեւէ մասնակից պետության՝ միջամտելու մեկ այլ պետության զինված ընդհարումներին կամ ներքին գործերին.

այդ նպատակով եւ լի լինելով վճռականությամբ՝ ի բարօրություն ներկա ու ապագա սերունդների՝ հիմնադրելու մշտական անկախ Միջազգային քրեական դատարան, որը կապված է Միավորված ազգերի կազմակերպության համակարգի հետ, օժտված է միջազգային ողջ հանրության մտահոգությունը հարուցող առավել ծանր հանցագործությունների նկատմամբ իրավազորությամբ:

ընդգծելով, որ սույն Կանոնադրությամբ ստեղծվող Միջազգային քրեական դատարանը լրացնում է քրեական իրավազորության ազգային մարմինները:

լի վճռականությամբ՝ ստեղծելու միջազգային արդարադատության նկատմամբ հարգանքի եւ դրա ապահովման ամուր երաշխիքներ:

համաձայնեցին հետեւյալի վերաբերյալ:

ՄԱՍ 1. ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՄԸ

Հոդված 1

Դատարանը

Սույնով հիմնադրվում է Միջազգային քրեական դատարան (Դատարան): Այն մշտական մարմին է եւ լիազորված է իրավազորություն իրականացնել միջազգային հանրության մտահոգությունը հարուցող առավել ծանր հանցագործությունների կատարման համար պատասխանատու անձանց նկատմամբ, ինչպես նախատեսված է սույն Կանոնադրությամբ, եւ լրացնում է քրեական իրավազորության ազգային մարմինները: Դատարանի իրավազորությունն ու գործունեությունը կարգավորվում են սույն Կանոնադրության դրույթներով:

Հոդված 2

Դատարանի փոխհարաբերությունը

Միավորված ազգերի կազմակերպության հետ

Միավորված ազգերի կազմակերպության հետ Դատարանի փոխհարաբերությունները կարգավորվում են սույն Կանոնադրության Մասնակից

պետությունների ասամբլեայի կողմից հաստատված եւ այնուհետեւ Դատարանի անունից՝ Դատարանի նախագահի կողմից կնքված համաձայնագրով:

Հոդված 3

Դատարանի նստավայրը

1. Դատարանի նստավայրը գտնվում է Հաագայում, Նիդեռլանդներում (հյուրընկալող պետություն):

2. Դատարանը հյուրընկալող պետության հետ կնքում է շտաբ-բնակարանի վերաբերյալ համաձայնագիր, որը Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից հաստատվելուց հետո Դատարանի անունից կնքվում է Դատարանի նախագահի կողմից:

3. Դատարանը կարող է ցանկացած ժամանակ, երբ նպատակահարմար է համարում, նիստ գումարել այլ վայրում, ինչպես նախատեսված է սույն Կանոնադրությամբ:

Հոդված 4

Դատարանի իրավական կարգավիճակը եւ լիազորությունները

1. Դատարանն ունի միջազգային իրավասություններ: Այն ունի նաեւ այնպիսի իրավունակություն, ինչպիսին կարող է անհրաժեշտ լինել դրա գործառույթները կատարելու եւ նպատակներն իրականացնելու համար:

2. Դատարանը կարող է սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված կարգով իր գործառույթներն ու լիազորություններն իրականացնել ցանկացած մասնակից պետության տարածքում կամ հատուկ համաձայնությամբ՝ այլ պետության տարածքում:

ՄԱՍ 2. ԻՐԱՎԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿԻՐԱՌԵԼԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Հոդված 5

Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունները

1. Դատարանի իրավազորությունը սահմանափակվում է միջազգային ողջ հանրությանը մտահոգող առավել ծանր հանցագործություններով: Սույն Կանոնադրությանը համապատասխան Դատարանի իրավազորությունը տարածվում է հետևյալ հանցագործությունների վրա.

- ա) ցեղասպանության հանցագործություն.
- բ) մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություններ.
- գ) պատերազմական հանցագործություններ.
- դ) ագրեսիայի հանցագործություն:

2. Դատարանն ագրեսիայի հանցագործության նկատմամբ իր իրավազորությունն իրականացնում է, երբ 121-րդ եւ 123-րդ հոդվածներին համապատասխան կընդունվի այդ հանցագործությունը սահմանող եւ այն պայմաններն ամրագրող դրույթ, որոնց դեպքում Դատարանն իրականացնում է իր իրավազորությունն այդ հանցագործության նկատմամբ: Այդ դրույթը պետք է համատեղելի լինի Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրության համապատասխան դրույթների հետ:

Հոդված 6

Ցեղասպանություն

Սույն Կանոնադրության նպատակներով «ցեղասպանություն» նշանակում է ստորեւ բերված արարքներից ցանկացածը՝ կատարված ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որեւէ խմբի՝ որպես այդպիսին լրիվ կամ մասնակի ոչնչացման մտադրությամբ.

- ա) այդ խմբի անդամներին սպանելը,
- բ) այդ խմբի անդամներին մարմնական լուրջ վնասվածքներ կամ հոգեկան վնաս պատճառելը,
- գ) այդ խմբի համար կյանքի այնպիսի պայմաններ միտումնավոր ստեղծելը, որոնք ուղղված են դրա լրիվ կամ մասնակի ֆիզիկական ոչնչացմանը,
- դ) այդ խմբի շրջանակներում մանկածնությունը կանխելուն միտված միջոցներ

իրականացնելը,

ե) երեխաներին բռնի փոխանցելը մարդկային մի խմբից մյուսին:

Հոդված 7

Մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություններ

1. Սույն Կանոնադրության նպատակներով «մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություն» նշանակում է ստորեւ բերված արարքներից ցանկացածը, որը կատարվում է իբրեւ քաղաքացիական անձանց դեմ ուղղված լայնածավալ կամ կանոնավոր հարձակում, եթե նման հարձակումը տեղի է ունենում գիտակցված.

ա) սպանություն,

բ) բնաջնջում,

գ) ստրկացում,

դ) բնակչության բռնագաղթ կամ բռնի տեղահանում,

ե) բանտարկություն կամ ֆիզիկական ազատությունից զրկում այլ խիստ միջոցներով՝ միջազգային իրավունքի հիմնարար նորմերի խախտմամբ,

զ) խոշտանգում,

է) բռնաբարություն, սեքսուալ ստրկացում, պոռնկության հարկադրում, հարկադրական հղիություն, հարկադրական ամլացում կամ համեմատելի ծանրության սեքսուալ բնույթի ցանկացած այլ բռնի գործողություն,

ը) նույնականացվող ցանկացած խմբի կամ հանրույթի հետապնդում քաղաքական, ռասայական, ազգային, էթնիկական, մշակութային, կրոնական, գենդերային, ինչպես նախատեսված է 3-րդ կետում, կամ այլ հիմքերով, որոնք միջազգային իրավունքով համընդհանուր ճանաչված են անընդունելի՝ կապված սույն կետում նշված ցանկացած արարքի կամ Դատարանին ընդդատյա ցանկացած հանցագործության հետ,

թ) մարդկանց բռնի անհետացում,

ժ) ապարտեիդի հանցագործություն,

ժա) միտումնավոր ուժեղ տառապանք կամ մարմնական լուրջ վնասվածքներ պատճառող կամ հոգեկան կամ ֆիզիկական առողջությունը քայքայող նմանաբնույթ

այլ անմարդկային արարքներ:

2. 1-ին կետի նպատակներով՝

ա) «քաղաքացիական անձանց դեմ ուղղված հարձակում» նշանակում է գործողությունների ընթացք, որը ներառում է քաղաքացիական անձանց դեմ ուղղված՝ 1-ին կետում վկայակոչված արարքների բազմակի կատարում, որոնք ձեռնարկվում են պետության կամ կազմակերպության՝ նման հարձակում իրականացնելուն ուղղված քաղաքականություն վարելու կամ այդ քաղաքականությանն աջակցելու նպատակով.

բ) «բնաջնջումը» ներառում է կյանքի այնպիսի պայմանների դիտավորյալ ստեղծումը, *inter alia* (ի թիվս այլնի), սննդամթերք եւ դեղորայք ձեռք բերելու հնարավորությունից զրկումը, որոնք ուղղված են բնակչության մի մասի ոչնչացմանը.

գ) «ստրկացում» նշանակում է անձի նկատմամբ սեփականության իրավունքի հետ կապված որեւէ կամ ողջ լիազորությունների իրականացում եւ ընդգրկում է նման լիազորության իրականացումը մարդկանց, մասնավորապես՝ կանանց ու երեխաների թրաֆիքինգի ընթացքում.

դ) «բնակչության բռնագաղթ կամ բռնի տեղահանում» նշանակում է արտաքսման կամ այլ հարկադիր գործողությունների միջոցով համապատասխան անձանց բռնի տեղափոխում իրենց օրինական բնակության տարածքից՝ առանց միջազգային իրավունքով թույլատրելի հիմքերի.

ե) «խոշտանգում» նշանակում է կալանքի տակ կամ մեղադրյալի հսկողության տակ գտնվող անձին դիտավորյալ կերպով ֆիզիկական կամ հոգեկան սուր ցավ կամ տառապանք պատճառելը. խոշտանգում չի համարվում այն ցավը կամ տառապանքը, որն առաջանում է միայն օրինական պատժամիջոցներից, ներհատուկ է դրանց եւ կապված է դրանց հետ.

զ) «հարկադրական հղիություն» նշանակում է հարկադրաբար հղիացված որեւէ կնոջ ապօրինի ազատությունից զրկելը՝ որեւէ ազգաբնակչության էթնիկական կազմը փոփոխելու կամ միջազգային իրավունքի այլ կոպիտ խախտումներ կատարելու նպատակով: Սույն սահմանումը որեւէ կերպ չպետք է մեկնաբանվի որպես հղիության վերաբերյալ ազգային օրենքների վրա ազդեցություն.

է) «հետապնդում» նշանակում է այս կամ այն խմբին կամ հանրույթին պատկանելու պատճառով հիմնարար իրավունքներից դիտավորությամբ եւ կոպիտ կերպով զրկելը՝ ի հակադրություն միջազգային իրավունքի.

ը) «ապարտեղի հանցագործություն» նշանակում է 1-ին կետում նշվածներին նմանաբնույթ անմարդկային արարքներ, որոնք կատարվում են ռասայական մի խմբի կողմից ռասայական մեկ այլ խմբի կամ խմբերի նկատմամբ կանոնավոր ճնշման եւ

գերիշխանության ինստիտուցիոնալացված ռեժիմի համատեքստում եւ այդ ռեժիմի պահպանման նպատակով.

թ) «մարդկանց բռնի անհետացում» նշանակում է մարդկանց ձերբակալում, կալանավորում կամ առեւանգում պետության կամ քաղաքական կազմակերպության կողմից կամ նրանց թույլտվությամբ, աջակցությամբ կամ համաձայնությամբ՝ չընդունելով դա իբրեւ ազատազրկում կամ հրաժարվելով այդ մարդկանց ճակատագրի կամ գտնվելու վայրի մասին տեղեկություն տալուց՝ օրենքով պաշտպանվելու հնարավորությունից երկար ժամանակով նրանց զրկելու համար:

3. Սույն Կանոնադրության նպատակներով «գենդեր» եզրույթը հասարակության համատեքստում վերաբերում է երկու՝ իգական եւ արական սեռերին: «Գենդեր» եզրույթը չունի վերոհիշյալից տարբերվող որեւէ այլ իմաստ:

Հոդված 8

Պատերազմական հանցագործություններ

1. Դատարանի իրավազորությունը պատերազմական հանցագործությունների վրա տարածվում է մասնավորապես այն դեպքում, երբ դրանք կատարվել են ծրագրի կամ քաղաքականության շրջանակներում կամ նման հանցագործությունների լայնածավալ իրականացման դեպքում:

2. Սույն Կանոնադրության նպատակներով «պատերազմական հանցագործություններ» նշանակում է՝

ա) 1949 թվականի օգոստոսի 12-ի ժնեի կոնվենցիաների լուրջ խախտումներ, այն է՝ ժնեի համապատասխան կոնվենցիայի դրույթների համաձայն պաշտպանվող անձանց կամ սեփականության դեմ կատարված ներքոհիշյալ արարքներից ցանկացածը.

i) դիտավորյալ սպանությունը,

ii) խոշտանգումը կամ անմարդկային վերաբերմունքը, ներառյալ՝ կենսաբանական փորձերը,

iii) դիտավորությամբ ծանր տառապանք պատճառելը կամ մարմնական լուրջ վնասվածք հասցնելը, կամ առողջությունը լրջորեն վնասելը,

iv) գույքի ապօրինի, անիմաստ եւ խոշորածավալ ոչնչացումն ու յուրացումը՝ չպայմանավորված ռազմական անհրաժեշտությամբ,

v) ռազմագերուին կամ պաշտպանութիւնից օգտվող այլ անձի՝ հակառակորդ պետութեան զինված ուժերում ծառայելուն հարկադրելը,

vi) ռազմագերուին կամ պաշտպանութիւնից օգտվող այլ անձի՝ արդար եւ բնականոն դատական քննութեան իրավունքից զրկելը,

vii) անօրինական բռնագաղթը կամ տեղափոխումը, կամ անօրինական ազատազրկումը,

viii) պատանդներ վերցնելը.

բ) միջազգային իրավունքի շրջանակներում գործող՝ միջազգային զինված ընդհարումների ժամանակ կիրառվող օրենքների եւ սովորութիւնների այլ լուրջ խախտումներ, այն է՝ հետեւյալ արարքներից ցանկացածը.

i) դիտավորութեամբ կատարված հարձակումները ռազմական գործողութիւններին անմիջականորեն չմասնակցող քաղաքացիական բնակչութեան, որպէս այդպիսին, կամ առանձին քաղաքացիական անձանց վրա,

ii) դիտավորութեամբ կատարված հարձակումները քաղաքացիական, այսինքն՝ այնպիսի օբյեկտների վրա, որոնք ռազմական նպատակակետ չեն,

iii) դիտավորութեամբ կատարված հարձակումները մարդասիրական օգնութեան աշխատանքներին ներգրավված անձնակազմի, օբյեկտների, նյութերի, ստորաբաժանումների կամ փոխադրամիջոցների, կամ Միավորված ազգերի կազմակերպութեան Կանոնադրութեան համաձայն ներգրավված խաղաղապահ առաքելութիւնների վրա, քանի դեռ նրանք (դրանք), զինված ընդհարումների մասով միջազգային իրավունքի համաձայն, ունեն քաղաքացիական անձանց կամ քաղաքացիական օբյեկտներին տրամադրվող պաշտպանութեան իրավունք,

iv) դիտավորութեամբ կատարված այնպիսի հարձակումը, երբ հարձակումն իրականացնողը հստակ գիտակցում է, որ այն կհանգեցնի քաղաքացիական անձանց պատահական մահվան կամ ավելորդ խեղումների, կամ կվնասի քաղաքացիական օբյեկտները, կամ լայնածավալ տեական ու լուրջ վնաս կպատճառի շրջակա միջավայրին, ինչն ակնհայտորեն անհամաչափ կլինի կոնկրետ եւ անմիջականորեն ակնկալվող ռազմական ընդհանուր առավելութեանը,

v) հարձակումն անպաշտպան եւ ռազմական նպատակակետ չհանդիսացող քաղաքների, գյուղերի, կացարանների կամ շինութիւնների վրա, կամ դրանց ոմբակոծութիւնը՝ անկախ դրանց կատարման միջոցներից,

vi) կոմբատանտի սպանութիւնը կամ նրան վիրավորելը, որը, զենքը վայր դնելով կամ պաշտպանութեան միջոցներ այլեւս չունենալով, կամավոր հանձնվել է,

vii) բանագնացի դրոշի, հակառակորդի դրոշի կամ զինվորական տարբերանշանների եւ հակառակորդի կամ Միավորված ազգերի կազմակերպության համազգեստի, ինչպես նաեւ ժենեի կոնվենցիաներով սահմանված տարբերանշանների ոչ պատշաճ օգտագործումը, ինչը հանգեցնում է անձի մահվան կամ նրան պատճառում ֆիզիկական լուրջ վնասվածք,

viii) բռնազավթող պետության կողմից սեփական քաղաքացիական բնակչության մի մասի ուղղակի կամ անուղղակի տեղափոխումը բռնազավթված տարածք կամ բռնազավթված տարածքի բնակչության կամ դրա մի մասի բռնազաղթեցումը կամ տեղափոխումն այդ տարածքի սահմանների ներսում կամ դրանից դուրս,

ix) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները կրոնական, կրթական, մշակութային, գիտական կամ բարեգործական նպատակների ծառայող շենքերի, պատմական հուշարձանների, հոսպիտալների եւ այն վայրերի վրա, որտեղ կենտրոնացած են հիվանդներ ու վիրավորներ, պայմանով, որ նշված օբյեկտները ռազմական նպատակակետեր չեն,

x) հակառակորդ կողմի իշխանության ներքո գտնվող անձանց ֆիզիկական խեղումը կամ նրանց բժշկական կամ գիտական տարաբնույթ փորձերի ենթարկելը, ինչը պայմանավորված չէ տվյալ անձի բժշկական, ատամնաբուժական ու հիվանդանոցային բուժման անհրաժեշտությամբ եւ իրականացվում է ոչ ի շահ նրա, եւ ինչը հանգեցնում է տվյալ անձի կամ անձանց մահվան կամ լրջորեն սպառնում է նրանց առողջությանը,

xi) հակառակորդ պետությանը կամ նրա բանակին պատկանող անձանց դավադրաբար սպանելը կամ վիրավորելը,

xii) հայտարարելը, որ գթություն չի լինի,

xiii) հակառակորդի գույքի ոչնչացումը կամ զավթումը՝ բացառությամբ, երբ նման ոչնչացումը կամ զավթումն անհետաձգելիորեն թելադրված է ռազմական անհրաժեշտությամբ,

xiv) դատարանում հակառակորդ կողմի քաղաքացիների իրավունքները եւ հայցերը չեղյալ, կասեցված կամ անընդունելի հայտարարելը,

xv) հակառակորդ կողմի քաղաքացիներին իրենց երկրի դեմ ուղղված ռազմական գործողություններին մասնակցելուն հարկադրելը, եթե նույնիսկ նախքան պատերազմը նրանք ծառայության մեջ են գտնվել պատերազմող կողմում,

xvi) քաղաքի կամ բնակավայրի կողոպուտը, նույնիսկ եթե այն վերցվել է գրոհով,

xvii) թույն կամ թունավոր զենք կիրառելը,

xviii) հեղձուցիչ, թունավոր կամ այլ գազեր եւ համանման հեղուկներ, նյութեր կամ միջոցներ կիրառելը,

xix) մարդու մարմնում հեշտությամբ պայթող կամ տափակող գնդակներ օգտագործելը, ինչպիսիք են օրինակ՝ թաղանթավոր գնդակները, որոնց կարծր թաղանթն ամբողջությամբ չէ, որ ծածկում է միջուկը կամ ունի կտրտվածքներ,

xx) այնպիսի զենքեր, ռազմամթերք եւ տեխնիկա, ինչպես նաեւ պատերազմ վարելու այնպիսի մեթոդներ կիրառելը, որոնք առաջ են բերում չափազանց մեծ վնասվածքներ ու ավելորդ տառապանք, կամ որոնք իրենց էությամբ ընտրողական չեն՝ ի խախտումն զինված ընդհարումների մասով միջազգային իրավունքի, պայմանով, որ նման զենքերը, ռազմամթերքները, տեխնիկան եւ պատերազմ վարելու մեթոդները ենթակա են համընդհանուր արգելման եւ ներառված են սույն Կանոնադրության հավելվածում՝ 121-րդ եւ 123-րդ հոդվածների դրույթներին համապատասխան կատարված լրացումների միջոցով,

xxi) մարդկային արժանապատվության դեմ ուղղված ոտնձգությունը, մասնավորապես՝ վիրավորական եւ նվաստացուցիչ վերաբերմունքը,

xxii) բռնաբարությունը, սեքսուալ ստրկությունը, պոռնկության հարկադրելը, հարկադրական հղիությունը, ինչպես սահմանված է 7-րդ հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետում, հարկադրական ամլացումը կամ Ժնեվի կոնվենցիաների կոպիտ խախտում հանդիսացող՝ սեքսուալ բնույթի այլ բռնի գործողություններ,

xxiii) քաղաքացիական անձի կամ պաշտպանությունից օգտվող այլ անձի ներկայության օգտագործումը՝ որոշակի վայրեր, տարածքներ կամ զինված ուժեր ռազմական գործողություններից անձեռնմխելի դարձնելու համար,

xxiv) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները շենքերի, նյութերի, բժշկական հաստատությունների եւ փոխադրամիջոցների, ինչպես նաեւ այն անձնակազմի վրա, որը միջազգային իրավունքին համապատասխան կրում է Ժնեվի կոնվենցիաներով սահմանված տարբերանշանները,

xxv) դիտավորությամբ քաղաքացիական անձանց սովի մատնելը՝ իբրեւ պատերազմ վարելու միջոց, նրանց զրկելով գոյատևելու համար անհրաժեշտ միջոցներից, ներառյալ՝ Ժնեվի կոնվենցիաներով նախատեսված օգնության տրամադրումը դիտավորությամբ խոչընդոտելը,

xxvi) մինչեւ տասնհինգ տարեկան երեխաներին ազգային զինված ուժեր զինվորական ծառայության զորակոչելը կամ հավաքագրելը, կամ ռազմական գործողություններին նրանց ակտիվ մասնակցությունն օգտագործելը.

գ) միջազգային բնույթ չկրող զինված ընդհարումների դեպքում՝ 1949 թվականի օգոստոսի 12-ի Ժնևի չորս կոնվենցիաների համար ընդհանուր՝ 3-րդ հոդվածի լուրջ խախտումները, այն է՝ հետեյալ արարքներից ցանկացածը, որն իրականացվել է ռազմական գործողություններին գործուն մասնակցություն չցուցաբերած անձանց դեմ, ներառյալ՝ զինված ուժերի այն անդամները, որոնք վայր են դրել զենքը, ինչպես նաև նրանք, ովքեր շարքից դուրս են եկել հիվանդության, վիրավորվելու, արգելանքի վերցվելու կամ ցանկացած այլ պատճառով.

i) կյանքի եւ անձի անձեռնմխելիության դեմ ուղղված ոտնձգությունը, մասնավորապես՝ բոլոր տեսակի սպանությունները, խեղումները, դաժան վերաբերմունքը եւ խոշտանգումները,

ii) անձի արժանապատվության դեմ ուղղված ոտնձգությունը, մասնավորապես՝ վիրավորական եւ նվաստացուցիչ վերաբերմունքը,

iii) պատանդ վերցնելը,

iv) դատավճիռ կայացնելը եւ այն ի կատար ածելը՝ առանց սահմանված կարգով ստեղծված դատարանի կողմից՝ համընդհանուր ճանաչված բոլոր դատական երաշխիքների պահպանմամբ իրականացված դատական քննության.

դ) 2-րդ կետի «գ» ենթակետը կիրառվում է միջազգային բնույթ չկրող զինված ընդհարումների նկատմամբ եւ հետեւաբար չի կիրառվում ներքին հուզումների եւ լարվածությունների նկատմամբ, ինչպիսիք են օրինակ՝ զանգվածային անկարգությունները, բռնության առանձին եւ պատահական դեպքերը կամ նման բնույթի այլ արարքներ.

ե) միջազգային բնույթ չկրող զինված ընդհարումների նկատմամբ կիրառելի՝ միջազգային իրավունքի շրջանակներում գործող օրենքների եւ սովորույթների այլ լուրջ խախտումներ, այն է՝ հետեյալ արարքներից ցանկացածը.

i) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները քաղաքացիական բնակչության վրա, որպես այդպիսին, կամ ռազմական գործողություններին անմիջականորեն չմասնակցող առանձին քաղաքացիական անձանց վրա,

ii) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները շենքերի, նյութերի, բժշկական հաստատությունների եւ փոխադրամիջոցների, ինչպես նաև այն անձնակազմի վրա, որը միջազգային իրավունքին համապատասխան կրում է Ժնևի կոնվենցիաներով սահմանված տարբերանշանները,

iii) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները մարդասիրական օգնության աշխատանքներին ներգրավված անձնակազմի, օբյեկտների, նյութերի, ստորաբաժանումների կամ փոխադրամիջոցների, կամ Միավորված ազգերի

կազմակերպության Կանոնադրության համաձայն ներգրավված խաղաղապահ առաքելությունների վրա, քանի դեռ նրանք (դրանք), զինված ընդհարումների մասով միջազգային իրավունքի համաձայն, ունեն քաղաքացիական անձանց կամ քաղաքացիական օբյեկտներին տրամադրվող պաշտպանության իրավունք,

iv) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները կրոնական, կրթական, մշակութային, գիտական կամ բարեգործական նպատակների ծառայող շենքերի, պատմական հուշարձանների, հոսպիտալների եւ այն վայրերի վրա, որտեղ կենտրոնացած են հիվանդներ եւ վիրավորներ, պայմանով, որ նշված օբյեկտները ռազմական նպատակակետեր չեն,

v) քաղաքի կամ բնակավայրի կողոպուտը, եթե նույնիսկ այն վերցվել է գրոհով,

vi) բռնաբարությունը, սեքսուալ ստրկությունը, պոռնկության հարկադրելը, հարկադրական հղիությունը, ինչպես սահմանված է 7-րդ հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետում, հարկադրական ամլացումը եւ սեքսուալ բնույթի այլ բռնի գործողություններ, որոնք նույնպես ժնեի չորս կոնվենցիաների համար ընդհանուր՝ 3-րդ հոդվածի լուրջ խախտումներ են,

vii) մինչեւ տասնհինգ տարեկան երեխաներին զինված ուժեր զինվորական ծառայության զորակոչելը կամ հավաքագրելը, կամ ռազմական գործողություններին նրանց ակտիվ մասնակցությունն օգտագործելը,

viii) ընդհարման հետ կապված պատճառներով քաղաքացիական բնակչության տեղահանման հրաման արձակելը, եթե դա չի պահանջվում համապատասխան քաղաքացիական բնակչության անվտանգության նկատառումներով կամ ռազմական բնույթի անհետաձգելի անհրաժեշտությամբ,

ix) հակառակորդի կոմբատանտին դավադրությամբ սպանելը կամ վիրավորելը,

x) հայտարարելը, որ գթություն չի լինի,

xi) հակառակորդ կողմի իշխանության ներքո գտնվող անձանց ֆիզիկական խեղումը կամ նրանց բժշկական կամ գիտական տարաբնույթ փորձերի ենթարկելը, ինչը պայմանավորված չէ տվյալ անձի բժշկական, ատամնաբուժական ու հիվանդանոցային բուժման անհրաժեշտությամբ եւ իրականացվում է ոչ ի շահ նրա, եւ ինչը հանգեցնում է տվյալ անձի կամ անձանց մահվան կամ լրջորեն սպառնում է նրանց առողջությանը,

xii) հակառակորդի գույքի ոչնչացումը կամ զավթումը՝ բացառությամբ, երբ նման ոչնչացումը կամ զավթումն անհետաձգելիորեն թելադրված է ռազմական

անհրաժեշտությամբ.

զ) 2-րդ կետի «ե» ենթակետը կիրառվում է միջազգային բնույթ չկրող զինված ընդհարումների նկատմամբ եւ հետեւաբար չի կիրառվում ներքին հուզումների եւ լարվածությունների նկատմամբ, ինչպիսիք են օրինակ՝ զանգվածային անկարգությունները, բռնության առանձին եւ պատահական դեպքերը կամ նման բնույթի այլ արարքներ: Այն կիրառվում է պետության տարածքում տեղի ունեցող զինված ընդհարումների նկատմամբ այն դեպքում, երբ առկա է տեւական զինված ընդհարում կառավարական ուժերի եւ կազմակերպված զինված խմբավորումների միջեւ կամ այդպիսի խմբավորումների միջեւ:

2. 2-րդ կետի «զ» եւ «ե» ենթակետերում շարադրված որեւէ դրույթ չի ազդում կառավարության՝ բոլոր իրավաչափ միջոցներով պետությունում օրենքն ու կարգը պահպանելու կամ վերականգնելու կամ պետության միասնությունն ու տարածքային ամբողջականությունը պաշտպանելու պատասխանատվության վրա:

Հոդված 9

Հանցագործության տարրերը

1. Հանցագործության տարրերը Դատարանին օգնում են 6-րդ, 7-րդ եւ 8-րդ հոդվածների մեկնաբանման եւ կիրառման գործում: Դրանք ընդունվում են Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ:

2. Հանցագործության տարրերում փոփոխություններ կարող են առաջարկել՝

ա) ցանկացած մասնակից պետություն,

բ) բացարձակ մեծամասնությամբ որոշում ընդունող դատավորները,

գ) Դատախազը:

Այդ փոփոխություններն ընդունվում են Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ:

3. Հանցագործության տարրերը եւ դրանցում կատարված փոփոխությունները պետք է համապատասխանեն սույն Կանոնադրությանը:

Հոդված 10

Այս Մասում շարադրված որեւէ դրույթ չի կարող մեկնաբանվել որպես միջազգային իրավունքի գոյություն ունեցող կամ ձեւավորվող նորմերը որեւէ կերպ սահմանափակող կամ ի վնաս դրանց գործող՝ սույն Կանոնադրության նպատակներից տարբեր այլ նպատակներով:

Հոդված 11

Ratione temporis (ժամանակային առումով) իրավագործությունը

1. Դատարանի իրավագործությունը տարածվում է միայն սույն Կանոնադրությունն ուժի մեջ մտնելուց հետո կատարված հանցագործությունների վրա:

2. Եթե որեւէ պետություն սույն Կանոնադրության մասնակից է դառնում այն ուժի մեջ մտնելուց հետո, ապա Դատարանն իր իրավագործությունը կարող է իրականացնել միայն այն հանցագործությունների նկատմամբ, որոնք կատարվել են այդ պետության համար սույն Կանոնադրությունն ուժի մեջ մտնելուց հետո, եթե այդ պետությունը 12-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն հայտարարություն չի արել:

Հոդված 12

Իրավագործության իրականացման նախապայմանները

1. Պետությունը, որը դառնում է սույն Կանոնադրության մասնակից, դրանով իսկ ճանաչում է Դատարանի իրավագործությունը 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների նկատմամբ:

2. Հոդված 13-ի «ա» կամ «գ» կետերի դեպքում Դատարանն իր իրավագործությունը կարող է իրականացնել, եթե ներքոհիշյալ պետություններից մեկը կամ մի քանիսը սույն Կանոնադրության մասնակից են կամ 3-րդ կետին համապատասխան ճանաչել են Դատարանի իրավագործությունը.

ա) այն պետությունը, որի տարածքում կատարվել է տվյալ արարքը, կամ եթե այդ հանցագործությունը կատարվել է նավի կամ ինքնաթիռի վրա, ապա այդ նավի կամ ինքնաթիռի գրանցման պետությունը,

բ) այն պետությունը, որի քաղաքացին մեղադրվում է հանցագործության

կատարման մեջ:

3. Եթե 2-րդ կետի համաձայն պահանջվում է սույն Կանոնադրության մասնակից չհանդիսացող պետության կողմից Դատարանի իրավազորության ճանաչումը, ապա այդ պետությունը կարող է Քարտուղարին ներկայացված հայտարարության միջոցով ճանաչել Դատարանի իրավազորության իրականացումը տվյալ հանցագործության նկատմամբ: Ճանաչող պետությունը, առանց որեւէ ձգձգման կամ բացառության, համագործակցում է Դատարանի հետ՝ Մաս 9-ին համապատասխան:

Հոդված 13

Իրավազորության իրականացումը

Դատարանը 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների նկատմամբ իր իրավազորությունը կարող է սույն Կանոնադրության դրույթներին համապատասխան իրականացնել, եթե՝

ա) մասնակից պետության կողմից 14-րդ հոդվածին համապատասխան Դատախազին ներկայացվել է իրավիճակ, որի դեպքում ենթադրաբար կատարվել է մեկ կամ մի քանի նման հանցագործություն:

բ) Անվտանգության խորհրդի կողմից, որը գործում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրության VII գլխի հիման վրա, Դատախազին ներկայացվել է իրավիճակ, որի դեպքում ենթադրաբար կատարվել է մեկ կամ մի քանի նման հանցագործություն, կամ

գ) Դատախազը 15-րդ հոդվածին համապատասխան քննություն է սկսել այդ հանցագործության առնչությամբ:

Հոդված 14

Մասնակից պետության կողմից իրավիճակը ներկայացնելը

1. Մասնակից պետությունը կարող է Դատախազին ներկայացնել այն իրավիճակը, որի դեպքում ենթադրաբար կատարվել են Դատարանին ընդդատյա մեկ կամ մի քանի հանցագործություններ՝ խնդրելով Դատախազին քննության առնել այդ

իրավիճակը՝ այդ հանցագործությունների համար մեկ կամ մի քանի անձանց մեղադրանք ներկայացնելու հարցը որոշելու նպատակով:

2. Իրավիճակը ներկայացնելու ժամանակ հնարավորինս նշվում են համապատասխան հանգամանքները, եւ կցվում են այն հաստատող փաստաթղթերը, որոնք հասանելի են իրավիճակը ներկայացնող պետությանը:

Հոդված 15

Դատախազը

1. Դատախազը կարող է Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների վերաբերյալ տեղեկությունների հիման վրա սկսել քննություն proprio motu (իր նախաձեռնությամբ):

2. Դատախազը գնահատում է ստացված տեղեկությունների հիմնավորվածությունը: Այդ նպատակով նա կարող է լրացուցիչ տեղեկություններ պահանջել պետություններից, Միավորված ազգերի կազմակերպության մարմիններից, միջկառավարական եւ հասարակական կազմակերպություններից կամ նպատակահարմար համարվող այլ վստահելի աղբյուրներից եւ կարող է ստանալ գրավոր կամ բանավոր ցուցմունքներ Դատարանի նստավայրում:

3. Եթե Դատախազը հանգում է եզրակացության, որ քննություն սկսելու համար առկա են բավարար հիմքեր, ապա դիմում է Մինչդատական վարույթի պալատին՝ քննություն իրականացնելու թույլտվություն ստանալու համար՝ ներկայացնելով նաեւ հավաքված բոլոր հիմնավորող նյութերը: Տուժողները կարող են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան նյութեր ներկայացնել Մինչդատական վարույթի պալատին:

4. Եթե Մինչդատական վարույթի պալատն այդ դիմումի եւ ներկայացված նյութերի ուսումնասիրության արդյունքում համարում է, որ բավարար հիմքեր կան քննություն սկսելու համար, եւ գործը, ըստ ամենայնի, Դատարանի իրավազորության շրջանակներում է, ապա այն թույլատրում է քննություն սկսելը՝ առանց կանխորոշելու գործով իրավազորության եւ ընդունելիության վերաբերյալ Դատարանի հետագա որոշումները:

5. Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից քննության թույլատրության մերժումը չի բացառում նույն իրավիճակին առնչվող նոր փաստերի կամ ապացույցների հիման վրա Դատախազի կողմից հետագայում նոր դիմում

ներկայացնելը:

6. Եթե 1-ին եւ 2-րդ կետերում նշված նախնական ուսումնասիրությունից հետո Դատախազը եզրակացնում է, որ ներկայացված տեղեկությունները բավարար հիմքեր չեն պարունակում քննության համար, ապա նա այդ մասին հայտնում է տեղեկությունները ներկայացնողներին: Դա չի բացառում նույն իրավիճակին առնչվող՝ հետագայում ներկայացված տեղեկությունները նոր փաստերի կամ ապացույցների լույսի ներքո Դատախազի կողմից քննության առնելը:

Հոդված 16

Քննությունը կամ քրեական հետապնդումը հետաձգելը

Սույն Կանոնադրությանը համապատասխան՝ որեւէ քննություն կամ քրեական հետապնդում չի կարող սկսվել կամ իրականացվել Անվտանգության խորհրդի կողմից Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրության VII գլխի հիման վրա ընդունված բանաձեռով Դատարանին նման պահանջով դիմելուց հետո 12 ամսվա ընթացքում. այդ պահանջն Անվտանգության խորհուրդը կարող է նույն պայմաններով կրկին ներկայացնել:

Հոդված 17

Ընդունելիության վերաբերյալ հարցերը

1. Հաշվի առնելով Նախաբանի 10-րդ կետը եւ 1-ին հոդվածը՝ Դատարանը վարույթի համար գործի անընդունելիության մասին որոշում է կայացնում, եթե՝

ա) գործով իրականացվում է քննություն կամ հարուցված է քրեական հետապնդում այն պետության կողմից, որն իրավազորություն ունի տվյալ գործի նկատմամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ պետությունը չի ցանկանում կամ ի վիճակի չէ պատշաճ կերպով իրականացնել քննությունը կամ քրեական հետապնդումը.

բ) գործի կապակցությամբ քննություն է իրականացվել այն պետության կողմից, որն իրավազորություն ունի տվյալ գործի նկատմամբ, եւ այդ պետությունը որոշել է տվյալ անձի նկատմամբ քրեական հետապնդում չիրականացնել՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ որոշումն արդյունք է պետության՝ պատշաճ

կերպով քրեական հետապնդում իրականացնելու ցանկության բացակայության կամ անկարողության.

գ) տվյալ անձն արդեն դատապարտվել է այն արարքի համար, որը տվյալ բողոքի առարկան է, եւ Դատարանի կողմից գործի քննությունը 20-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն չի թույլատրվում.

դ) գործը բավականաչափ ծանրակշիռ չէ, որպեսզի հիմնավորվեն Դատարանի հետագա գործողությունները:

2. Որեւէ կոնկրետ գործի առնչությամբ քննություն իրականացնելու ցանկության բացակայությունը որոշելու նպատակով Դատարանը, ելնելով միջազգային իրավունքով ճանաչված պատշաճ իրավական ընթացակարգերի սկզբունքներից, հաշվի է առնում հետեւյալ գործոններից մեկի կամ մի քանիսի առկայությունը.

ա) դատավարությունն իրականացվել կամ իրականացվում է, կամ ներպետական որոշումը կայացվել է համապատասխան անձին 5-րդ հոդվածում նշված՝ Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների կատարման համար քրեական պատասխանատվությունից պաշտպանելու նպատակով.

բ) դատավարությունն անհիմն կերպով ձգձգվել է, ինչն ստեղծված հանգամանքներում անհամատեղելի է տվյալ անձի նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու մտադրության հետ.

գ) դատավարությունը չի իրականացվել կամ չի իրականացվում անկախ եւ անկողմնակալ կերպով, եւ այն կարգը, որով այն իրականացվել կամ իրականացվում է, ստեղծված հանգամանքներում անհամատեղելի է տվյալ անձի նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու մտադրության հետ:

3. Որեւէ կոնկրետ գործի առնչությամբ անկարողությունը որոշելու նպատակով Դատարանը հաշվի է առնում, թե արդյոք տվյալ պետությունն ի վիճակի չէ իր տրամադրության ներքո ստանալ մեղադրյալին կամ անհրաժեշտ ապացույցներն ու ցուցմունքները՝ իր ազգային դատական համակարգի լիակատար կամ էական քայքայվածության կամ բացակայության պատճառով, թե անկարող է իրականացնել դատավարությունը այլ պատճառներով:

Հոդված 18

Գործի ընդունելիության վերաբերյալ նախնական որոշումները

1. Այն դեպքում, երբ իրավիճակը Դատարանին ներկայացվել է 13-րդ հոդվածի «ա» կետի համաձայն, եւ Դատախազը որոշել է, որ քննություն սկսելու համար կան բավարար հիմքեր, կամ եթե Դատախազը քննություն է սկսել 13-րդ հոդվածի «գ» կետին եւ 15-րդ հոդվածին համապատասխան, ապա Դատախազն այդ մասին ծանուցում է բոլոր մասնակից պետություններին եւ այն պետություններին, որոնք, հաշվի առնելով առկա տեղեկությունները, սովորաբար կիրականացնեն իրենց իրավազորությունը տվյալ հանցագործությունների նկատմամբ: Դատախազն այդ պետություններին կարող է ծանուցել գաղտնի հիմունքներով, եւ այն դեպքում, երբ Դատախազն անհրաժեշտ է համարում ապահովել անձանց պաշտպանությունը, կանխել ապացույցների ոչնչացումը կամ խոչընդոտել անձանց թաքնվելը, կարող է սահմանափակել պետություններին տրամադրվող տեղեկությունների շրջանակը:

2. Նման ծանուցում ստանալուց հետո մեկ ամսվա ընթացքում պետությունը Դատարանին կարող է տեղեկացնել, որ ինքը քննություն է իրականացնում կամ քննություն է իրականացրել իր քաղաքացիների կամ իր իրավազորության ներքո գտնվող այլ անձանց նկատմամբ՝ քրեորեն պատժելի այն արարքների կապակցությամբ, որոնք կարող են համարվել 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործություններ, եւ որոնք առնչվում են պետություններին ուղարկված ծանուցման մեջ նշված տեղեկություններին: Այդ պետության դիմումով Դատախազը տվյալ անձանց նկատմամբ քննության իրականացումը փոխանցում է պետությանը՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Մինչդատական վարույթի պալատը Դատախազի դիմումի հիման վրա որոշում է թույլատրել քննության իրականացումը:

3. Քննության իրականացումը պետությանը փոխանցելու՝ Դատախազի որոշումը կարող է Դատախազի կողմից վերանայվել փոխանցման մասին որոշումն ընդունելուց հետո վեց ամսվա ընթացքում կամ ցանկացած ժամանակ՝ այն բանից հետո, երբ պետության կողմից պատշաճ քննություն իրականացնելու ցանկության բացակայության կամ անկարողության հետեւանքով տեղի է ունեցել հանգամանքների էական փոփոխություն:

4. Համապատասխան պետությունը կամ Դատախազը կարող է Մինչդատական վարույթի պալատի որոշումը 82-րդ հոդվածին համապատասխան բողոքարկել Վերաքննիչ պալատում: Բողոքը կարող է քննության առնվել արագացված կարգով:

5. Այն դեպքում, երբ Դատախազը 2-րդ կետին համապատասխան փոխանցել է քննության իրականացումը, նա կարող է համապատասխան պետությանը ներկայացնել քննության ընթացքի եւ հետագա ցանկացած քրեական հետապնդման մասին իրեն պարբերաբար տեղեկացնելու մասին պահանջ: Մասնակից պետությունները նման պահանջներին պատասխանում են առանց անհիմն

ձգձգումների:

6. Մինչեւ Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից որոշում կայացվելը կամ Դատախազի կողմից սույն հոդվածի համաձայն որեւէ քննություն փոխանցելուց հետո ցանկացած ժամանակ Դատախազը կարող է բացառության կարգով Մինչդատական վարույթի պալատից թույլտվություն խնդրել՝ ապացույցները պահպանելու նպատակով անհրաժեշտ քննչական միջոցներ ձեռնարկելու համար, այն դեպքերում, երբ կա կարեւոր ապացույց ձեռք բերելու բացառիկ հնարավորություն, կամ առկա է այդ ապացույցի հետագա ձեռքբերման անհնարինության իրական վտանգ:

7. Մինչդատական վարույթի պալատի որոշումը սույն հոդվածին համապատասխան վիճարկող պետությունը կարող է 19-րդ հոդվածի համաձայն բողոքարկել գործի ընդունելիության մասին որոշումը՝ հիմք ընդունելով լրացուցիչ էական փաստերը կամ հանգամանքների էական փոփոխությունը:

Հոդված 19

Դատարանի իրավազորության եւ ընդունելիության վերաբերյալ հարցերի վիճարկումը

1. Դատարանը պետք է հավաստիանա, որ իր քննությանը ներկայացված ցանկացած գործ իր իրավազորության շրջանակներում է: Դատարանը կարող է իր նախաձեռնությամբ որոշում կայացնել գործի ընդունելիության վերաբերյալ՝ 17-րդ հոդվածին համապատասխան:

2. Հոդված 17-ում նշված հիմքերով գործի ընդունելիությունը կամ Դատարանի իրավազորությունը կարող է վիճարկվել՝

ա) մեղադրյալի կամ այն անձի կողմից, որի նկատմամբ 58-րդ հոդվածի համաձայն կայացվել է կալանավորման մասին որոշում, կամ որին տրվել է ներկայանալու մասին ծանուցում,

բ) տվյալ գործի նկատմամբ իրավազորությամբ օժտված պետության կողմից՝ այն հիմքով, որ այդ պետությունը գործով քննություն կամ քրեական հետապնդում է իրականացնում կամ իրականացրել, կամ

գ) այն պետության կողմից, որից պահանջվում է Դատարանի իրավազորության ճանաչում՝ 12-րդ հոդվածին համապատասխան:

3. Դատախազը կարող է խնդրել Դատարանին որոշում կայացնել իրավազորության կամ ընդունելիության հարցի վերաբերյալ: Իրավազորության կամ

ընդունելիության վերաբերյալ հարցերը քննության առնելիս նրանք, ովքեր 13-րդ հոդվածի համաձայն իրավիճակը ներկայացրել են քննության, ինչպես նաև տուժողները նույնպես կարող են իրենց դիտարկումները ներկայացնել Դատարան:

4. Գործի ընդունելիությունը կամ Դատարանի իրավագործությունը 2-րդ կետում նշված ցանկացած անձի կամ պետության կողմից կարող է վիճարկվել միայն մեկ անգամ: Վիճարկումը պետք է տեղի ունենա նախքան դատաքննությունն սկսվելը կամ այն սկսվելիս: Բացառիկ հանգամանքներում Դատարանը կարող է վիճարկումը թույլատրել մեկից ավելի անգամ կամ դատաքննությունը սկսվելուց հետո: Դատաքննության սկզբում կամ Դատարանի թույլտվությամբ՝ հետագայում գործի ընդունելիության վիճարկումը կարող է կատարվել միայն 17-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի հիման վրա:

5. 2-րդ կետի «բ» եւ «գ» ենթակետերում նշված պետությունը պետք է վիճարկի հնարավորինս շուտ:

6. Նախքան մեղադրանքների հաստատումը գործի ընդունելիության կամ Դատարանի իրավագործության մասով վիճարկումները ներկայացվում են Մինչդատական վարույթի պալատ: Մեղադրանքների հաստատումից հետո դրանք ներկայացվում են Դատական պալատ: Իրավագործության կամ ընդունելիության վերաբերյալ որոշումները 82-րդ հոդվածին համապատասխան կարող են բողոքարկվել Վերաքննիչ պալատում:

7. Եթե վիճարկում է 2-րդ կետի «բ» կամ «գ» ենթակետում նշված պետությունը, ապա Դատախազը կասեցնում է քննությունն այնքան ժամանակ, մինչեւ Դատարանը 17-րդ հոդվածին համապատասխան որոշում կկայացնի:

8. Մինչեւ Դատարանի կողմից որոշում կայացվելը Դատախազը կարող է խնդրել Դատարանին թույլատրել՝

ա) ձեռնարկել 18-րդ հոդվածի 6-րդ կետում նշված անհրաժեշտ քննչական միջոցները,

բ) վկաներից հայտարարություններ կամ ցուցմունքներ ստանալ կամ ավարտել ապացույցների հավաքումը եւ ուսումնասիրումը, որոնք սկսվել էին նախքան վիճարկումը, եւ

գ) համապատասխան պետությունների հետ համագործակցությամբ կանխել այն անձանց փախուստը, որոնց նկատմամբ կալանավորման մասին որոշում կայացնելու համար Դատախազը 58-րդ հոդվածին համապատասխան արդեն դիմել է:

9. Վիճարկումը չի կարող ազդեցություն ունենալ մինչեւ այդ Դատախազի

ձեռնարկած որեւէ գործողության կամ Դատարանի կայացրած որեւէ կարգադրության կամ որոշման վավերության վրա:

10. Եթե Դատարանը որոշել է, որ 17-րդ հոդվածի համաձայն գործն ընդունելի չէ, ապա Դատախազը կարող է այդ որոշումը վերանայելու դիմում ներկայացնել այն դեպքում, երբ լիովին համոզված է, որ ի հայտ են եկել նոր փաստեր, որոնց ուժով վերանում են 17-րդ հոդվածի համաձայն գործն անընդունելի համարելու մասին նախկինում ընդունված որոշման հիմքերը:

11. Եթե Դատախազը, հաշվի առնելով 17-րդ հոդվածում նշված հարցերը, փոխանցում է քննությունը, ապա նա կարող է դիմել համապատասխան պետությանը՝ իրեն այդ գործով վարույթի վերաբերյալ տեղեկություններ տրամադրելու պահանջով: Այդ պետության խնդրանքով ապահովվում է այդ տեղեկությունների գաղտնիությունը: Եթե հետագայում Դատախազը որոշում է կայացնում շարունակել քննությունը, ապա նա այդ մասին ծանուցում է այն պետությանը, որին փոխանցվել էր տվյալ գործով վարույթը:

Հոդված 20

Ne bis in idem (նույն արարքի համար կրկնակի պատասխանատվության բացառումը)

1. Բացառությամբ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված դեպքերի՝ անձը չի կարող Դատարանի կողմից դատապարտվել այն հանցակազմի հիմքը կազմող արարքի առնչությամբ, որի համար այդ անձը Դատարանի կողմից ճանաչվել է մեղավոր կամ արդարացվել է:

2. Անձը չի կարող մեկ այլ դատարանի կողմից դատապարտվել 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների առնչությամբ, որոնց համար այդ անձը Դատարանի կողմից արդեն ճանաչվել է մեղավոր կամ արդարացվել է:

3. Մեկ այլ դատարանի կողմից 6-րդ, 7-րդ կամ 8-րդ հոդվածներով նախատեսված արարքների համար դատապարտված որեւէ անձ նույն արարքի համար չի կարող դատապարտվել Դատարանի կողմից՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ մեկ այլ դատարանում դատավարությունը՝

ա) իրականացվել է տվյալ անձին՝ Դատարանին ընդդատյա հանցագործության կատարման համար պատասխանատվության ենթարկելուց պաշտպանելու համար, կամ

բ) չի իրականացվել անկախ եւ անկողմնակալ ձեռով՝ միջազգային իրավունքով ճանաչված պատշաճ իրավական ընթացակարգի նորմերին համապատասխան, եւ իրականացվել է այնպես, որ առկա հանգամանքներում այն անհամատեղելի է եղել անձի նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու մտադրության հետ:

Հոդված 21

Կիրառելի իրավունքը

1. Դատարանը կիրառում է՝

ա) առաջին հերթին՝ սույն Կանոնադրությունը, Հանցագործության տարրերը եւ ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնները.

բ) երկրորդ հերթին՝ համապատասխան դեպքերում կիրառելի միջազգային պայմանագրերը եւ միջազգային իրավունքի սկզբունքներն ու նորմերը, ներառյալ՝ զինված ընդհարումների մասով միջազգային իրավունքի հաստատված սկզբունքները.

գ) եթե դա հնարավոր չէ, ապա աշխարհի իրավական համակարգերի ազգային օրենքներից Դատարանի կողմից վերցված՝ իրավունքի ընդհանուր սկզբունքները, ներառյալ՝ համապատասխան դեպքերում այն պետությունների ազգային օրենքները, որոնք սովորական հանգամանքներում իրավազրություն կիրականացնեին տվյալ հանցագործության նկատմամբ, պայմանով, որ այդ սկզբունքները չեն հակասում սույն Կանոնադրությանը, միջազգային իրավունքին եւ միջազգայնորեն ճանաչված նորմերին ու չափանիշներին:

2. Դատարանն իրավունքի սկզբունքներն ու նորմերը կարող է կիրառել այնպես, ինչպես դրանք մեկնաբանվել են իր նախորդ որոշումներում:

3. Սույն հոդվածի համաձայն իրավունքի կիրառումը եւ մեկնաբանումը պետք է համապատասխանեն մարդու միջազգայնորեն ճանաչված իրավունքներին, եւ չպետք է թույլատրվի խտրականություն այնպիսի հիմքերով, ինչպիսիք են գենդերը, ինչպես այն սահմանված է 7-րդ հոդվածի 3-րդ կետում, տարիքը, ռասան, մաշկի գույնը, լեզուն, կրոնը կամ դավանանքը, քաղաքական կամ այլ համոզմունքներ, ազգային, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումը, գույքային, դասային կամ այլ դրություն:

ՄԱՍ 3. ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հոդված 22

Nullum crimen sine lege (չկա հանցագործություն,
եթե այն սահմանված չէ օրենքով)

1. Անձը չի կարող սույն Կանոնադրության հիման վրա քրեական պատասխանատվության ենթարկվել, եթե կատարվելու պահին Դատարանի իրավագործությունը չի տարածվում այդ արարքի վրա:
2. Հանցագործության սահմանումը պետք է մեկնաբանվի ճշգրիտ եւ չպետք է կիրառվի անալոգիայով: Երկիմաստության դեպքում սահմանումը մեկնաբանվում է հօգուտ այն անձի, որի նկատմամբ իրականացվում է քննություն, քրեական հետապնդում կամ որը ճանաչվել է մեղավոր:
3. Սույն հոդվածը չի ազդում որեւէ արարք միջազգային իրավունքի համաձայն որպես հանցագործություն որակելու վրա՝ անկախ սույն Կանոնադրությունից:

Հոդված 23

Nulla poena sine lege (չկա պատիժ, եթե այն սահմանված չէ օրենքով)

Դատարանի կողմից մեղավոր ճանաչված անձը կարող է պատժվել միայն սույն Կանոնադրությանը համապատասխան:

Հոդված 24

Ratione personae (անձանց շրջանակի առումով) հետադարձ ուժի բացառումը

1. Անձը չի կարող սույն Կանոնադրության համաձայն քրեական պատասխանատվության ենթարկվել նախքան այն ուժի մեջ մտնելը կատարած արարքի համար:
2. Եթե մինչեւ վերջնական դատավճռի կայացումը տվյալ գործով կիրառվող օրենքում կատարվել է փոփոխություն, ապա առավել նպաստավոր օրենքը կիրառվում

է այն անձի նկատմամբ, որի առնչությամբ իրականացվում է քննություն, քրեական հետապնդում, կամ որը ճանաչվել է մեղավոր:

Հոդված 25

Անհատական քրեական պատասխանատվությունը

1. Դատարանը ֆիզիկական անձանց նկատմամբ իրավազորությամբ օժտված է սույն Կանոնադրությանը համապատասխան:

2. Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն կատարած անձը կրում է անհատական պատասխանատվություն եւ ենթակա է պատժի սույն Կանոնադրությանը համապատասխան:

3. Սույն Կանոնադրությանը համապատասխան՝ Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն կատարելու համար անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության եւ պատժի, եթե նա՝

ա) կատարում է նման հանցագործություն անհատապես, այլ անձի հետ համատեղ կամ այլ անձի միջոցով՝ անկախ վերջինիս քրեական պատասխանատվության ենթակա լինելու հանգամանքից.

բ) կարգադրում, հրահրում կամ դրդում է կատարել նման հանցագործություն, որը փաստացի կատարվում է կամ կատարելու փորձ է արվում.

գ) նման հանցագործության կատարումը հեշտացնելու նպատակով օժանդակում, նպաստում կամ որեւէ այլ կերպ աջակցում է դրա կատարմանը կամ կատարման փորձին, ներառյալ՝ կատարման համար միջոցների տրամադրումը.

դ) ցանկացած այլ կերպ նպաստում է ընդհանուր նպատակով գործող անձանց խմբի կողմից նման հանցագործության կատարմանը կամ կատարման փորձին:

Նման կերպ նպաստելը պետք է կատարվի դիտավորությամբ եւ՝

i) խմբի հանցավոր գործունեությանը կամ հանցավոր նպատակին աջակցելու նպատակով այն դեպքում, երբ նման գործունեությունը կամ նպատակը կապված է Դատարանին ընդդատյա հանցագործության կատարման հետ, կամ

ii) գիտակցելով խմբի՝ հանցագործություն կատարելու դիտավորությունը.

ե) ցեղասպանության հանցագործության դեպքում՝ ուղղակի եւ հրապարակայնորեն դրդում է այլոց՝ ցեղասպանություն կատարելուն.

զ) փորձում է կատարել նման հանցագործություն՝ դրա կատարման համար ձեռնարկելով էական քայլ հանդիսացող գործողություններ, սակայն հանցագործությունն անավարտ է մնում անձի կամքից անկախ հանգամանքների պատճառով: Միաժամանակ անձը, որը հրաժարվում է հանցագործություն կատարելու փորձից կամ որեւէ այլ կերպ կանխում է հանցագործությունն ավարտին հասցնելը, սույն Կանոնադրության համաձայն ենթակա չէ պատասխանատվության այդ հանցագործության կատարման փորձի համար, եթե այդ անձն ամբողջովին եւ կամովին հրաժարվել է հանցավոր նպատակից:

4. Սույն Կանոնադրության՝ անհատական քրեական պատասխանատվությանը վերաբերող որեւէ դրույթ չի ազդում միջազգային իրավունքի համաձայն պետությունների պատասխանատվության վրա:

Հոդված 26

18 տարին չլրացած անձանց նկատմամբ իրավագործության բացառումը

Դատարանը հանցագործության ենթադրյալ կատարման պահին 18 տարին չլրացած անձանց նկատմամբ իրավագործությամբ օժտված չէ:

Հոդված 27

Պաշտոնեական դիրքը վկայակոչելու անթույլատրելիությունը

1. Սույն Կանոնադրությունը հավասարապես կիրառվում է բոլոր անձանց նկատմամբ՝ առանց պաշտոնեական դիրքով պայմանավորված տարբերակման: Մասնավորապես պետության կամ կառավարության գլխի, կառավարության կամ պառլամենտի անդամի, ընտրված ներկայացուցչի կամ կառավարության պաշտոնատար անձի պաշտոնեական դիրքը ոչ մի դեպքում անձին չի ազատում սույն Կանոնադրության համաձայն քրեական պատասխանատվությունից եւ ինքնին պատժի մեղմացման հիմք չի համարվում:

2. Ազգային կամ միջազգային իրավունքով նախատեսված անձեռնմխելիությունը կամ դատավարական հատուկ նորմերը, որոնք կարող են կապված լինել անձի պաշտոնեական դիրքի հետ, չպետք է խոչընդոտեն Դատարանին՝ այդ անձի նկատմամբ իրականացնելու իր իրավագործությունը:

Հոդված 28

Հրամանատարների եւ մյուս պետերի պատասխանատվությունը

Ի լրումն սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված՝ Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների համար քրեական պատասխանատվության այլ հիմքերի՝

ա) զինվորական հրամանատարը կամ որպես զինվորական հրամանատար արդյունավետ գործող անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության Դատարանին ընդդատյա այն հանցագործությունների համար, որոնք կատարվել են իր արդյունավետ հրամանատարության եւ հսկողության կամ, ըստ կոնկրետ դեպքի, իր արդյունավետ իշխանության եւ վերահսկողության ներքո գտնվող ուժերի կողմից՝ այդ ուժերի նկատմամբ իր ոչ պատշաճ վերահսկողության պատճառով, եթե՝

i) այդ զինվորական հրամանատարը կամ այդ անձը տեղյակ է եղել կամ տվյալ պահին առկա հանգամանքներից ելնելով՝ պարտավոր էր տեղյակ լինել, որ այդ ուժերը կատարում էին կամ պատրաստվում էին կատարել նման հանցագործություններ, եւ

ii) այդ զինվորական հրամանատարը կամ այդ անձն իր լիազորությունների սահմաններում չի ձեռնարկել բոլոր անհրաժեշտ եւ ողջամիտ միջոցները՝ դրանց կատարումը կանխելու կամ խափանելու, կամ քննություն եւ քրեական հետապնդում իրականացնելու նպատակով տվյալ հարցը իրավասու մարմիններին փոխանցելու համար.

բ) պետի եւ ենթակայի՝ «ա» կետով չնախատեսված հարաբերությունների առնչությամբ պետը ենթակա է քրեական պատասխանատվության Դատարանին ընդդատյա այն հանցագործությունների համար, որոնք կատարվել են իր արդյունավետ իշխանության եւ վերահսկողության ներքո գտնվող ենթակաների կողմից՝ նրանց նկատմամբ իր ոչ պատշաճ վերահսկողության պատճառով, եթե՝

i) պետը տեղյակ է եղել կամ գիտակցաբար անտեսել է այն տեղեկատվությունը, որն ակնհայտորեն վկայել է, որ ենթակաները կատարում էին կամ պատրաստվում էին կատարել նման հանցագործություններ,

ii) հանցագործություններն առնչվում էին այն գործողություններին, որոնք պետի արդյունավետ պատասխանատվության եւ վերահսկողության շրջանակներում էին, եւ

iii) պետն իր լիազորությունների սահմաններում չի ձեռնարկել բոլոր

անհրաժեշտ ու ողջամիտ միջոցները՝ դրանց կատարումը կանխելու կամ խափանելու, կամ քննություն կամ քրեական հետապնդում իրականացնելու նպատակով տվյալ հարցը իրավասու մարմիններին փոխանցելու համար:

Հոդված 29

Վաղեմության ժամկետ չկիրառելը

Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետ չի կիրառվում:

Հոդված 30

Սուբյեկտիվ կողմը

1. Եթե այլ բան նախատեսված չէ, ապա անձը Դատարանին ընդդատյա հանցագործության համար ենթակա է քրեական պատասխանատվության եւ պատժի միայն այն դեպքում, երբ ըստ օբյեկտիվ կողմը բնութագրող հատկանիշների այն կատարվել է դիտավորությամբ եւ գիտակցված:

2. Սույն հոդվածի նպատակներով՝ անձի մոտ առկա է դիտավորություն այն դեպքերում, երբ՝

ա) արարքի առնչությամբ անձը պատրաստվում է կատարել նման արարք,

բ) հետեանքի առնչությամբ անձը պատրաստվում է պատճառել այդ հետեանքը կամ գիտակցում է, որ այն կառաջանա դեպքերի բնականոն զարգացման դեպքում:

3. Սույն հոդվածի նպատակներով՝ «գիտակցված» նշանակում է տեղեկացված, որ այդ հանգամանքը գոյություն ունի, կամ որ հետեանքը կառաջանա դեպքերի բնականոն զարգացման դեպքում: «Գիտակցել» եւ «գիտակցաբար» հասկացությունները պետք է մեկնաբանվեն համապատասխան ձեով:

Հոդված 31

Քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հիմքերը

1. Ի լրումն քրեական պատասխանատվությունից ազատելու սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված այլ հիմքերի՝ անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե արարքը կատարելու պահին՝

ա) այդ անձը տառապում է հոգեկան հիվանդությամբ կամ խանգարումով, որը զրկում է նրան իր վարքագծի անօրինականությունը կամ բնույթը հասկանալու, կամ իր վարքագիծն օրենքի պահանջներին համապատասխան վերահսկելու ունակությունից.

բ) այդ անձը գտնվում է ինտոքսիկացված վիճակում, որը զրկում է նրան իր վարքագծի անօրինականությունը կամ բնույթը հասկանալու, կամ իր վարքագիծն օրենքի պահանջներին համապատասխան վերահսկելու ունակությունից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ անձն ինտոքսիկացիայի է ենթարկվել կամավոր՝ այնպիսի հանգամանքներում, որոնցում անձը գիտակցել է, որ ինտոքսիկացիայի հետեւանքով իր կողմից հնարավոր է Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն համարվող արարքի կատարում, կամ անտեսել է իր կողմից նման արարքի կատարման ռիսկը.

գ) այդ անձը գործել է խելամտորեն՝ իրեն կամ այլ անձի, կամ պատերազմական հանցագործությունների դեպքում իր կամ այլ անձի կենդանի մնալու համար հատուկ կարեւորության գույքը կամ ռազմական բնույթի խնդիրների կատարման համար հատուկ կարեւորության գույքն ուժի անխուսափելի եւ անօրինական գործադրումից պաշտպանելու նպատակով՝ կիրառելով իրեն կամ պաշտպանվող այլ անձի կամ գույքին սպառնացող վտանգի աստիճանին համաչափ միջոցներ: Այն հանգամանքը, որ անձը մասնակցել է ուժերի կողմից իրականացված պաշտպանական գործողությունների, ինքնին քրեական պատասխանատվությունից սույն ենթակետի համաձայն ազատելու հիմք չէ.

դ) այդ արարքը, որը ենթադրաբար Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն է, եղել է հարկադրված հակազդեցություն՝ այդ անձի կամ այլ անձի անխուսափելի մահվան կամ նրանց անխուսափելի մարմնական վնասվածք պատճառելուն, կամ նման վնասվածքի պատճառումը շարունակելու սպառնալիքին, եւ այդ անձը ձեռնարկել է այդ սպառնալիքը կանխելուն ուղղված անհրաժեշտ ու ողջամիտ գործողություններ՝ պայմանով, որ նա մտադրություն չի ունեցել պատճառելու ավելի մեծ վնաս, քան այն, ինչը փորձում էր կանխել: Նման սպառնալիք կարող է՝

i) դրսեւորվել այլ անձանց կողմից, կամ

ii) առաջանալ այդ անձից անկախ այլ հանգամանքների բերումով:

2. Դատարանն է որոշում իր կողմից քննվող գործի նկատմամբ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հիմքերի կիրառելիության հարցը:

3. Դատաքննության ժամանակ Դատարանը կարող է քրեական պատասխանատվությունից ազատելու համար դիտարկել 1-ին կետում նշված հիմքերից տարբեր որեւէ այլ հիմք, եթե այդ հիմքը բխում է 21-րդ հոդվածի համաձայն կիրառելի իրավունքից: Նման հիմքի դիտարկմանը վերաբերող ընթացակարգերը պետք է նախատեսվեն Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով:

Հոդված 32

Փաստի սխալը կամ իրավունքի սխալը

1. Փաստի սխալը քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հիմք է միայն այն դեպքում, երբ այն բացառում է տվյալ հանցագործությամբ պահանջվող սուբյեկտիվ կողմը:

2. Իրավունքի սխալն այն առումով, թե վարքագծի տվյալ տեսակն արդյոք Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն է, թե՛ ոչ, չի կարող քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հիմք լինել: Սակայն իրավունքի սխալը կարող է քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հիմք լինել, եթե այն բացառում է տվյալ հանցագործությամբ պահանջվող սուբյեկտիվ կողմը, կամ 33-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով:

Հոդված 33

Պետի հրամանները եւ օրենքի պահանջները

1. Այն փաստը, որ Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունն անձը կատարել է կառավարության կամ պետի՝ զինվորական կամ քաղաքացիական հրամանով, այդ անձին չի ազատում քրեական պատասխանատվությունից՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ՝

ա) անձն իրավական պարտավորություն է ունեցել կատարելու տվյալ

կառավարության կամ տվյալ պետի հրամանները,

բ) անձը չի իմացել, որ հրամանն անօրինական է, եւ

գ) հրամանի անօրինականությունն ակնհայտ չի եղել:

2. Սույն հոդվածի նպատակներով ցեղասպանություն կամ մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություններ կատարելու մասին հրամաններն ակնհայտ անօրինական են:

ՄԱՍ 4. ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

Հոդված 34

Դատարանի մարմինները

Դատարանը կազմված է հետեւյալ մարմիններից.

ա) Նախագահություն,

բ) Վերաքննիչ բաժանմունք, Դատական բաժանմունք, Մինչդատական վարույթի բաժանմունք,

գ) Դատախազի գրասենյակ,

դ) Քարտուղարություն:

Հոդված 35

Դատավորների գործառույթների կատարումը

1. Բոլոր դատավորներն ընտրվում են որպես Դատարանի՝ մշտական հիմունքներով իրենց գործառույթներն իրականացնող անդամներ եւ այդ հիմունքներով գործառույթներն իրականացնում են իրենց լիազորության ժամկետի սկզբից:

2. Նախագահության կազմի մեջ մտնող դատավորներն իրենց գործառույթները մշտական հիմունքներով իրականացնում են իրենց ընտրվելու պահից սկսած:

3. Դատարանի աշխատանքի ծավալը հաշվի առնելով եւ Դատարանի անդամների հետ խորհրդակցելով՝ Նախագահությունը կարող է ըստ անհրաժեշտության որոշում կայացնել, թե որքանով է մյուս դատավորներից պահանջվում իրենց գործառույթներն իրականացնել մշտական հիմունքներով: Նման ցանկացած որոշում չպետք է հակասի 40-րդ հոդվածի դրույթներին:

4. Իրենց գործառույթները ոչ մշտական հիմունքներով իրականացնող դատավորների ֆինանսական ապահովության հարցերը կարգավորվում են 49-րդ հոդվածին համապատասխան:

Հոդված 36

Դատավորների որակավորումները, թեկնածության առաջադրումը եւ ընտրությունը

1. Հաշվի առնելով 2-րդ կետի դրույթները՝ Դատարանը կազմված է 18 դատավորից:

2. ա) Նախագահությունը, գործելով Դատարանի անունից, կարող է առաջարկություն ներկայացնել 1-ին կետով նախատեսված դատավորների թիվն ավելացնելու վերաբերյալ՝ նշելով այն պատճառները, թե ինչու է դա համարվում անհրաժեշտ ու հինավորված: Քարտուղարը յուրաքանչյուր նման առաջարկի մասին անհապաղ ծանուցում է բոլոր մասնակից պետություններին:

բ) Ցանկացած նման առաջարկ այնուհետեւ ենթակա է քննարկման Մասնակից պետությունների ասամբլեայի՝ 112-րդ հոդվածին համապատասխան հրավիրված նիստում: Առաջարկը համարվում է ընդունված, եթե նիստում այն արժանանում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների երկու երրորդի հավանությանը, եւ ուժի մեջ է մտնում ասամբլեայի որոշմամբ սահմանված ժամկետում:

գ) i) Դատավորների թվի ավելացման վերաբերյալ առաջարկը «բ» ենթակետի համաձայն ընդունվելուց հետո Մասնակից պետությունների ասամբլեայի հաջորդ նստաշրջանում տեղի է ունենում լրացուցիչ դատավորների ընտրությունը՝ սույն հոդվածի 3-ից 8-րդ կետերին եւ 37-րդ հոդվածի 2-րդ կետին համապատասխան.

ii) դատավորների թվի ավելացման մասին առաջարկությունը «բ» եւ «գ» (i) ենթակետերին համապատասխան ընդունվելուց եւ իրականացվելուց հետո Նախագահությունն իր հայեցողությամբ կարող է ցանկացած ժամանակ, եթե Դատարանի աշխատանքի ծավալով արդարացվում է դա, առաջարկել դատավորների թվի կրճատում՝ պայմանով, որ դատավորների թիվը չի նվազելու 1-ին կետով նախատեսվածից: Այդ առաջարկությունը քննարկվում է «ա» եւ «բ» ենթակետերով սահմանված ընթացակարգին համապատասխան: Այդ առաջարկն ընդունվելու դեպքում դատավորների թիվն աստիճանաբար նվազեցվում է գործող դատավորների լիազորության ժամկետը լրանալուն զուգընթաց՝ մինչեւ անհրաժեշտ թվին հասնելը:

3. ա) Դատավորներն ընտրվում են բարոյական բարձր հատկանիշներ ունեցող, անկողմնակալություն եւ բարեվարքություն ցուցաբերող անձանցից, որոնք բավարարում են իրենց համապատասխան պետություններում բարձրագույն դատական պաշտոններում նշանակվելու համար ներկայացվող որակավորման պահանջները:

բ) Դատարանի անդամության համար յուրաքանչյուր թեկնածու պետք է՝

i) ունենա ճանաչված հեղինակություն քրեական եւ դատավարական իրավունքի ոլորտում եւ դատավորի, դատախազի, փաստաբանի կամ քրեական դատավարության ասպարեզում այլ համարժեք աշխատանքի անհրաժեշտ փորձ, կամ

ii) ունենա ճանաչված հեղինակություն միջազգային իրավունքի համապատասխան ոլորտներում, ինչպիսիք են միջազգային մարդասիրական իրավունքը եւ մարդու իրավունքները, ինչպես նաեւ Դատարանի դատական գործունեությանն առնչվող մասնագիտական իրավաբանական գործունեության մեծ փորձ:

գ) Դատարանի անդամության համար յուրաքանչյուր թեկնածու պետք է կատարելապես տիրապետի Դատարանի աշխատանքային լեզուներից առնվազն մեկին:

4. ա) Դատարանի անդամության համար թեկնածուներ կարող է առաջադրել սույն Կանոնադրության ցանկացած մասնակից պետություն՝ կա՛մ

i) տվյալ պետությունում բարձրագույն դատական պաշտոններում նշանակվելու համար թեկնածուների առաջադրման ընթացակարգին համապատասխան, կա՛մ

ii) Արդարադատության միջազգային դատարանի կազմում թեկնածուների առաջադրման համար այդ դատարանի Կանոնադրությամբ նախատեսված ընթացակարգին համապատասխան:

Թեկնածությունների առաջադրումն ուղեկցվում է հայտարարությամբ, որում մանրամասն նշվում է, թե թեկնածուն ինչ կերպ է բավարարում 3-րդ կետով նախատեսված պահանջները:

բ) Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն ընտրության ժամանակ կարող է առաջադրել մեկ թեկնածու, որի՝ այդ պետության քաղաքացի լինելը պարտադիր չէ, սակայն ամեն դեպքում նա պետք է լինի որեւէ մասնակից պետության քաղաքացի:

գ) Մասնակից պետությունների ասամբլեան նպատակահարմարության դեպքում կարող է որոշել ստեղծել Թեկնածուների առաջադրման խորհրդակցական կոմիտե: Այդ դեպքում Կոմիտեի կազմը եւ լիազորությունները սահմանում է Մասնակից պետությունների ասամբլեան:

5. Ընտրություններն անցկացնելու համար կազմվում է թեկնածուների երկու ցուցակ՝

ցուցակ Ա, որն ընդգրկում է 3-րդ կետի «բ» (i) ենթակետում նշված

որակավորման պահանջները բավարարող թեկնածուների անունները, եւ

ցուցակ Բ, որն ընդգրկում է 3-րդ կետի «բ» (ii) ենթակետում նշված որակավորման պահանջները բավարարող թեկնածուների անունները:

Երկու ցուցակների համար էլ բավարար որակավորում ունեցող թեկնածուն կարող է իր ընտրությամբ որոշել, թե որ ցուցակում պետք է նշվի իր անունը: Դատարանի կազմի առաջին ընտրությունների ժամանակ Ա ցուցակից ընտրվում են առնվազն ինը, իսկ Բ ցուցակից՝ առնվազն հինգ դատավոր: Հետագա ընտրությունները կազմակերպվում են այնպես, որ Դատարանի կազմում պահպանվի երկու ցուցակներում նշված դատավորների համարժեք համամասնությունը:

6. ա) Դատավորներն ընտրվում են Մասնակից պետությունների ասամբլեայի՝ այդ նպատակով 112-րդ հոդվածի համաձայն հրավիրված նիստում՝ գաղտնի քվեարկությամբ: 7-րդ կետին համապատասխան՝ Դատարանի կազմում ընտրված են համարվում այն 18 թեկնածուները, որոնք ստացել են առավելագույն թվով ձայներ եւ քվեարկությանը ներկա ու քվեարկությանը մասնակցած մասնակից պետությունների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությունը:

բ) Այն դեպքում, երբ քվեարկության առաջին փուլում բավարար թվով դատավորներ չեն ընտրվում, «ա» ենթակետում սահմանված ընթացակարգին համապատասխան անցկացվում են քվեարկության հաջորդ փուլեր՝ մինչեւ թափուր տեղերը լրացվեն:

7. Դատարանի կազմում չեն կարող լինել նույն պետության երկու քաղաքացի: Անձը, որը Դատարանի կազմի առնչությամբ կարող է դիտվել որպես մեկից ավելի պետության քաղաքացի, համարվում է այն պետության քաղաքացին, որտեղ նա սովորաբար իրացնում է իր քաղաքացիական եւ քաղաքական իրավունքները:

8. ա) Դատավորների ընտրության ժամանակ մասնակից պետությունները հաշվի են առնում Դատարանի կազմում՝

i) աշխարհի հիմնական իրավական համակարգերի ներկայացուցչության ապահովման անհրաժեշտությունը,

ii) աշխարհագրական արդարացի ներկայացուցչության ապահովման անհրաժեշտությունը, եւ

iii) իգական եւ արական սեռի դատավորների արդարացի ներկայացուցչության ապահովման անհրաժեշտությունը:

բ) Մասնակից պետությունները հաշվի են առնում նաեւ Դատարանի կազմում հատուկ հարցերով իրավաբանական գործունեության փորձ ունեցող դատավորներ

ընդգրկելու անհրաժեշտությունը, ներառյալ՝ կանանց եւ երեխաների նկատմամբ բռնությանը վերաբերող հարցերը, սակայն չսահմանափակվելով դրանով:

9. ա) Հաշվի առնելով «բ» ենթակետը՝ դատավորներն իրենց պաշտոնը զբաղեցնում են 9 տարի ժամկետով եւ հաշվի առնելով «գ» ենթակետը եւ 37-րդ հոդվածի 2-րդ կետը՝ վերընտրվելու իրավունք չունեն:

բ) Առաջին ընտրությունների ժամանակ ընտրված դատավորներից վիճակահանությամբ առանձնացված մեկ երրորդը դատավորի պաշտոնը զբաղեցնում է երեք տարի ժամկետով, վիճակահանությամբ առանձնացված հաջորդ մեկ երրորդը՝ վեց տարի ժամկետով, իսկ մնացած դատավորները պաշտոնը զբաղեցնում են ինը տարի ժամկետով:

գ) «բ» ենթակետին համապատասխան երեք տարի ժամկետով ընտրված դատավորն ունի լրիվ ժամկետով վերընտրվելու իրավունք:

10. Անկախ 9-րդ կետի դրույթներից՝ 39-րդ հոդվածին համապատասխան Դատական կամ Վերաքննիչ պալատ նշանակված դատավորը շարունակում է իր պաշտոնը զբաղեցնել մինչեւ տվյալ պալատի կողմից սկսված դատաքննության կամ բողոքի քննության ավարտը:

Հոդված 37

Դատավորի թափուր տեղը լրացնելը

1. Դատավորի թափուր տեղ առաջանալու դեպքում այն լրացնելու համար 36-րդ հոդվածին համապատասխան անցկացվում է ընտրություն:

2. Թափուր տեղը լրացնելու համար ընտրված դատավորը պաշտոնը զբաղեցնում է մինչեւ իր նախորդի լիազորությունների ժամկետը լրանալը, իսկ եթե այդ ժամկետը կազմում է երեք տարի կամ ավելի պակաս, ապա կարող է 36-րդ հոդվածի համաձայն վերընտրվել լրիվ ժամկետով:

Հոդված 38

Նախագահությունը

1. Նախագահը եւ առաջին ու երկրորդ Փոխնախագահներն ընտրվում են

դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ: Նրանք իրենց գործառույթներն իրականացնում են երեք տարի ժամկետով կամ մինչև իրենց՝ որպես դատավորի, լիազորությունների ժամկետը լրանալը, նայած թե այդ ժամկետներից որն է ավարտվում ավելի վաղ: Նրանք կարող են վերընտրվել մեկ անգամ:

2. Եթե Նախագահը բացակայում է կամ նրան բացարկ է հայտնվել, ապա Նախագահին փոխարինում է առաջին Փոխնախագահը: Եթե եւ՝ Նախագահը, եւ՝ առաջին Փոխնախագահը բացակայում են, կամ նրանց բացարկ է հայտնվել, ապա Նախագահին փոխարինում է երկրորդ Փոխնախագահը:

3. Նախագահը եւ առաջին ու երկրորդ Փոխնախագահները միասին կազմավորում են Նախագահությունը, որը պատասխանատու է՝

ա) Դատարանի գործերի պատշաճ կառավարման համար՝ բացառությամբ Դատախազի գրասենյակի, եւ

բ) սույն Կանոնադրությանը համապատասխան նրան վերապահված այլ գործառույթների համար:

4. 3-րդ կետի «ա» ենթակետով նախատեսված իր պարտականությունները կատարելիս Նախագահությունը փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող բոլոր հարցերով իր գործունեությունը համակարգում եւ համաձայնեցնում է Դատախազի հետ:

Հոդված 39

Պալատները

1. Դատավորների ընտրությունից հետո Դատարանը հնարավորինս արագ իր կազմում ձեւավորում է 34-րդ հոդվածի «բ» ենթակետում նշված բաժանմունքները: Վերաքննիչ բաժանմունքը կազմված է նախագահից եւ 4 դատավորից, Դատական բաժանմունքը՝ ոչ պակաս, քան 6 դատավորից, եւ Մինչդատական վարույթի բաժանմունքը՝ ոչ պակաս, քան 6 դատավորից: Դատավորների նշանակումը բաժանմունքներում կատարվում է՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուր բաժանմունքի գործառույթների բնույթը եւ Դատարանում ընտրված դատավորների որակավորումն ու փորձն այնպես, որ ամեն մի բաժանմունքում ապահովվի քրեական իրավունքի ու դատավարության եւ միջազգային իրավունքի մասնագետների արդյունավետ համակցություն: Դատական եւ Մինչդատական վարույթի բաժանմունքներն առավելապես կազմվում են քրեական գործերով դատաքննություն վարելու փորձ ունեցող դատավորներից:

2. ա) Դատարանի դատական գործառույթները յուրաքանչյուր բաժանմունքում իրականացնում են պալատները:

բ) i) Վերաքննիչ պալատը կազմված է Վերաքննիչ բաժանմունքի բոլոր դատավորներից.

ii) Դատական պալատի գործառույթներն իրականացնում են Դատական բաժանմունքի 3 դատավոր.

iii) Մինչդատական վարույթի պալատի գործառույթներն իրականացնում են կամ Մինչդատական վարույթի բաժանմունքի 3 դատավոր, կամ այդ բաժանմունքի 1 դատավոր՝ սույն Կանոնադրությանն ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:

գ) Սույն կետում ամրագրված որեւէ դրույթ չի կարող արգելել միաժամանակ մեկից ավելի Դատական կամ Մինչդատական վարույթի պալատների ստեղծման հնարավորությունը, եթե դա պահանջվում է Դատարանի աշխատանքի ծավալի արդյունավետ կառավարման անհրաժեշտությամբ:

3. ա) Դատական եւ Մինչդատական վարույթի բաժանմունքներում նշանակված դատավորներն իրենց գործառույթներն այդ բաժանմունքներում իրականացնում են 3 տարի ժամկետով, իսկ այդ ժամկետը լրանալու հետո՝ մինչեւ այն գործի քննության ավարտը, որով լսումները համապատասխան բաժանմունքում արդեն սկսվել են:

բ) Վերաքննիչ բաժանմունքում նշանակված դատավորներն իրենց գործառույթներն այդ բաժանմունքում իրականացնում են իրենց լիազորությունների ամբողջ ժամկետի ընթացքում:

4. Վերաքննիչ բաժանմունքում նշանակված դատավորներն իրենց գործառույթներն իրականացնում են միայն այդ բաժանմունքում: Սակայն սույն հոդվածում ոչինչ չի բացառում Դատական բաժանմունքի դատավորների ժամանակավոր նշանակումը Մինչդատական վարույթի բաժանմունքում կամ հակառակը, եթե Նախագահությունը համարում է, որ դա պահանջվում է Դատարանի աշխատանքի ծավալի արդյունավետ կառավարման անհրաժեշտությամբ՝ պայմանով, որ որեւէ գործով մինչդատական վարույթի փուլին մասնակցած դատավորը ոչ մի պարագայում իրավունք չի ունենա մասնակցելու այդ գործով լսումներին Դատական պալատում:

Հոդված 40

Դատավորների անկախությունը

1. Դատավորներն իրենց գործառույթներն իրականացնելիս անկախ են:
2. Դատավորները չեն զբաղվում այնպիսի գործունեությամբ, որը կարող է խոչընդոտել իրենց դատական գործառույթների կատարումը, կամ որը կարող է կասկածի տակ դնել նրանց անկախությունը:
3. Այն դատավորները, որոնցից պահանջվում է իրենց գործառույթները մշտական հիմունքներով իրականացնել Դատարանի նստավայրում, չեն կարող զբաղվել մասնագիտական բնույթի այլ գործունեությամբ:
4. 2-րդ եւ 3-րդ կետերի կիրառման հետ կապված ցանկացած հարց որոշվում է դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ: Եթե այդ հարցերից որեւէ մեկը վերաբերում է այս կամ այն դատավորին, ապա այդ դատավորը որոշման ընդունմանը չի կարող մասնակցել:

Հոդված 41

Դատավորներին ազատելը եւ բացարկ հայտնելը

1. Նախագահությունը դատավորի խնդրանքով կարող է նրան ազատել սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված գործառույթների կատարումից՝ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:
2. ա) Դատավորը չի մասնակցում այն գործի քննությանը, որի առնչությամբ այս կամ այն հիմքով կարող է ողջամիտ կասկածի տակ դրվել նրա անկողմնակալությունը: Սույն կետին համապատասխան դատավորը գործի քննությունից հեռացվում է, եթե նա, *inter alia*, նախկինում որեւէ կարգավիճակով ներգրավված է եղել Դատարանում քննվող տվյալ գործում կամ այն անձի առնչությամբ ազգային մակարդակում քննվող գործում, որի առնչությամբ իրականացվում է քննություն կամ քրեական հետապնդում: Դատավորը գործի քննությունից հեռացվում է նաեւ այնպիսի այլ հիմքերով, ինչպիսիք կարող են նախատեսվել Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով:
  - բ) Դատախազը կամ այն անձը, որի նկատմամբ քննություն կամ քրեական հետապնդում է իրականացվում, կարող է սույն կետի համաձայն դատավորին բացարկ հայտնել:
  - գ) Դատավորին բացարկ հայտնելու վերաբերյալ ցանկացած հարց որոշվում է

դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ: Դատավորին, որին բացարկ է հայտնվել, իրավունք է տրվում ներկայացնելու իր նկատառումները տվյալ հարցի վերաբերյալ, սակայն նա որոշման կայացմանը չի մասնակցում:

Հոդված 42

Դատախազի գրասենյակը

1. Դատախազի գրասենյակը գործում է անկախ՝ որպես Դատարանի առանձին մարմին: Այն պատասխանատու է Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների վերաբերյալ ներկայացվող իրավիճակները եւ ցանկացած հիմնավոր տեղեկատվություն ստանալու, դրանք ուսումնասիրելու եւ Դատարանում քննություն ու քրեական հետապնդում իրականացնելու համար: Գրասենյակի աշխատակիցները որեւէ արտաքին աղբյուրից ցուցումներ չեն ստանում եւ չեն կատարում:

2. Գրասենյակը գլխավորում է Դատախազը: Դատախազն օժտված է Գրասենյակը, ներառյալ՝ անձնակազմը, շենքը եւ իր տնօրինության տակ գտնվող մյուս միջոցները ղեկավարելու եւ կառավարելու բոլոր լիազորություններով: Դատախազին օգնում են Դատախազի մեկ կամ մի քանի տեղակալներ, որոնք իրավասու են իրականացնելու ցանկացած այնպիսի գործողություն, որը սույն Կանոնադրության համաձայն պետք է կատարի Դատախազը: Դատախազը եւ Դատախազի տեղակալները պետք է լինեն տարբեր պետությունների քաղաքացիներ: Նրանք աշխատում են լրիվ զբաղվածության հիմքով:

3. Դատախազը եւ Դատախազի տեղակալները բարձր բարոյականությամբ օժտված, բարձր որակավորումով եւ քրեական գործերով հետապնդման կամ դատաքննության բնագավառում գործնական մեծ փորձ ունեցող անձինք են: Նրանք պետք է կատարյալ տիրապետեն Դատարանի աշխատանքային լեզուներից առնվազն մեկին եւ ազատ խոսեն այդ լեզվով:

4. Դատախազն ընտրվում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ՝ գաղտնի քվեարկությամբ: Դատախազի տեղակալներն ընտրվում են նույն կարգով՝ Դատախազի ներկայացրած թեկնածուների ցուցակից: Դատախազի տեղակալի յուրաքանչյուր տեղի համար Դատախազն առաջադրում է երեք թեկնածություն: Եթե նրանց ընտրության ժամանակ լիազորության ավելի կարճ ժամկետ չի սահմանվում, ապա Դատախազն ու Դատախազի տեղակալներն ընտրվում են ինը տարի ժամկետով եւ չեն կարող

վերընտրվել:

5. Ոչ Դատախազը, ոչ էլ Դատախազի տեղակալները չեն զբաղվում այնպիսի գործունեությամբ, որը կարող է խանգարել նրանց դատախազական գործառույթների իրականացմանը կամ կասկածի տակ դնել նրանց անկախությունը: Նրանք մասնագիտական բնույթի որեւէ այլ գործունեությամբ չեն զբաղվում:

6. Նախագահությունը կարող է Դատախազին կամ Դատախազի տեղակալին իրենց խնդրանքով ազատել այս կամ այն կոնկրետ գործին մասնակցելուց:

7. Ո՛չ Դատախազը, ո՛չ էլ Դատախազի տեղակալները չեն մասնակցում այնպիսի գործի, որի առնչությամբ նրանց անկողմնակալությունը կարող է ցանկացած հիմքով ողջամիտ կասկածի տակ դրվել: Սույն կետին համապատասխան նրանք գործի քննությունից հեռացվում են, եթե, *inter alia*, նախկինում որեւէ կարգավիճակով ներգրավված են եղել Դատարանում քննվող տվյալ գործում կամ այն անձի առնչությամբ ազգային մակարդակում քննվող գործում, որի առնչությամբ իրականացվում է քննություն կամ քրեական հետապնդում:

8. Դատախազին կամ Դատախազի տեղակալին բացարկ հայտնելու վերաբերյալ ցանկացած հարց լուծվում է Վերաքննիչ պալատի կողմից:

ա) Անձը, որի նկատմամբ իրականացվում է քննություն կամ հետապնդում, կարող է ցանկացած ժամանակ Դատախազին կամ Դատախազի տեղակալին բացարկ հայտնել սույն հոդվածում ամրագրված հիմքերով:

բ) Դատախազը կամ Դատախազի տեղակալը համապատասխանաբար իրավունք ունեն ներկայացնելու իրենց նկատառումները տվյալ հարցի վերաբերյալ:

9. Դատախազը նշանակում է հատուկ հարցերով իրավաբանական գործունեության փորձ ունեցող խորհրդատուներ, ներառյալ՝ սեքսուալ բնույթի եւ գենդերային հիմքով բռնության եւ երեխաների նկատմամբ բռնության հարցերը, սակայն չսահմանափակվելով դրանցով:

Հոդված 43

Քարտուղարությունը

1. Քարտուղարությունը պատասխանատու է Դատարանի ոչ դատական բնույթի գործունեության կառավարման եւ սպասարկման համար՝ չսահմանափակելով Դատախազի՝ 42-րդ հոդվածով սահմանված համապատասխան գործառույթներն ու լիազորությունները:

2. Քարտուղարությունը գլխավորում է Քարտուղարը, որը Դատարանի վարչական գլխավոր պաշտոնատար անձն է: Քարտուղարն իր գործառույթներն իրականացնում է Դատարանի Նախագահի ղեկավարության ներքո:

3. Քարտուղարը եւ Քարտուղարի տեղակալը պետք է օժտված լինեն բարձր բարոյականությամբ, ունենան բարձր որակավորում եւ կատարյալ տիրապետեն Դատարանի աշխատանքային լեզուներից առնվազն մեկին եւ ազատ խոսեն այդ լեզվով:

4. Դատավորները Քարտուղարին ընտրում են ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ՝ գաղտնի քվեարկությամբ՝ հաշվի առնելով Մասնակից պետությունների ասամբլեայի ցանկացած առաջարկություն: Անհրաժեշտության դեպքում եւ Քարտուղարի առաջարկությամբ դատավորները նույն կարգով ընտրում են Քարտուղարի տեղակալ:

5. Քարտուղարն ընտրվում է հինգ տարի ժամկետով, կարող է վերընտրվել մեկ անգամ եւ աշխատում է լրիվ զբաղվածության հիմքով: Քարտուղարի տեղակալն իր պաշտոնը զբաղեցնում է հինգ տարի կամ այնպիսի ավելի կարճ ժամկետով, որը կարող է որոշվել դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ, ինչպես նաեւ կարող է ընտրվել Քարտուղարի տեղակալի գործառույթներն ըստ անհրաժեշտության կատարելու համար հրավիրվելու հիմքով:

6. Քարտուղարը Քարտուղարության կառուցվածքում ստեղծում է Տուժողների եւ վկաների հարցերով բաժին: Այդ բաժինը, խորհրդակցելով Դատախազի գրասենյակի հետ, ապահովում է պաշտպանության եւ անվտանգության միջոցներ, խորհրդատվական եւ այլ համապատասխան աջակցություն Դատարան ներկայացող վկաների, տուժողների, ինչպես նաեւ այն անձանց համար, որոնք կարող են ռիսկի ենթարկվել իրենց կողմից տրված ցուցմունքների հետեանքով: Այդ բաժնում ընդգրկվում են աշխատակիցներ, որոնք ունեն տրավմաների, ներառյալ՝ սեքսուալ բնույթի բռնության հանցագործությունների հետ կապված տրավմաների հարցերով աշխատանքի փորձ:

Հոդված 44

Աշխատակազմը

1. Դատախազը եւ Քարտուղարն իրենց համապատասխան գրասենյակներում նշանակում են պահանջվող որակավորմամբ աշխատակազմ: Դատախազի պարագայում դա ներառում է քննիչների նշանակումը:

2. Աշխատակազմ ներգրավելիս Դատախազը եւ Քարտուղարն ապահովում են արդյունավետության, կոմպետենտության եւ բարեվարքության բարձր մակարդակ եւ

հաշվի են առնում, *mutatis mutandis* (համապատասխան փոփոխություններով), 36-րդ հոդվածի 8-րդ կետում շարադրված չափորոշիչները:

3. Քարտուղարը Նախագահության եւ Դատախազի համաձայնությամբ ներկայացնում է աշխատակազմի Կանոնակարգը, որում նախատեսվում են Դատարանի աշխատակազմի նշանակման, վարձատրության եւ աշխատակիցներին պաշտոնից ազատելու պայմանները: Աշխատակազմի Կանոնակարգը հաստատվում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից:

4. Դատարանը բացառիկ հանգամանքներում կարող է օգտագործել մասնակից պետությունների, միջկառավարական կազմակերպությունների կամ հասարակական կազմակերպությունների կողմից անվճար հիմքով գործուղված մասնագետների ծառայությունը՝ Դատարանի ցանկացած մարմնի աշխատանքին օգնելու համար: Դատախազը կարող է նման ցանկացած առաջարկ ընդունել Դատախազի գրասենյակի անունից: Անվճար հիմունքով գործուղված անձնակազմն աշխատանքի է ընդունվում Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից սահմանված ուղենիշներին համապատասխան:

Հոդված 45

Հանդիսավոր երդումը

Մինչեւ սույն Կանոնադրությանը համապատասխան պաշտոնն ստանձնելը դատավորները, Դատախազը, Դատախազի տեղակալները, Քարտուղարը եւ Քարտուղարի տեղակալը Դատարանի բաց նիստում հանդիսավոր երդվում են իրենց համապատասխան գործառույթները կատարել անկողմնակալ եւ բարեխիղճ ձեով:

Հոդված 46

Պաշտոնից ազատելը

1. Դատավորը, Դատախազը, Դատախազի տեղակալը, Քարտուղարը կամ Քարտուղարի տեղակալը զբաղեցրած պաշտոնից ազատվում են, եթե 2-րդ կետին համապատասխան դրա մասին ընդունվում է որոշում այն դեպքում, երբ՝

ա) պարզվում է, որ տվյալ անձը կատարել է լուրջ զանցանք կամ սույն Կանոնադրության համաձայն ստանձնած իր պարտականությունների լուրջ

խախտում, ինչպես դա նախատեսված է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններում, կամ

բ) տվյալ անձն ի վիճակ չէ իրականացնել սույն Կանոնադրությամբ պահանջվող իր գործառույթները:

2. Դատավորին, Դատախազին կամ Դատախազի տեղակալին պաշտոնից ազատելու մասին որոշումն 1-ին կետին համապատասխան ընդունվում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից գաղտնի քվեարկությամբ՝

ա) Դատավորի դեպքում՝ մասնակից պետությունների ձայների երկու երրորդով՝ մյուս դատավորների ձայների երկու երրորդով ընդունված առաջարկության հիման վրա,

բ) Դատախազի դեպքում՝ մասնակից պետությունների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ,

գ) Դատախազի տեղակալի դեպքում՝ մասնակից պետությունների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ՝ Դատախազի առաջարկության հիման վրա:

3. Քարտուղարին կամ Քարտուղարի տեղակալին պաշտոնից ազատելու վերաբերյալ որոշումը կայացվում է դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ:

4. Դատավորին, Դատախազին, Դատախազի տեղակալին, Քարտուղարին կամ Քարտուղարի տեղակալին, որի վարքագիծը կամ սույն Կանոնադրությամբ պահանջվող պաշտոնեական գործառույթներն իրականացնելու կարողությունը վիճարկվում է սույն հոդվածի հիման վրա, ընձեռվում է բոլոր հնարավորությունները, որպեսզի նա Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան ներկայացնի եւ ստանա ապացույցներ եւ ներկայացնի իր նկատառումները: Այդ անձը տվյալ հարցի քննարկմանն այլ կերպ մասնակցել չի կարող:

Հոդված 47

Կարգապահական միջոցները

46-րդ հոդվածի 1-ին կետում նախատեսվածից նվազ ծանր զանցանք կատարած դատավորի, Դատախազի, Դատախազի տեղակալի, Քարտուղարի կամ Քարտուղարի տեղակալի նկատմամբ կիրառվում են կարգապահական միջոցներ՝ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:

Հոդված 48

Արտոնությունները եւ անձեռնմխելիությունը

1. Դատարանը յուրաքանչյուր մասնակից պետության տարածքում օգտվում է այնպիսի արտոնություններից եւ անձեռնմխելիությունից, ինչպիսիք անհրաժեշտ են դրա նպատակների իրականացման համար:

2. Դատավորները, Դատախազը, Դատախազի տեղակալները եւ Քարտուղարը Դատարանի գործունեությանը մասնակցելու ընթացքում կամ նման գործունեության առնչությամբ օգտվում են այնպիսի արտոնություններից եւ անձեռնմխելիությունից, ինչպիսիք տրամադրվում են դիվանագիտական առաքելությունների ղեկավարներին, եւ իրենց կարգավիճակից բխող գործողությունների, արտահայտած կամ գրած խոսքերի առնչությամբ դատավարական ցանկացած տեսակի անձեռնմխելիության տրամադրումը շարունակվում է նաեւ նրանց լիազորությունների ժամկետը լրանալուց հետո:

3. Քարտուղարի տեղակալը, Դատախազի գրասենյակի եւ Քարտուղարության աշխատակիցներն իրենց գործառույթների իրականացման համար անհրաժեշտ արտոնություններից, անձեռնմխելիությունից եւ առանձնաշնորհումներից օգտվում են Դատարանի արտոնությունների եւ անձեռնմխելիության մասին համաձայնագրին համապատասխան:

4. Պաշտպանի, փորձագետների, վկաների եւ ցանկացած այլ անձի համար, որոնց ներկայությունն անհրաժեշտ է Դատարանի նստավայրում, ապահովվում է այնպիսի կարգավիճակ, ինչպիսին Դատարանի արտոնությունների եւ անձեռնմխելիության մասին համաձայնագրին համապատասխան անհրաժեշտ է Դատարանի պատշաճ գործունեության համար:

5. Արտոնություններից եւ անձեռնմխելիությունից կարելի է զրկել՝

ա) Դատավորին կամ Դատախազին՝ դատավորների բացարձակ մեծամասնության կողմից,

բ) Քարտուղարին՝ Նախագահության կողմից,

գ) Դատախազի տեղակալին եւ Դատախազի գրասենյակի աշխատակիցներին՝ Դատախազի կողմից,

դ) Քարտուղարի տեղակալին եւ Քարտուղարության աշխատակիցներին՝

Քարտուղարի կողմից:

Հոդված 49

Աշխատավարձերը, նպաստները եւ ծախսերի հատուցումը

Դատավորները, Դատախազը, Դատախազի տեղակալները, Քարտուղարը եւ Քարտուղարի տեղակալն ստանում են այնպիսի աշխատավարձ, նպաստ եւ ծախսերի հատուցում, ինչպիսին կարող է որոշվել Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից: Այդ աշխատավարձերի եւ նպաստների չափը չի կարող նվազեցվել նրանց լիազորությունների իրականացման ընթացքում:

Հոդված 50

Պաշտոնական եւ աշխատանքային լեզուները

1. Դատարանի պաշտոնական լեզուներն են՝ արաբերենը, չինարենը, անգլերենը, ֆրանսերենը, ռուսերենը եւ իսպաներենը: Դատարանի դատավճիռները եւ Դատարանի կողմից քննվող այլ հիմնական հարցերով որոշումները հրապարակվում են պաշտոնական լեզուներով: Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով սահմանված չափորոշիչներին համապատասխան՝ Նախագահությունը որոշում է, թե սույն կետի նպատակներով որոնք կարող են համարվել հիմնական հարցերով որոշումներ:

2. Դատարանի աշխատանքային լեզուներն են անգլերենն ու ֆրանսերենը: Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսվում են այն դեպքերը, երբ պաշտոնական մյուս լեզուները եւս կարող են օգտագործվել որպես աշխատանքային լեզու:

3. Վարույթին մասնակցող ցանկացած կողմի կամ դրան մասնակցելու իրավունք ունեցող ցանկացած պետության խնդրանքով Դատարանը թույլատրում է այդ մասնակցին կամ պետությանը, անգլերենից կամ ֆրանսերենից բացի, օգտագործել ցանկացած այլ լեզու՝ պայմանով, որ Դատարանի կարծիքով նման թույլտվության տրամադրումը բավարար հիմնավոր է:

Հոդված 51

Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնները

1. Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններն ուժի մեջ են մտնում Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ ընդունվելուց հետո:

2. Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններում փոփոխություններ կարող են առաջարկվել՝

- ա) ցանկացած մասնակից պետության կողմից,
- բ) դատավորների ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ, կամ
- գ) Դատախազի կողմից:

Այդ փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում Մասնակից պետությունների ասամբլեայի անդամների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ ընդունվելուց հետո:

3. Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների ընդունումից հետո, այնպիսի անհետաձգելի անհրաժեշտության դեպքում, երբ Դատարանն առնչվում է Կանոններով չնախատեսված որոշակի կոնկրետ իրավիճակի հետ, դատավորները կարող են ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ ընդունել ժամանակավոր կանոններ, որոնք կկիրառվեն այնքան ժամանակ, քանի դեռ Մասնակից պետությունների ասամբլեան իր հաջորդ հերթական կամ հատուկ նստաշրջանում դրանք չի հաստատի, ուղղի կամ մերժի:

4. Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնները, դրանց փոփոխությունները եւ ժամանակավոր կանոնները պետք է համապատասխանեն սույն Կանոնադրությանը: Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների փոփոխությունները, ինչպես նաեւ ժամանակավոր կանոնները հետադարձ ուժով չեն կիրառվում ի վնաս այն անձի, որի նկատմամբ իրականացվում է քննություն կամ քրեական հետապնդում, կամ որը դատապարտվել է:

5. Կանոնադրության ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների միջեւ հակասության դեպքում Կանոնադրությունն ունի գերակայող ուժ:

Հոդված 52

Դատարանի կանոնակարգերը

1. Սույն Կանոնադրության ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան՝ դատավորները ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ ընդունում են Դատարանի այն Կանոնակարգերը, որոնք անհրաժեշտ են դրա ամենօրյա գործունեությունն ապահովելու համար:

2. Կանոնակարգերը մշակելիս եւ դրանցում ցանկացած փոփոխություն կատարելիս անհրաժեշտ է խորհրդակցել Դատախազի եւ Քարտուղարի հետ:

3. Կանոնակարգերը եւ դրանցում ցանկացած փոփոխություն ուժի մեջ են մտնում ընդունման պահից, եթե դատավորներն այլ որոշում չեն կայացնում: Ընդունումից անմիջապես հետո դրանք ներկայացվում են մասնակից պետությունների քննարկմանը: Եթե վեց ամսվա ընթացքում մասնակից պետությունների մեծամասնության կողմից առարկություններ չեն ներկայացվում, ապա դրանք մտնում են ուժի մեջ:

ՄԱՍ 5. ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄԸ

Հոդված 53

Քննության նախաձեռնումը

1. Գնահատելով իրեն տրամադրված տեղեկությունները՝ Դատախազը նախաձեռնում է քննություն, եթե չի որոշում, որ չկան սույն Կանոնադրությանը համապատասխան գործողություններ կատարելու բավարար հիմքեր: Քննություն նախաձեռնելու վերաբերյալ որոշում ընդունելիս Դատախազը պարզում է, թե արդյոք՝

ա) Դատախազի տրամադրության տակ եղած տեղեկությունները ողջամիտ հիմքեր են տալիս ենթադրելու, որ կատարվել է կամ կատարվում է Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն,

բ) գործը 17-րդ հոդվածի հիման վրա ընդունելի է կամ ընդունելի կլինի, եւ

գ) հանցագործության ծանրությունը եւ տուժողների շահերը հաշվի առնելով՝ այնուամենայնիվ, ծանրակշիռ հիմքեր կան ենթադրելու, որ քննությունը չի բխի

արդարադատության շահերից:

Եթե Դատախազը որոշում է, որ չկան քննություն նախաձեռնելու ողջամիտ հիմքեր, եւ նրա որոշումը բացառապես հիմնվում է վերոհիշյալ «գ» ենթակետում նշված դատողությունների վրա, ապա նա այդ մասին տեղեկացնում է Մինչդատական վարույթի պալատին:

2. Եթե քննության արդյունքում Դատախազը եզրակացնում է, որ քրեական հետապնդում սկսելու համար բավարար հիմքեր չկան, քանի որ՝

ա) չկան բավարար իրավական կամ փաստական հիմքեր 58-րդ հոդվածի համաձայն կալանավորման մասին որոշում կամ ներկայանալու մասին ծանուցում հայցելու համար,

բ) գործը 17-րդ հոդվածի համաձայն ընդունելի չէ, կամ

գ) հաշվի առնելով բոլոր հանգամանքները, այդ թվում՝ հանցագործության ծանրությունը, տուժողների շահերը եւ ենթադրյալ հանցագործի տարիքը կամ տկարությունը, ինչպես նաեւ նրա դերը ենթադրյալ հանցագործության մեջ, քրեական հետապնդումը չի բխում արդարադատության շահերից,

ապա Դատախազն իր եզրակացության եւ դրա հիմքերի մասին տեղեկացնում է Մինչդատական վարույթի պալատին եւ 14-րդ հոդվածի համաձայն իրավիճակը ներկայացրած պետությանը կամ 13-րդ հոդվածի «բ» կետով նախատեսված դեպքում՝ Անվտանգության խորհրդին:

3. ա) Հոդված 14-ի համաձայն իրավիճակը ներկայացրած պետության կամ 13-րդ հոդվածի «բ» կետով նախատեսված դեպքում՝ Անվտանգության խորհրդի պահանջով, Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է վերանայել Դատախազի՝ քննություն չնախաձեռնելու եւ քրեական հետապնդում չիրականացնելու վերաբերյալ 1-ին եւ 2-րդ կետերի հիման վրա ընդունած որոշումը եւ կարող է Դատախազին խնդրել վերանայել իր որոշումը:

բ) Դրանից բացի, Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է իր նախաձեռնությամբ վերանայել Դատախազի՝ քննություն չնախաձեռնելու եւ քրեական հետապնդում չիրականացնելու վերաբերյալ որոշումը, եթե այն կայացվել է բացառապես 1-ին կետի «գ» կամ 2-րդ կետի «գ» ենթակետերի հիման վրա: Այդ դեպքում Դատախազի որոշումը կգործի Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից հաստատվելուց հետո միայն:

4. Դատախազը կարող է նոր փաստերի կամ տեղեկությունների հիման վրա ցանկացած ժամանակ վերանայել քննություն կամ քրեական հետապնդում նախաձեռնելու մասին որոշումը:

Հոդված 54

Դատախազի պարտականությունները եւ լիազորությունները քննության առնչությամբ

1. Դատախազը՝

ա) ճշմարտությունը պարզելու նպատակով ծավալում է քննություն՝ ընդգրկելով բոլոր փաստերն ու ապացույցները, գնահատելու համար՝ առկա է արդյոք սույն Կանոնադրությանը համապատասխան քրեական պատասխանատվության հիմք՝ այդ ընթացքում հավասարապես քննության առնելով ինչպես մեղավորությունը, այնպես էլ անմեղությունը վկայող հանգամանքները.

բ) ձեռնարկում է պատշաճ միջոցներ՝ ապահովելու Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների արդյունավետ քննությունը եւ քրեական հետապնդումը՝ այդ ընթացքում հաշվի առնելով տուժողների եւ վկաների շահերն ու անձնական հանգամանքները, ներառյալ՝ տարիքը, գենդերը, ինչպես սահմանված է 7-րդ հոդվածի 3-րդ կետում, եւ առողջական վիճակը, ինչպես նաեւ հաշվի է առնում հանցագործության բնույթը, մասնավորապես, երբ այն ներառում է սեքսուալ բնույթի բռնի գործողություն, գենդերային հիմքով բռնություն կամ երեխաների նկատմամբ բռնություն, եւ

գ) լիովին պահպանում է անձանց՝ սույն Կանոնադրությունից բխող իրավունքները:

2. Դատախազը կարող է որեւէ պետության տարածքում քննություն իրականացնել՝

ա) Մաս 9-ի դրույթներին համապատասխան, կամ

բ) Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից 57-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «դ» ենթակետին համապատասխան տրված թույլտվությամբ:

3. Դատախազը կարող է՝

ա) հավաքել եւ ուսումնասիրել ապացույցներ,

բ) այն անձանցից, որոնց նկատմամբ իրականացվում է քննությունը, տուժողներից ու վկաներից պահանջել ներկայանալ եւ հարցաքննել նրանց,

գ) ստանալ ցանկացած պետության կամ միջկառավարական կամ այլ

կազմակերպության օժանդակությունը դրանց համապատասխան լիազորություններին եւ (կամ) մանդատին համապատասխան,

դ) ձեռք բերել սույն Կանոնադրությանը չհակասող այնպիսի համաձայնություններ եւ պայմանավորվածություններ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել որեւէ պետության, միջկառավարական կազմակերպության կամ անձի հետ համագործակցությունը հեշտացնելու համար,

ե) երաշխավորել դատավարության որեւէ փուլում չբացահայտել այն փաստաթղթերը կամ տեղեկությունները, որոնք Դատախազն ստացել է գաղտնիությունը պահպանելու պայմանով եւ միայն նոր ապացույցներ ստանալու նպատակով, եթե այդ տեղեկությունները տրամադրողն այդ մասին չի տվել իր համաձայնությունը, եւ

զ) ձեռնարկել կամ խնդրել ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ՝ տեղեկությունների գաղտնիությունը, ցանկացած անձի պաշտպանությունը կամ ապացույցների պահպանությունն ապահովելու նպատակով:

Հոդված 55

Անձանց իրավունքները քննության ընթացքում

1. Սույն Կանոնադրությանը համապատասխան իրականացվող քննության առնչությամբ՝

ա) անձին չպետք է հարկադրել իր դեմ ցուցմունք տալուն կամ իր մեղքը խոստովանելուն,

բ) անձը չպետք է ենթարկվի որեւէ ձեւի հարկադրանքի, ճնշման կամ սպառնալիքի, խոշտանգման կամ այլ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի,

գ) եթե անձը հարցաքննվում է այն լեզվով, որը լավ չի հասկանում կամ որով լավ չի խոսում, նա պետք է օգտվի որակյալ թարգմանչի անվճար ծառայությունից եւ այնպիսի թարգմանություններից, որոնք անհրաժեշտ են արդարության պահանջները բավարարելու համար, եւ

դ) անձը չպետք է ենթարկվի կամայական ձերբակալման կամ կալանավորման, ինչպես նաեւ ազատազրկման ոչ այլ կերպ, քան այնպիսի հիմքով եւ այնպիսի ընթացակարգերին համապատասխան, որոնք ամրագրված են սույն

Կանոնադրությամբ:

2. Այն դեպքերում, երբ հիմքեր կան ենթադրելու, որ այս կամ այն անձը կատարել է Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն եւ շուտով պետք է հարցաքննվի Դատախազի կամ ազգային իշխանությունների կողմից՝ համաձայն Մաս 9-ին համապատասխան ներկայացված դիմումի, այդ անձն ունի նաեւ հետեւյալ իրավունքները, որոնց մասին նա պետք է տեղեկացվի նախքան հարցաքննությունը.

ա) նախքան հարցաքննությունը տեղեկացվելու, որ հիմքեր կան ենթադրելու, թե նա կատարել է Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն.

բ) պահպանելու լռություն, ընդ որում՝ լռելը չպետք է հաշվի առնվի մեղավորության կամ անմեղության հարցը որոշելիս.

գ) իր ընտրությամբ օգտվելու իրավաբանական օգնությունից, կամ եթե այդ անձը չի օգտվում իրավաբանական օգնությունից, ապա ցանկացած ժամանակ ստանալու իր համար նշանակված իրավաբանական օգնություն, եթե այդ են պահանջում արդարադատության շահերը, նաեւ անվճար, եթե տվյալ անձը չունի այդ օգնության դիմաց վճարելու հնարավորություն, եւ

դ) հարցաքննվելու պաշտպանի ներկայությամբ, եթե անձը կամովին չի հրաժարվում պաշտպանի ծառայությունից օգտվելու իրավունքից:

Հոդված 56

Մինչդատական վարույթի պալատի դերը եզակի քննչական հնարավորության կապակցությամբ

1. ա) Եթե Դատախազը համարում է, որ քննության անցկացումը եզակի հնարավորություն է ընձեռում վկաներից այնպիսի ցուցմունքներ եւ հաղորդումներ ստանալու կամ այնպիսի ապացույցներ ուսումնասիրելու, հավաքելու եւ ստուգելու համար, որոնք հետագայում կարող են հասանելի չլինել դատաքննության նպատակներով օգտագործվելու առումով, ապա Դատախազն այդ մասին տեղեկացնում է Մինչդատական վարույթի պալատին:

բ) Այդ դեպքում Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է Դատախազի դիմումի հիման վրա ձեռնարկել այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ համարվել դատավարության արդյունավետությունն ու հետետողականությունը եւ մասնավորապես պաշտպանության կողմի իրավունքներն ապահովելու համար:

գ) Եթե Մինչդատական վարույթի պալատն այլ որոշում չի կայացնում, ապա Դատախազը համապատասխան տեղեկությունները տրամադրում է այն անձին, որը «ա» ենթակետում նշված քննության կապակցությամբ կալանավորվել է կամ ծանուցվել է Դատարան ներկայանալու համար, որպեսզի տվյալ անձը ներկայացնի իր դիրքորոշումը տվյալ հարցի կապակցությամբ:

2. Կետ 1-ի «բ» ենթակետում նշված միջոցները կարող են ներառել՝

ա) հանձնարարականներ կամ կարգադրություններ անելը ընթացակարգերի վերաբերյալ, որոնցով պետք է ղեկավարվել,

բ) գործի վարույթի արձանագրություններ կազմելու մասին ցուցում տալը,

գ) օգնություն ցույց տալու համար փորձագետ նշանակելը,

դ) թույլատրելը, որ կալանավորված կամ Դատարան ներկայացած անձի պաշտպանը մասնակցի դատաքննությանը, կամ եթե կալանավորում դեռեա տեղի չի ունեցել, կամ կանչված անձը չի ներկայացել, կամ պաշտպան դեռեա չի նշանակվել, ապա դատավարությանը մասնակցելու եւ պաշտպանության շահերը ներկայացնելու համար այլ պաշտպան նշանակելը,

ե) իր անդամներից մեկին կամ անհրաժեշտության դեպքում Մինչդատական վարույթի կամ Դատական բաժանմունքների մեկ այլ դատավորի հանձնարարելը՝ հսկողություն իրականացնել ապացույցների հավաքման եւ պահպանման, անձի հարցաքննության նկատմամբ, եւ այդ առնչությամբ տալու հանձնարարականներ ու կարգադրություններ,

զ) այնպիսի այլ գործողություններ կատարելը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել ապացույցներ հավաքելու եւ պահպանելու համար:

3. ա) Եթե Դատախազը սույն հոդվածին համապատասխան միջոցների ձեռնարկում չի պահանջում, իսկ Մինչդատական վարույթի պալատը գտնում է, որ իր կարծիքով դատաքննության ընթացքում պաշտպանության շահերի ապահովման համար էական նշանակություն ունեցող ապացույցների պահպանության նպատակով նման միջոցներն անհրաժեշտ են, ապա խորհրդակցում է Դատախազի հետ՝ պարզելու համար, թե նա նման միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով չդիմելու համար ունի արդյոք ծանրակշիռ հիմքեր: Եթե խորհրդակցության արդյունքում Մինչդատական վարույթի պալատը եզրակացնում է, որ Դատախազի կողմից նման միջոցներ ձեռնարկելու համար չդիմելն արդարացված չէ, ապա Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է նման միջոցներ իրականացնել իր նախաձեռնությամբ:

բ) Մինչդատական վարույթի պալատի՝ սույն կետի համաձայն իր նախաձեռնությամբ գործելու որոշումը կարող է բողոքարկվել Դատախազի կողմից:

Բողոքը քննության է առնվում արագացված կարգով:

4. Դատաքննության համար սույն հոդվածին համապատասխան պահպանված կամ հավաքված ապացույցների կամ դրանք պարունակող արձանագրությունների թույլատրելիությունը որոշվում է դատաքննության ընթացքում՝ 69-րդ հոդվածի հիման վրա, եւ դրանք ունենում են ապացուցողական այնպիսի արժեք, ինչպիսին կարող է որոշել Դատական պալատը:

Հոդված 57

Մինչդատական վարույթի պալատի գործառույթներն ու լիազորությունները

1. Եթե սույն Կանոնադրությամբ այլ բան նախատեսված չէ, ապա Մինչդատական վարույթի պալատն իր գործառույթներն իրականացնում է սույն հոդվածի դրույթներին համապատասխան:

2. ա) Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից 15-րդ, 18-րդ, 19-րդ հոդվածների, 54-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 61-րդ հոդվածի 7-րդ կետի եւ 72-րդ հոդվածի համաձայն կայացված որոշումները կամ կարգադրություններն ընդունվում են պալատի դատավորների ձայների մեծամասնությամբ:

բ) Մնացած բոլոր դեպքերում Մինչդատական վարույթի պալատի դատավորը միանձնյա կարող է իրականացնել Պալատի՝ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված գործառույթները, եթե այլ բան նախատեսված չէ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով կամ որոշված չէ Մինչդատական վարույթի պալատի դատավորների ձայների մեծամասնությամբ:

3. Սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված այլ գործառույթներից զատ, Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է՝

ա) Դատախազի դիմումով տալ այնպիսի հրամաններ եւ կայացնել այնպիսի որոշումներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել քննության նպատակներով,

բ) 58-րդ հոդվածի համաձայն կալանավորված կամ Դատարան ներկայացած անձի դիմումով արձակել այնպիսի հրամաններ, ներառյալ 56-րդ հոդվածում թվարկված միջոցները, կամ հայցել Մաս 9-ում նախատեսված այնպիսի համագործակցություն, որը կարող է անհրաժեշտ լինել օգնելու անձին՝ իր պաշտպանությունը նախապատրաստելու համար,

գ) անհրաժեշտության դեպքում ապահովել տուժողների եւ վկաների

անձնական կյանքի պաշտպանությունն ու անձեռնմխելիությունը, ապացույցների պահպանումը, այն անձանց պաշտպանությունը, որոնք կալանավորվել են կամ ներկայացել են Դատարանի ծանուցմամբ, ինչպես նաև ապահովել ազգային անվտանգությանն առնչվող տեղեկությունների պաշտպանությունը,

դ) թույլատրել Դատախազին մասնակից պետության տարածքում իրականացնել հատուկ քննչական գործողություններ՝ առանց Մաս 9-ի համաձայն այդ պետության կողմից համագործակցության համաձայնություն ստանալու, եթե հնարավորինս հաշվի առնելով համապատասխան պետության կարծիքը՝ Մինչդատական վարույթի պալատը տվյալ գործով պարզել է, որ այդ պետությունն ակնհայտորեն ի վիճակի չէ կատարել համագործակցության մասին դիմումը՝ իր պետությունում Մաս 9-ի համաձայն համագործակցության մասին դիմումը կատարելու համար անհրաժեշտ լիազորությամբ օժտված որեւէ մարմնի կամ դատական համակարգի որեւէ օղակի բացակայության պատճառով,

ե) այն դեպքում, երբ 58-րդ հոդվածի համաձայն տրվում է կալանավորման մասին որոշում կամ Դատարան ներկայանալու ծանուցում, եւ պատշաճ կերպով հաշվի առնելով ապացույցների ուժը, ինչպես նաև շահագրգիռ կողմերի իրավունքները, ինչպես նախատեսված է սույն Կանոնադրությունում ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններում, 93-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ժա» ենթակետին համապատասխան դիմել պետություններին՝ ստանալու համագործակցության համար նրանց համաձայնությունը, մասնավորապես եւ գլխավորապես տուժողների շահերից ելնելով՝ բռնագրավման նպատակով պաշտպանական միջոցներ կիրառելու համար:

Հոդված 58

Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից կալանավորման մասին որոշում կայացնելը կամ ներկայանալու մասին ծանուցելը

1. Քննություն սկսելուց հետո ցանկացած ժամանակ Մինչդատական վարույթի պալատը Դատախազի դիմումի հիման վրա կայացնում է անձին կալանավորելու մասին որոշում, եթե քննության առնելով դիմումը եւ ապացույցները կամ Դատախազի ներկայացրած մյուս տեղեկությունները՝ համոզվել է, որ՝

ա) ողջամիտ հիմքեր կան ենթադրելու, որ անձը կատարել է Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն, եւ

բ) տվյալ անձին կալանավորելն անհրաժեշտ է՝

i) դատաքննությանը նրա ներկայությունն ապահովելու համար,

ii) այդ անձի կողմից քննության կամ դատական վարույթների համար խոչընդոտների կամ սպառնալիքների ստեղծումը կանխելու նպատակով, կամ

iii) համապատասխան դեպքերում այդ անձի կողմից Դատարանին ընդդատյա տվյալ հանցագործության կամ դրա հետ կապված մեկ այլ, միեւնոյն հանգամանքներով զուգորդված հանցագործության կատարման շարունակումը կանխելու համար:

2. Դատախազի դիմումում նշվում են՝

ա) անձի անունը եւ նրա ինքնությունը հաստատող ցանկացած այլ համապատասխան տեղեկություն,

բ) կոնկրետ տեղեկություններ Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների վերաբերյալ, որոնք ենթադրաբար կատարել է տվյալ անձը,

գ) այն փաստերի համառոտ շարադրանքը, որոնք ենթադրաբար կազմում են այդ հանցագործությունները,

դ) ապացույցների ամփոփագիր եւ ցանկացած այլ տեղեկություն, որը ողջամիտ հիմք է ստեղծում ենթադրելու, որ տվյալ անձը կատարել է այդ հանցագործությունները, եւ

ե) այն պատճառը, ըստ որի Դատախազն անհրաժեշտ է համարում տվյալ անձին կալանավորելը:

3. Կալանավորման մասին որոշման մեջ նշվում են՝

ա) անձի անունը եւ նրա ինքնությունը հաստատող ցանկացած այլ համապատասխան տեղեկություն,

բ) Դատարանին ընդդատյա այն կոնկրետ հանցագործությունները, որոնց կապակցությամբ տվյալ անձի կալանավորումն անհրաժեշտ է, եւ

գ) այն փաստերի համառոտ շարադրանքը, որոնք ենթադրաբար կազմում են այդ հանցագործությունները:

4. Կալանավորման մասին որոշումը մնում է ուժի մեջ, քանի դեռ Դատարանն այլ բան չի կարգադրել:

5. Կալանավորման մասին որոշման հիման վրա Դատարանը կարող է պահանջել անձի նախնական կալանավորում կամ նրա կալանավորում ու

փոխանցում՝ համաձայն Մաս 9-ի:

6. Դատախազը կարող է դիմել Մինչդատական վարույթի պալատին՝ ուղղումներ կատարելու կալանավորման մասին որոշման մեջ՝ փոփոխելով կամ լրացնելով դրանում նշված հանցագործությունները: Մինչդատական վարույթի պալատը կալանավորման մասին որոշման մեջ կատարում է համապատասխան ուղղումները, եթե հավաստիանում է, որ կան բավարար հիմքեր՝ համարելու, որ տվյալ անձը կատարել է այդ փոփոխված կամ լրացուցիչ հանցագործությունները:

7. Որպես կալանավորման մասին որոշման համար դիմելու այլընտրանք՝ Դատախազը կարող է խնդրել Մինչդատական վարույթի պալատին տալ տվյալ անձի՝ Դատարան ներկայանալու ծանուցում: Եթե Մինչդատական վարույթի պալատը հավաստիանում է, որ կան բավարար հիմքեր՝ համարելու, որ տվյալ անձը կատարել է ենթադրյալ հանցագործությունը, եւ Դատարան ներկայանալու ծանուցումը բավարար միջոց է տվյալ անձի ներկայությունն ապահովելու համար, ապա Պալատը տալիս է Դատարան ներկայանալու ծանուցում՝ ազատությունը սահմանափակող պայմաններով կամ առանց այդ պայմանների (կալանավորումից բացի), եթե դա նախատեսված է ազգային իրավունքով: Դատարան ներկայանալու ծանուցման մեջ նշվում են՝

ա) անձի անունը եւ նրա ինքնությունը հաստատող ցանկացած այլ տեղեկություն,

բ) անձի ներկայանալու կոնկրետ ամսաթիվը,

գ) Դատարանին ընդդատյա այն հանցագործությունների կոնկրետ հղումը, որոնք ենթադրաբար կատարել է տվյալ անձը, եւ

դ) այն փաստերի համառոտ շարադրանքը, որոնք ենթադրաբար կազմում են այդ հանցագործությունը:

Դատարան ներկայանալու ծանուցումը հանձնվում է անմիջականորեն տվյալ անձին:

Հոդված 59

Կալանավորման ընթացակարգն արգելանքի վերցնելու պետությունում

1. Մասնակից պետությունը, որն ստացել է որեւէ անձի նախնական

կալանավորման կամ կալանավորման ու փոխանցման դիմում, անհապաղ միջոցներ է ձեռնարկում նշված անձին իր օրենսդրության եւ Մաս 9-ի դրույթներին համապատասխան կալանավորելու համար:

2. Կալանավորված անձն անհապաղ ներկայացվում է արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու դատական մարմնին, որն այդ պետության օրենսդրությանը համապատասխան պարզում է, թե արդյոք՝

- ա) կալանավորման մասին որոշումը տրված է այդ անձի վերաբերյալ,
- բ) այդ անձը կալանավորվել է պատշաճ ընթացակարգին համապատասխան, եւ
- գ) պահպանվել են այդ անձի իրավունքները:

3. Կալանավորված անձն իրավունք ունի դիմելու արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու մարմնին՝ մինչեւ Դատարանին փոխանցելն իրեն ժամանակավորապես ազատ արձակելու խնդրանքով:

4. Ցանկացած նման խնդրանքի վերաբերյալ որոշում կայացնելիս արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու մարմինը, հաշվի առնելով ենթադրվող հանցագործության ծանրությունը, պարզում է, թե արդյոք առկա են արտակարգ եւ բացառիկ հանգամանքներ, որոնք կարդարացնեն ժամանակավոր ազատումը, եւ արդյոք գոյություն ունեն անհրաժեշտ երաշխիքներ՝ արգելանքի վերցնելու պետության կողմից տվյալ անձին Դատարանին փոխանցելու իր պարտականության կատարումն ապահովելու համար: Արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու մարմինը չի կարող քննության առնել կալանավորման մասին որոշումը 58-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերին համապատասխան պատշաճորեն կայացված լինելու հարցը:

5. Մինչդատական վարույթի պալատը տեղեկացվում է ժամանակավորապես ազատ արձակելու վերաբերյալ ցանկացած խնդրագրի մասին եւ արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու մարմնին հանձնարարական է տալիս: Արգելանքի վերցնելու պետության իրավասու մարմինը, մինչեւ իր որոշումը կայացնելը, լիովին հաշվի է առնում այդպիսի հանձնարարականները, ներառյալ՝ այդ անձի փախուստը կանխելու միջոցների վերաբերյալ ցանկացած հանձնարարական:

6. Եթե այդ անձը ժամանակավորապես ազատ է արձակվել, ապա Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է նման ժամանակավոր ազատման կարգավիճակի մասին պարբերաբար հարցումներ անել:

7. Անձին Դատարանին փոխանցելու մասին իր որոշումը կայացնելուց հետո արգելանքի վերցնելու պետությունը հնարավորինս շուտ տվյալ անձին տեղափոխում է

Դատարան:

Հոդված 60

Նախնական վարույթը Դատարանում

1. Անձին Դատարանին փոխանցելուց կամ անձի՝ կամավոր կամ Դատարան ներկայանալու ծանուցման հիման վրա Դատարան ներկայանալուց հետո Մինչդատական վարույթի պալատը հավաստիանում է, որ այդ անձը տեղեկացվել է այն հանցագործությունների մասին, որոնք ենթադրաբար կատարել է, եւ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված իր իրավունքների, ներառյալ՝ մինչեւ դատաքննությունն սկսելը ժամանակավոր ազատ արձակվելու խնդրագիր ներկայացնելու իր իրավունքի մասին:

2. Անձը, որի նկատմամբ կայացվել է կալանավորման մասին որոշում, կարող է ժամանակավոր ազատ արձակվելու խնդրագիր ներկայացնել մինչեւ դատաքննությունն սկսվելը: Եթե Մինչդատական վարույթի պալատը հավաստիանում է, որ առկա են 58-րդ հոդվածի 1-ին կետում ամրագրված պայմանները, ապա այդ անձը շարունակում է մնալ կալանքի տակ: Եթե Մինչդատական վարույթի պալատը չի հավաստիանում դրանում, ապա տվյալ անձին ազատ է արձակում որոշակի պայմաններով կամ առանց որեւէ պայմանի:

3. Մինչդատական վարույթի պալատը պարբերաբար վերանայում է անձին ազատ արձակելու կամ կալանքի տակ պահելու մասին իր որոշումը, եւ դա կարող է անել ցանկացած ժամանակ Դատախազի կամ տվյալ անձի դիմումով: Նման վերանայման արդյունքով Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է փոփոխել կալանքի տակ պահելու, ազատ արձակելու կամ ազատ արձակելու պայմանների վերաբերյալ իր որոշումը, եթե համոզվել է, որ այդ եւ պահանջում փոփոխված հանգամանքները:

4. Մինչդատական վարույթի պալատն ապահովում է, որ մինչեւ դատաքննությունը Դատախազի անհիմն ձգձգման պատճառով ոչ ոք չարդարացված ժամկետով կալանքի տակ չպահվի: Նման ձգձգման դեպքում Դատարանը քննության է առնում անձին որոշակի պայմաններով կամ առանց որեւէ պայմանի ազատ արձակելու մասին հարցը:

5. Անհրաժեշտության դեպքում Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է ազատ արձակված անձի ներկայությունն ապահովելու համար կայացնել կալանավորման մասին որոշում:

Հոդված 61

Մեղադրանքների հաստատումը մինչև դատաքննությունը

1. Անձին Դատարանին փոխանցելուց կամ Դատարան նրա կամավոր ներկայանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում Մինչդատական վարույթի պալատը կազմակերպում է լուսմներ համաձայն 2-րդ կետի դրույթների՝ այն մեղադրանքները հաստատելու կապակցությամբ, որոնց հիման վրա Դատախազը հետամուտ է դատաքննությանը: Լուսմներն անցկացվում են Դատախազի եւ մեղադրյալի, ինչպես նաեւ նրա պաշտպանի ներկայությամբ:

2. Հաստատելու համար այն մեղադրանքները, որոնց հիման վրա Դատախազը հետամուտ է դատաքննությանը, Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է Դատախազի դիմումով կամ իր նախաձեռնությամբ լուսմները կազմակերպել մեղադրյալի բացակայությամբ այն դեպքերում, երբ՝

ա) մեղադրյալը հրաժարվել է լուսմներին ներկա գտնվելու իր իրավունքից կամ

բ) մեղադրյալը թաքնվում է, կամ հնարավոր չէ պարզել նրա գտնվելու վայրը, եւ նրա ներկայությունը Դատարանում ապահովելու, ինչպես նաեւ նրա դեմ առաջադրված մեղադրանքների եւ դրանց հաստատման կապակցությամբ լուսմներ կազմակերպելու մասին նրան տեղեկացնելու համար ձեռնարկվել են բոլոր հնարավոր քայլերը:

Նշված դեպքում այդ անձին կարող է ներկայացնել պաշտպանը, եթե Մինչդատական վարույթի պալատը որոշի, որ դա բխում է արդարադատության շահերից:

3. Մինչև լուսմները ողջամիտ ժամկետում այդ անձը պետք է՝

ա) ստանա այն մեղադրանքները բովանդակող փաստաթղթի պատճենը, որոնց հիման վրա Դատախազը մտադիր է անձի նկատմամբ իրականացնել դատաքննություն, եւ

բ) տեղեկացվի այն ապացույցների մասին, որոնք լուսմների ժամանակ Դատախազը մտադիր է վկայակոչել:

Մինչդատական վարույթի պալատը կարող է կարգադրություն անել լուսմների նպատակով տեղեկատվության հրապարակման վերաբերյալ:

4. Մինչև լուսմները Դատախազը կարող է շարունակել քննությունը եւ կարող

է փոփոխել կամ հանել ցանկացած մեղադրանք: Լսումներից առաջ մեղադրյալն ստանում է համապատասխան ծանուցում մեղադրանքների ցանկացած փոփոխության կամ դրանց հանման մասին: Մեղադրանքները հանելու դեպքում Դատախազը Մինչդատական վարույթի պալատին ծանուցում է դրանք հանելու պատճառների մասին:

5. Լսումների ընթացքում Դատախազը մեղադրանքի յուրաքանչյուր կետ հիմնավորում է ապացույցներով, որոնք բավարար եւ էական հիմքեր են ստեղծում ենթադրելու, որ տվյալ անձը կատարել է այն հանցագործությունը, որի մեջ մեղադրվում է: Դատախազը կարող է հիմնվել փաստաթղթային ապացույցների կամ ապացույցների համառոտ շարադրանքի վրա եւ կարող է չկանչել այն վկաներին, որոնք ակնկալվում է, որ դատաքննության ընթացքում ցուցմունք են տալու:

6. Լսումների ժամանակ անձը կարող է՝

- ա) մեղադրանքների դեմ առարկություններ ներկայացնել,
- բ) վիճարկել Դատախազի ներկայացրած ապացույցները, եւ
- գ) ներկայացնել ապացույցներ:

7. Մինչդատական վարույթի պալատը լսումների հիման վրա որոշում է, թե կան արդյոք բավարար ապացույցներ, որոնք էական հիմքեր են ստեղծում ենթադրելու, որ տվյալ անձը կատարել է այն հանցագործություններից յուրաքանչյուրը, որոնց մեջ նա մեղադրվում է: Իր որոշման վրա հիմնվելով՝ Մինչդատական վարույթի պալատը՝

ա) հաստատում է այն մեղադրանքները, որոնց առնչությամբ որոշել է, որ կան բավարար ապացույցներ, եւ այդ անձին հանձնում է Դատական պալատին՝ հաստատված մեղադրանքների կապակցությամբ դատաքննություն իրականացնելու համար.

բ) չի հաստատում այն մեղադրանքները, որոնց կապակցությամբ որոշել է, որ չկան բավարար ապացույցներ,

գ) հետաձգում է լսումները եւ Դատախազին խնդրում քննարկել՝

i) կոնկրետ մեղադրանքի առնչությամբ լրացուցիչ ապացույցներ ներկայացնելու կամ լրացուցիչ քննություն իրականացնելու հնարավորությունը, կամ

ii) մեղադրանքը փոփոխելու հնարավորությունը, քանի որ ներկայացված ապացույցները ենթադրաբար վկայում են Դատարանին ընդդատյա այլ հանցագործության կատարման մասին:

8. Այն դեպքում, երբ Մինչդատական վարույթի պալատը չի հաստատում մեղադրանքը, դա չի խոչընդոտում Դատախազին հետագայում կրկին դիմելու այդ մեղադրանքի հաստատման պահանջով, եթե այդ պահանջը հիմնավորվում է լրացուցիչ ապացույցներով:

9. Մեղադրանքների հաստատումից հետո եւ մինչեւ դատաքննությունն սկսվելը Դատախազը կարող է Մինչդատական վարույթի պալատի թույլտվությամբ եւ մեղադրյալին ծանուցելուց հետո փոփոխել մեղադրանքները: Եթե Դատախազը մտադիր է առաջադրել լրացուցիչ մեղադրանքներ կամ մեղադրանքները փոխարինել ավելի լուրջ մեղադրանքներով, ապա սույն հոդվածին համապատասխան այդ մեղադրանքները հաստատելու համար պետք է անցկացվեն լսումներ: Դատաքննությունն սկսվելուց հետո Դատախազը Դատական պալատի թույլտվությամբ կարող է հանել մեղադրանքները:

10. Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից չհաստատված ցանկացած մեղադրանքի կամ Դատախազի կողմից հանված մեղադրանքի կապակցությամբ նախկինում տրված՝ կալանավորման մասին ցանկացած որոշման գործողություն դադարում է:

11. Մեղադրանքները սույն հոդվածին համապատասխան հաստատվելուց հետո Նախագահությունը կազմավորում է Դատական պալատ, որը, հաշվի առնելով 9-րդ կետը եւ 64-րդ հոդվածի 4-րդ կետը, պատասխանատու է հետագա քննության համար եւ կարող է իրականացնել Մինչդատական վարույթի պալատի ցանկացած գործառույթ, որը վերաբերում է այդ քննությանը եւ կարող է իրականացվել դրա ընթացքում:

ՄԱՍ 6. ԴԱՏԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոդված 62

Դատաքննության վայրը

Եթե այլ որոշում չի ընդունվում, ապա դատաքննության վայրը Դատարանի նստավայրն է:

Հոդված 63

Դատաքննությունը մեղադրյալի ներկայությամբ

1. Մեղադրյալը ներկա է լինում դատաքննությանը:

2. Եթե Դատարանում գտնվող մեղադրյալը շարունակում է խանգարել դատաքննության ընթացքին, ապա Դատական պալատը կարող է մեղադրյալին հեռացնել Դատարանից եւ նրան ընձեռել քննության ընթացքին հետեւելու եւ պաշտպանին ցուցումներ տալու հնարավորություն՝ գտնվելով նիստերի դահլիճից դուրս, անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելով կապի տեխնիկական միջոցներ: Նշված միջոցառումները կիրառվում են միայն բացառիկ հանգամանքներում այն բանից հետո, երբ ողջամիտ մյուս միջոցառումները համարվել են ոչ պատշաճ, եւ միայն այն ժամանակահատվածով, որը կհամարվի խիստ անհրաժեշտ:

Հոդված 64

Դատական պալատի գործառույթներն ու լիազորությունները

1. Դատական պալատի՝ սույն հոդվածում նախատեսված գործառույթներն ու լիազորություններն իրականացվում են սույն Կանոնադրությանը եւ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:

2. Դատական պալատն ապահովում է, որ դատաքննությունը լինի արդար ու իրականացվի առանց ձգձգումների, մեղադրյալի իրավունքների լիարժեք պահպանմամբ եւ պատշաճ կերպով հաշվի առնվի տուժողների ու վկաների պաշտպանության հարցը:

3. Սույն Կանոնադրությանը համապատասխան գործի քննության նշանակումից հետո, գործի քննությունն իրականացնելու համար նշանակված Դատական պալատը՝

ա) խորհրդակցում է կողմերի հետ եւ ընդունում այնպիսի ընթացակարգեր, որոնք անհրաժեշտ են վարույթների արդար եւ առանց ձգձգումների ընթացքն ապահովելու համար,

բ) որոշում է դատաքննության ընթացքում օգտագործվող լեզուն կամ լեզուները, եւ

գ) պահպանելով սույն Կանոնադրության ցանկացած այլ վերաբերելի դրույթ՝ հրապարակում է նախկինում չհրապարակված փաստաթղթերը կամ

տեղեկությունները դատաքննությունից առաջ՝ բավարար ժամկետում, որպեսզի հնարավոր լինի պատշաճ կերպով պատրաստվել դատաքննությանը:

4. Դատական պալատը կարող է, եթե դա պահանջվում է իր գործառույթների արդյունավետ եւ արդարացի կատարման համար, նախնական հարցերը հանձնել Մինչդատական վարույթի պալատին կամ անհրաժեշտության դեպքում՝ Մինչդատական վարույթի բաժանմունքի այլ դատավորի:

5. Կողմերին ծանուցելով՝ Դատական պալատը համապատասխան դեպքերում կարող է կարգադրել միացնել կամ առանձնացնել մեկից ավելի մեղադրյալների դեմ առաջադրված մեղադրանքները:

6. Դատաքննությունից առաջ կամ դատաքննության ընթացքում իր գործառույթներն իրականացնելիս Դատական պալատն անհրաժեշտության դեպքում՝

ա) իրականացնում է Մինչդատական վարույթի պալատի՝ 61-րդ հոդվածի 11-րդ կետում նշված ցանկացած գործառույթ,

բ) վկաներից պահանջում է ներկայանալ եւ ցուցմունքներ տալ, ինչպես նաեւ ներկայացնել փաստաթղթեր եւ այլ ապացույցներ՝ անհրաժեշտության դեպքում դրա համար դիմելով պետությունների աջակցությանը, ինչպես նախատեսված է սույն Կանոնադրությունում,

գ) ապահովում է գաղտնի տեղեկությունների պաշտպանությունը,

դ) կարգադրություն է անում ներկայացնելու ապացույցներ՝ ի լրումն դատաքննությունից առաջ արդեն հավաքված կամ դատաքննության ընթացքում կողմերի ներկայացրած ապացույցների,

ե) ապահովում է մեղադրյալի, վկաների եւ տուժողների պաշտպանությունը, եւ

զ) որոշում է կայացնում գործին վերաբերող ցանկացած այլ հարցով:

7. Դատաքննությունն անցկացվում է դռնբաց: Սակայն Դատական պալատը կարող է որոշել, որ հատուկ հանգամանքներով պահանջվում է, որ 68-րդ հոդվածում նախատեսված նպատակներով կամ որպես ապացույց ներկայացվող գաղտնի կամ զգայուն տեղեկությունների պաշտպանության համար որոշ նիստեր անցկացվեն դռնփակ:

8. ա) Դատաքննության սկզբում Դատական պալատը մեղադրյալի համար ընթերցում է Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից նախապես հաստատված մեղադրանքները: Դատական պալատը հավաստիանում է, որ մեղադրյալը հասկանում է մեղադրանքների բովանդակությունը: Դատական պալատը մեղադրյալին հնարավորություն է ընձեռում 65-րդ հոդվածին համապատասխան

ընդունելու իր մեղքը կամ իր անմեղության մասին հայտարարություն անելու:

բ) Նախագահող դատավորը դատաքննության ընթացքում կարող է վարույթների կապակցությամբ ցուցումներ տալ, այդ թվում՝ դրանց արդար եւ անկողմնակալ անցկացումն ապահովելու համար: Պահպանելով նախագահող դատավորի ցանկացած ցուցում՝ կողմերը կարող են, սույն Կանոնադրության դրույթներին համապատասխան, ներկայացնել ապացույցներ:

9. Դատական պալատը, *inter alia*, իրավունք ունի կողմերից մեկի դիմումով կամ իր նախաձեռնությամբ՝

ա) որոշում կայացնելու ապացույցների թույլատրելիության կամ վերաբերելիության մասին, եւ

բ) ձեռնարկելու լսումների ընթացքում կարգ ու կանոնի պահպանությանն ուղղված բոլոր անհրաժեշտ միջոցները:

10. Դատական պալատն ապահովում է վարույթները ճշգրտորեն արտացոլող՝ դատաքննության ամբողջական արձանագրության կազմումը եւ դրա վարումն ու պահպանումը Քարտուղարի կողմից:

Հոդված 65

Մեղքի ընդունման դեպքում գործող ընթացակարգը

1. Այն դեպքում, երբ մեղադրյալը 64-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» ենթակետի համաձայն ընդունում է իր մեղքը, Դատական պալատը պարզում է, թե արդյոք՝

ա) մեղադրյալը գիտակցում է մեղքն ընդունելու բնույթն ու հետեւանքները,

բ) մեղադրյալը մեղքն ընդունել է կամավոր՝ պաշտպանի հետ բավարար չափով խորհրդակցելուց հետո, եւ

գ) մեղքի ընդունումը հաստատվում է գործով առկա փաստերով, որոնք շարադրված են՝

i) Դատախազի կողմից առաջադրված եւ մեղադրյալի կողմից ընդունված մեղադրանքներում,

ii) Դատախազի կողմից ներկայացված ցանկացած նյութում, որն ամրապնդում է մեղադրանքը եւ որն ընդունում է մեղադրյալը, եւ

iii) ցանկացած այլ ապացույցում, ինչպիսիք են Դատախազի կամ մեղադրյալի

կողմից ներկայացված՝ վկաների ցուցմունքները:

2. Այն դեպքում, երբ Դատական պալատը հաստատված է համարում, որ 1-ին կետում նշված պայմանները պահպանվել են, այն, մեղքի ընդունումը՝ ներկայացված ցանկացած լրացուցիչ ապացույցի հետ միասին, դիտարկում է որպես բոլոր այն էական փաստերի հաստատում, որոնք անհրաժեշտ են ապացուցելու այն հանցագործության կատարումը, որի կապակցությամբ մեղքն ընդունվել է, եւ կարող է մեղադրյալին դատապարտել այդ հանցագործության կատարման համար:

3. Եթե Դատական պալատը չի հավաստիանում, որ 1-ին կետում նշված պայմանները պահպանվել են, ապա այն համարում է, որ մեղքի ընդունում տեղի չի ունեցել, եւ այդ դեպքում կարգադրում է շարունակել դատաքննությունը՝ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված՝ գործի քննության սովորական ընթացակարգերին համապատասխան, եւ կարող է այդ գործը հանձնել այլ Դատական պալատի:

4. Եթե Դատական պալատը գտնում է, որ ի շահ արդարադատության, մասնավորապես, տուժողների շահերից ելնելով՝ պահանջվում է գործին վերաբերող փաստերը ներկայացնել առավել ամբողջական տեսքով, ապա Դատական պալատը կարող է՝

ա) Դատախազին խնդրել ներկայացնել լրացուցիչ ապացույցներ, ներառյալ՝ վկաների ցուցմունքները, կամ

բ) կարգադրել շարունակել դատաքննությունը՝ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված՝ գործի քննության սովորական ընթացակարգերին համապատասխան, եւ այդ դեպքում համարում է, որ մեղքի ընդունում տեղի չի ունեցել, եւ կարող է այդ գործը հանձնել այլ Դատական պալատի:

5. Մեղադրանքի փոփոխման, մեղքի ընդունման կամ նշանակվող պատժի վերաբերյալ Դատախազի եւ պաշտպանության կողմի միջեւ տեղի ունեցող ցանկացած քննարկում չի կարող կաշկանդել Դատարանին:

Հոդված 66

Անմեղության կանխավարկածը

1. Յուրաքանչյուր ոք համարվում է անմեղ, քանի դեռ նրա մեղավորությունը կիրառելի իրավունքին համապատասխան ապացուցված չէ Դատարանում:

2. Մեղադրյալի մեղավորության ապացուցումը Դատախազի

պարտավորությունն է:

3. Մեղադրյալին դատապարտելու համար Դատարանը պետք է հավաստիանա, որ մեղադրյալի մեղավորությունը ողջամիտ կասկածից վեր է:

Հոդված 67

Մեղադրյալի իրավունքները

1. Ցանկացած մեղադրանքի կապակցությամբ մեղադրյալը լիարժեք հավասարության հիմքով, սույն Կանոնադրության դրույթների համաձայն, ունի իր գործի հրապարակային, արդար եւ անկողմնակալ լսումների, ինչպես նաեւ հետեւյալ նվազագույն երաշխիքների իրավունք.

ա) մեղադրանքի բնույթի, պատճառների եւ բովանդակության մասին անհապաղ եւ մանրամասնորեն տեղեկացվել այն լեզվով, որը մեղադրյալը լիովին հասկանում է եւ որով խոսում է.

բ) ունենալ իր պաշտպանությունը նախապատրաստելու բավարար ժամանակ եւ հնարավորություն, ինչպես նաեւ ընտրված պաշտպանի հետ ազատորեն հաղորդակցվել կոնֆիդենցիալ պայմաններում.

գ) դատվել առանց անհիմն ձգձգումների.

դ) ելնելով 63-րդ հոդվածի 2-րդ կետից՝ ներկա գտնվել դատաքննությանը եւ իր պաշտպանությունն իրականացնել անձամբ կամ իր ընտրած պաշտպանի միջոցով, պաշտպան չունենալու դեպքում տեղեկացվել իր այդ իրավունքի մասին, ցանկացած դեպքում, ի շահ արդարադատության, ունենալ Դատարանի կողմից նշանակված պաշտպան եւ նրա ծառայությունից օգտվել անվճար, եթե չունի դրա համար վճարելու բավարար միջոցներ.

ե) հարցաքննել իր դեմ ցուցմունք տվող վկաներին կամ պահանջել, որ նրանք հարցաքննվեն, ինչպես նաեւ դատարան կանչել իր օգտին ցուցմունք տվող վկաներին եւ նրանց հարցաքննել նույն պայմաններով, որոնցով հարցաքննվել են իր դեմ ցուցմունք տվող վկաները: Մեղադրյալն իրավունք ունի նաեւ իր պաշտպանության համար սույն Կանոնադրությամբ թույլատրելի համարվող փաստարկներ առաջադրել եւ այլ ապացույցներ ներկայացնել.

զ) օգտվել որակյալ թարգմանչի անվճար օգնությունից եւ ստանալ այն փաստաթղթերի թարգմանությունները, որոնք անհրաժեշտ են դատաքննության

արդարության պահանջները բավարարելու համար այն դեպքերում, երբ որեւէ վարույթի կամ Դատարան ներկայացված փաստաթղթերի կազմման ժամանակ օգտագործվող լեզուն այն լեզուն չէ, որը մեղադրյալը լիովին հասկանում է եւ որով խոսում է.

է) չենթարկվել ցուցմունք տալու կամ մեղքը խոստովանելու հարկադրանքի եւ իրավունք ունենալ պահպանելու լռություն, ընդ որում, լռության պահպանումը մեղավորության կամ անմեղության հարցի որոշման վրա չպետք է ազդի.

ը) առանց երդվելու՝ իր պաշտպանության համար հանդես գալ գրավոր կամ բանավոր հայտարարություններով, եւ

թ) ազատ լինել հակառակն ապացուցելու կամ հերքելու պարտավորությունից:

2. Ի լրումն սույն Կանոնադրության մեջ նախատեսված ցանկացած այլ հրապարակման՝ Դատախազը, հնարավորինս արագ, պաշտպանության կողմին է ներկայացնում իր տրամադրության կամ իր վերահսկողության տակ գտնվող ապացույցները, որոնք, նրա կարծիքով, վկայում են կամ պետք է վկայեն մեղադրյալի անմեղության կամ մեղքը թեթեւացնող հանգամանքների առկայության մասին, կամ կարող են ազդել մեղադրանքի կողմի ապացույցների արժանահավատության վրա: Այս կետի կիրառման հետ կապված ցանկացած կասկած լուծում է Դատարանը:

Հոդված 68

Տուժողների եւ վկաների պաշտպանությունը եւ նրանց մասնակցությունը վարույթներին

1. Դատարանն անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռնարկում տուժողների եւ վկաների անվտանգությունը, ֆիզիկական եւ հոգեկան բնականոն վիճակը, արժանապատվությունը եւ անձնական կյանքի անձեռնմխելիությունը պաշտպանելու համար: Ընդ որում, Դատարանը հաշվի է առնում բոլոր համապատասխան գործոնները, այդ թվում՝ տարիքը, գենդերը, ինչպես սահմանված է 7-րդ հոդվածի 3-րդ կետում, եւ առողջական վիճակը, ինչպես նաեւ հանցագործության բնույթը, մասնավորապես, սակայն չսահմանափակվելով դրանով՝ նաեւ այն հանգամանքը, որ հանցագործությունը ներառել է սեքսուալ բնույթի բռնի գործողություն կամ գենդերային հիմքով բռնություն կամ բռնություն երեխաների նկատմամբ: Դատախազը նման միջոցներ ձեռնարկում է հատկապես այդ հանցագործությունների կապակցությամբ քննություն եւ քրեական հետապնդում իրականացնելիս: Այդպիսի միջոցները չպետք է հակասեն մեղադրյալի իրավունքներին կամ անհամատեղելի

լինեն դրանց հետ, ինչպես նաև վնասեն արդար ու անկողմնակալ դատաքննության անցկացմանը:

2. Որպես 67-րդ հոդվածում ամրագրված՝ դռնբաց լսումների սկզբունքից բացառություն՝ Դատարանի պալատները կարող են տուժողների եւ վկաների կամ մեղադրյալի պաշտպանության նպատակով վարույթների ցանկացած հատված անցկացնել *in camera* (դռնփակ) կամ թույլատրել ապացույցները ներկայացնել էլեկտրոնային կամ այլ հատուկ միջոցներով: Նման միջոցները կիրառվում են մասնավորապես այն դեպքերում, երբ խոսքը վերաբերում է սեքսուալ բնույթի բռնության զոհին կամ երեխային, որը տուժող է կամ վկա, եթե Դատարանը, հաշվի առնելով գործի բոլոր հանգամանքները, հատկապես տուժողի կամ վկայի դիրքորոշումը, այլ բան չի որոշում:

3. Այն դեպքում, երբ շոշափվում են տուժողների անձնական շահերը, Դատարանը թույլատրում է ներկայացնել ու քննել նրանց կարծիքներն ու մտահոգությունները վարույթի այն փուլում, որում Դատարանը նպատակահարմար է համարում, եւ այնպես, որ դա չվնասի ու չհակասի մեղադրյալի իրավունքներին եւ արդար ու անկողմնակալ դատաքննության անցկացմանը: Այդ տեսակետներն ու մտահոգությունները կարող են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան ներկայացվել տուժողների օրինական ներկայացուցիչների կողմից այն դեպքերում, երբ Դատարանը դա նպատակահարմար կհամարի:

4. Տուժողների եւ վկաների հարցերով բաժինը կարող է առաջարկել Դատախազին եւ Դատարանին համապատասխան պաշտպանական միջոցառումներ, անվտանգության ապահովման ընթացակարգեր, տրամադրել խորհրդատվություն եւ 43-րդ հոդվածի 6-րդ կետում նշված աջակցության այլ տեսակներ:

5. Այն դեպքում, երբ ապացույցների կամ տեղեկությունների՝ սույն Կանոնադրության համաձայն հրապարակումը կարող է լրջորեն վտանգել ցանկացած վկայի կամ նրա ընտանիքի անդամների անվտանգությունը, Դատախազը կարող է, դատաքննությանը նախորդող ցանկացած վարույթի նպատակներից ելնելով, չհրապարակել նման ապացույցները կամ տեղեկությունները եւ փոխարենը ներկայացնել դրանց ամփոփ շարադրանքը: Նշված միջոցառումներն իրականացվում են այնպես, որ չվնասեն ու չհակասեն մեղադրյալի իրավունքներին ու արդար ու անկողմնակալ դատաքննության անցկացմանը:

6. Պետությունը կարող է դիմել իր ծառայողների կամ ներկայացուցիչների, ինչպես նաև գաղտնի կամ զգայուն տեղեկատվության պաշտպանության համար անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկելու խնդրանքով:

Հոդված 69

Ապացույցները

1. Յուրաքանչյուր վկա, համաձայն Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների, ցուցմունք տալուց առաջ պարտավորվում է տալ ճշմարիտ ցուցմունք:

2. Դատաքննության փուլում վկաները ցուցմունքը տալիս են անձամբ, բացառությամբ 68-րդ հոդվածով կամ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով սահմանված միջոցառումներով նախատեսված դեպքերի: Դատարանը կարող է նաեւ վկաներին թույլատրել ցուցմունք տալ *viva voce* (բանավոր) կամ տեսա-աուդիո տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ, ինչպես նաեւ փաստաթղթեր կամ գրառումներ ներկայացնելով՝ ելնելով սույն Կանոնադրության դրույթներից ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան: Այդ միջոցառումները չպետք է վնասեն կամ հակասեն մեղադրյալի իրավունքներին:

3. Կողմերը գործին վերաբերող ապացույցները կարող են ներկայացնել 64-րդ հոդվածին համապատասխան: Դատարանն իրավասու է պահանջել այն բոլոր ապացույցների ներկայացումը, որոնք անհրաժեշտ է համարում ճշմարտության բացահայտման համար:

4. Դատարանը Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան կարող է որոշում կայացնել յուրաքանչյուր ապացույցի վերաբերելիության կամ թույլատրելիության մասին՝ հաշվի առնելով, *inter alia*, դրա ապացուցողական ուժը, ինչպես նաեւ այն վնասը, որն այդ ապացույցը կարող է պատճառել արդար դատաքննության անցկացմանը կամ վկաների ցուցմունքների արդարացի գնահատմանը:

5. Դատարանը հարգում եւ պահպանում է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսված՝ գաղտնիությանն առնչվող արտոնությունները:

6. Դատարանը չի պահանջում հանրահայտ փաստերի ապացուցում, սակայն կարող է դատական կարգով դրանք ընդունել ի գիտություն:

7. Սույն Կանոնադրության դրույթների կամ մարդու միջազգայնորեն ճանաչված իրավունքների խախտումով ձեռք բերված ապացույցները թույլատրելի չեն, եթե՝

ա) խախտումը լուրջ կասկածի է ենթարկում ապացույցի հավաստիությունը, կամ

բ) ապացույցների օգտագործումն անհամատեղելի կլինի քննության

բարեխիղճ անցկացման հետ եւ լրջորեն կվնասի դրան:

8. Պետության հավաքած ապացույցների վերաբերելիության կամ թույլատրելիության հարցը որոշելիս Դատարանն այդ պետության ազգային իրավունքի կիրառման վերաբերյալ որոշում չի կայացնում:

Հոդված 70

Արդարադատության իրականացման դեմ ուղղված հանցագործությունները

1. Դատարանն օժտված է իր կողմից իրականացվող արդարադատության դեմ ուղղված հետեւյալ՝ դիտավորությամբ կատարված հանցագործությունների նկատմամբ իրավազորությամբ.

ա) 69-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն ճշմարիտ ցուցմունք տալու պարտավորություն ստանձնելուց հետո կեղծ ցուցմունք տալը.

բ) ակնհայտ կեղծ կամ նենգափոխված ապացույցներ ներկայացնելը.

գ) վկայի վրա հակաիրավական ներգործությունը, վկայի ներկայությանը կամ նրա ցուցմունք տալուն արգելք կամ խոչընդոտ ստեղծելը, վկայի վրա ներգործությունը՝ որպես հատուցում նրա կողմից ցուցմունք տալուն, կամ ապացույցների ոչնչացումը, դրանց նենգափոխումը կամ դրանց հավաքումը խոչընդոտելը.

դ) Դատարանի պաշտոնատար անձին իր պարտականությունները չկատարելուն կամ ոչ պատշաճորեն կատարելուն հարկադրելու կամ համոզելու նպատակով արգելքներ ստեղծելը, ահաբեկելը կամ նրա վրա անօրինական ներգործությունը.

ե) Դատարանի պաշտոնատար անձի վրա ներգործությունը՝ որպես հատուցում այդ կամ այլ պաշտոնատար անձի կողմից իր պաշտոնեական պարտականությունների կատարմանը.

զ) որպես Դատարանի պաշտոնատար անձ իր պաշտոնեական պարտականությունների կապակցությամբ կաշառքի համար միջնորդելը կամ կաշառք ստանալը:

2. Սույն հոդվածում նշված հանցագործությունների նկատմամբ Դատարանի իրավազորության իրականացումը կարգավորող սկզբունքներն ու ընթացակարգերը Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններում նախատեսված սկզբունքներն ու

ընթացակարգերն են: Սույն հոդվածի համաձայն իրականացվող վարույթների կապակցությամբ Դատարանին տրամադրվող միջազգային համագործակցության պայմանները կարգավորվում են հարցվող պետության ներպետական օրենսդրությամբ:

3. Որեւէ անձի մեղավոր ճանաչելու մասին որոշում կայացնելու դեպքում Դատարանը կարող է նշանակել ազատազրկման ձեռով պատիժ 5 տարուց ոչ ավելի ժամկետով, կամ տուգանք՝ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան, կամ երկուսը միաժամանակ:

4. ա) Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն քննության անցկացման եւ դատական գործընթացների դեմ ուղղված հանցագործությունների համար պատիժներ նախատեսող իր քրեական օրենսդրությունը տարածում է սույն հոդվածում նշված՝ արդարադատության իրականացման դեմ ուղղված այն հանցագործությունների վրա, որոնք կատարվել են իր տարածքում կամ իր քաղաքացիների կողմից:

բ) Դատարանի պահանջով, դրա կողմից անհրաժեշտ համարվելու դեպքում՝ ցանկացած ժամանակ, մասնակից պետությունը քրեական հետապնդման համար գործը հանձնում է դրա իրավասու մարմիններին: Այդ մարմինները հանգամանորեն քննության են առնում այդ գործերը եւ դրանց քննության արդյունավետ անցկացման նպատակով բավարար միջոցներ են տրամադրում:

Հոդված 71

Դատարանում անթույլատրելի վարքագծի համար պատասխանատվությունը

1. Դատարանը կարող է պատժել Դատարանում ներկա գտնվող այն անձանց, որոնք անթույլատրելի վարքագիծ են դրսեւորում, ներառյալ՝ Դատարանի վարույթը ձախողելը կամ դրա ցուցումները կատարելուց դիտավորյալ հրաժարվելը՝ կիրառելով ազատազրկումից տարբեր՝ այլ վարչական միջոցներ, ինչպիսիք են դատարանի դահլիճից ժամանակավորապես կամ մշտապես հեռացնելը, տուգանքը կամ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսված նմանատիպ մյուս միջոցները:

2. 1-ին կետում նշված միջոցների կիրառումը կարգավորող ընթացակարգերը սահմանվում են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով:

Հոդված 72

Ազգային անվտանգությանն առնչվող տեղեկությունների պաշտպանությունը

1. Սույն հոդվածը կիրառվում է բոլոր այն դեպքերում, երբ տվյալ պետությանը պատկանող տեղեկությունների կամ փաստաթղթերի հրապարակումն այդ պետության կարծիքով կվնասի իր ազգային անվտանգության շահերին: Նման դեպքերի թվին են դասվում 56-րդ հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերի, 61-րդ հոդվածի 3-րդ կետի, 64-րդ հոդվածի 3-րդ կետի, 67-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 68-րդ հոդվածի 6-րդ կետի, 87-րդ հոդվածի 6-րդ կետի և 93-րդ հոդվածի դրույթների շրջանակներում գտնվող դեպքերը, ինչպես նաև այն դեպքերը, որոնք առաջանում են վարույթների ցանկացած այլ փուլում, որում կարող է նման հրապարակման հարց ծագել:

2. Սույն հոդվածը կիրառվում է նաև այն դեպքում, երբ անձը, որին դիմել են տեղեկություն կամ ապացույցներ ներկայացնելու պահանջով, մերժել է այն կամ տվյալ հարցը փոխանցել է պետությանը այն պատճառաբանությամբ, որ հրապարակումը կվնասի պետության ազգային անվտանգության շահերին, և շահագրգիռ պետությունը հաստատում է, որ իր կարծիքով այդ հրապարակումը կվնասի իր ազգային անվտանգության շահերին:

3. Սույն հոդվածում ամրագրված որեւէ դրույթ չի կարող խոչընդոտել 54-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «ե» և «զ» ենթակետերի համաձայն գաղտնիության պահպանման պահանջները կամ 73-րդ հոդվածի կիրառումը:

4. Եթե որեւէ պետության հայտնի է դառնում, որ իր տեղեկությունները կամ փաստաթղթերը հրապարակվում են կամ հավանաբար կհրապարակվեն վարույթների որեւէ փուլում, և այն համարում է, որ այդ հրապարակումը կվտանգի իր ազգային անվտանգությունը, ապա այդ պետությունն իրավունք ունի միջամտելու, որպեսզի այդ հարցի լուծումն իրականացվի սույն հոդվածին համապատասխան:

5. Եթե, որեւէ պետության կարծիքով տեղեկությունների հրապարակումը կվնասի իր պետության ազգային անվտանգության շահերին, ապա այդ պետությունը, համագործակցելով Դատախազի, պաշտպանության կողմի կամ Մինչդատական վարույթի պալատի կամ Դատական պալատի հետ՝ կախված հանգամանքներից, ձեռնարկում է այդ հարցը համագործակցային միջոցներով լուծելու համար բոլոր ողջամիտ քայլերը: Այդ քայլերը կարող են ներառել՝

- ա) դիմումի փոփոխումը կամ ճշգրտումը,
- բ) Դատարանի կողմից որոշման կայացումը՝ հարցվող տեղեկությունների կամ

ապացույցների վերաբերելիության մասին, կամ այն մասին, թե կարող էին արդյոք այդ ապացույցները, չնայած գործին դրանց վերաբերելիությանը, ձեռք բերվել հարցվող պետությունից տարբեր՝ մեկ այլ աղբյուրից,

գ) տեղեկությունների կամ ապացույցների ձեռքբերումն այլ աղբյուրից կամ այլ ձեռով, կամ

դ) համաձայնություն աջակցության տրամադրման պայմանների մասին, ներառյալ, ի թիվս այլնի, ընդհանրացված կամ համառոտ տեղեկությունների տրամադրումը, հրապարակման նկատմամբ սահմանափակումները, *in camera* (դռնփակ) կամ *ex parte* (առանց հակառակ կողմի մասնակցության) վարույթների կիրառումը կամ սույն Կանոնադրության ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան թույլատրվող պաշտպանական մյուս միջոցները:

6. Եթե ձեռնարկվել են համագործակցային միջոցներով տվյալ հարցը կարգավորելու համար բոլոր ողջամիտ քայլերը, եւ պետությունը համարում է, որ գոյություն չունեն այնպիսի միջոցներ կամ պայմաններ, որոնք թույլ կտային տեղեկությունները կամ փաստաթղթերը ներկայացնել կամ հրապարակել առանց իր ազգային անվտանգության շահերին վնաս պատճառելու, ապա այն այդ մասին ծանուցում է Դատախազին կամ Դատարանին՝ նշելով իր որոշման կոնկրետ պատճառները, եթե միայն այդ պատճառների ճշգրիտ նկարագրությունն ինքնին չի հանգեցնի պետության ազգային անվտանգության շահերին նման վնաս պատճառելուն:

7. Այնուհետեւ, եթե Դատարանը որոշում է, որ այդ ապացույցները վերաբերելի են գործին եւ անհրաժեշտ են մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը հաստատելու համար, ապա կարող է ձեռնարկել հետեւյալ գործողությունները.

ա) այն դեպքում, երբ տեղեկությունների կամ փաստաթղթերի հրապարակումը հայցվում է Մաս 9-ի համաձայն համագործակցության մասին դիմումին համապատասխան կամ 2-րդ կետում նշված հանգամանքների կապակցությամբ, եւ պետությունը 93-րդ հոդվածի 4-րդ կետին համապատասխան վկայակոչել է հրաժարվելու հիմքերը՝

i) Դատարանը կարող է նախքան 7-րդ կետի «ա» (ii) ենթակետում նշված որեւէ եզրակացություն կայացնելը պետության պատճառաբանությունները լսելու նպատակով հետագա խորհրդակցություններ անցկացնելու պահանջ ներկայացնել, ինչը համապատասխան դեպքերում կարող է ներառել *in camera* եւ *ex parte* լսումներ,

ii) եթե Դատարանը եզրակացնում է, որ գործի տվյալ հանգամանքներում 93-

րդ հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն մերժման հիմքերը վկայակոչելով՝ հարցվող պետությունը չի գործում սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված իր պարտավորություններին համապատասխան, ապա Դատարանը կարող է 87-րդ հոդվածի 7-րդ կետին համապատասխան տվյալ հարցը փոխանցել՝ նշելով իր եզրակացության պատճառները, եւ

iii) Դատարանը կարող է մեղադրյալի գործի դատաքննության ընթացքում՝ այս կամ այն փաստի գոյության կամ բացակայության առնչությամբ, հանգել այնպիսի եզրակացության, ինչպիսին կարող է տվյալ հանգամանքներում պատշաճ լինել, կամ

բ) մնացած բոլոր հանգամանքներում՝

i) հրապարակելու մասին կարգադրություն տալ, կամ

ii) այնքանով, որքանով չի կարգադրել հրապարակել, մեղադրյալի գործի դատաքննության ընթացքում՝ այս կամ այն փաստի գոյության կամ բացակայության առնչությամբ հանգել այնպիսի եզրակացության, ինչպիսին կարող է տվյալ հանգամանքներում պատշաճ լինել:

Հոդված 73

Երրորդ կողմի տեղեկությունները կամ փաստաթղթերը

Եթե Դատարանը մասնակից պետությանը ներկայացնում է նրա տնօրինության, տրամադրության կամ հսկողության ներքո գտնվող այնպիսի փաստաթուղթ կամ տեղեկություն տրամադրելու պահանջ, որը որեւէ պետության, միջկառավարական կազմակերպության կամ միջազգային կազմակերպության կողմից այդ պետության համար հրապարակվել է գաղտնիության պահպանման պայմանով, ապա այդ մասնակից պետությունը նման փաստաթղթի կամ տեղեկության հրապարակման համար պետք է ստանա այդ փաստաթուղթը կամ տեղեկությունը հրապարակած կողմի համաձայնությունը: Եթե հրապարակած կողմը մասնակից պետություն է, ապա այն կա՛մ համաձայնում է այդ տեղեկության կամ փաստաթղթի հրապարակմանը, կամ պարտավորվում է Դատարանի հետ կարգավորել փաստաթղթի կամ տեղեկության հրապարակման հարցը՝ 72-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն: Եթե հրապարակած կողմը մասնակից պետություն չէ եւ հրաժարվում է հրապարակման համար համաձայնություն տալ, ապա հարցվող պետությունը Դատարանին տեղեկացնում է, որ չի կարող ներկայացնել այդ փաստաթուղթը կամ տեղեկությունները՝ դրանք հրապարակած կողմի նկատմամբ գաղտնիության պահպանման մասով նախկինում ստանձնած իր պարտավորության պատճառով:

Հոդված 74

Որոշման ընդունմանը ներկայացվող պահանջները

1. Դատական պալատի բոլոր դատավորները ներկա են լինում դատաքննության յուրաքանչյուր փուլի եւ բոլոր խորհրդակցություններին: Նախագահությունը կարող է առանձին դեպքերում, հաշվի առնելով առկա հնարավորությունները, նշանակել մեկ կամ ավելի պահեստային դատավորներ, որոնք ներկա կլինեն դատաքննության յուրաքանչյուր փուլի եւ կփոխարինեն Դատական պալատի անդամին, եթե վերջինս այլեւս չկարողանա ներկա գտնվել:

2. Դատական պալատի որոշումը հիմնվում է նրա կողմից գործով ապացույցների եւ դատաքննության ողջ ընթացքի գնահատման վրա: Որոշումը չպետք է դուրս գա մեղադրանքներում եւ մեղադրանքներում կատարված ցանկացած փոփոխության մեջ շարադրված փաստերի եւ հանգամանքների շրջանակներից: Դատարանն իր որոշումը կարող է միայն հիմնավորել իրեն ներկայացված եւ իր կողմից դատաքննության ընթացքում քննության առնված ապացույցներով:

3. Դատավորները ձգտում են հասնել միաձայն որոշման, միաձայնության բացակայության դեպքում որոշումն ընդունվում է դատավորների ձայների մեծամասնությամբ:

4. Դատական պալատի խորհրդակցությունները գաղտնի են:

5. Որոշումն ընդունվում է գրավոր եւ պարունակում է Դատական պալատի՝ ապացույցներով եւ եզրակացություններով հիմնավորված եզրահանգումների լիարժեք ու պատճառաբանված շարադրանքը: Դատական պալատը կայացնում է մեկ որոշում: Միաձայնության բացակայության դեպքում Դատական պալատի որոշումը բովանդակում է մեծամասնության եւ փոքրամասնության կարծիքները: Որոշումը կամ դրա ամփոփ տարբերակը հրապարակվում է դռնբաց նիստում:

Հոդված 75

Տուժողների վնասի հատուցումը

1. Դատարանը սահմանում է տուժողների կամ նրանց առնչվող վնասի հատուցման սկզբունքները, ներառյալ՝ ռեստիտուցիան, փոխհատուցումը եւ իրավունքների վերականգնումը: Այս հիմքով Դատարանը կարող է, ի պատասխան ներկայացված դիմումի կամ բացառիկ դեպքերում՝ իր նախաձեռնությամբ, իր որոշման մեջ սահմանել տուժողի կամ նրան առնչվող ցանկացած վնասի, կորստի եւ վնասվածքի ծավալն ու չափը՝ շարադրելով այն սկզբունքները, որոնց հիման վրա գործում է:

2. Դատարանը կարող է ընդունել դատապարտված անձին անմիջականորեն ուղղված կարգադրություն՝ տուժողների կամ նրանց առնչվող վնասի պատշաճ հատուցման վերաբերյալ, ներառյալ՝ ռեստիտուցիան, փոխհատուցումը եւ իրավունքների վերականգնումը:

Համապատասխան դեպքերում Դատարանը կարող է կարգադրել, որ որպես վնասի հատուցում տրվող գումարը վճարվի 79-րդ հոդվածով նախատեսված Նպատակային ֆոնդին:

3. Նախքան սույն հոդվածի համաձայն կարգադրություն ընդունելը Դատարանը կարող է հրավիրել դատապարտված անձին, տուժողներին, այլ շահագրգիռ անձանց կամ շահագրգիռ պետություններին, եւ պետք է հաշվի առնի նրանց կամ նրանց անունից ներկայացված նկատառումները:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված իր լիազորություններն իրականացնելիս Դատարանն իրեն ընդդատյա հանցագործության համար անձին մեղավոր ճանաչելուց հետո կարող է որոշել՝ անհրաժեշտ է արդյոք ձեռնարկել 93-րդ հոդվածի 1-ին կետով սահմանված միջոցներ՝ սույն հոդվածի համաձայն իր ընդունած կարգադրության կատարումն ապահովելու նպատակով:

5. Մասնակից պետությունը սույն հոդվածի համաձայն ընդունված որոշումը կատարում է այնպես, ինչպես եթե 109-րդ հոդվածի դրույթները կիրառելի լինեին սույն հոդվածի նկատմամբ:

6. Սույն հոդվածում ամրագրված որեւէ դրույթ չպետք է մեկնաբանվի ի վնաս ազգային եւ միջազգային իրավունքով տուժողին վերապահված իրավունքների:

Հոդված 76

Պատժի նշանակումը

1. Այն դեպքում, երբ անձը մեղավոր է ճանաչվում, Դատական պալատը

քննության է առնում համապատասխան պատժի նշանակման հարցը եւ հաշվի է առնում դատաքննության ընթացքում ներկայացված՝ պատժին առնչվող ապացույցներն ու նկատառումները:

2. Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ կիրառվում է 65-րդ հոդվածը, եւ մինչեւ դատաքննության ավարտը Դատական պալատն իր նախաձեռնությամբ կարող է, իսկ Դատախազի կամ մեղադրյալի դիմումով պարտավոր է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան կազմակերպել լրացուցիչ լսում՝ պատժին առնչվող լրացուցիչ ապացույցներն ու նկատառումները քննության առնելու համար:

3. Այն դեպքում, երբ կիրառվում է 2-րդ կետը, 75-րդ հոդվածի համաձայն ներկայացված նկատառումները քննության են առնվում 2-րդ կետում նշված լրացուցիչ լսման ընթացքում եւ անհրաժեշտության դեպքում՝ ցանկացած այլ լրացուցիչ լսման ընթացքում:

4. Դատավճիռը հրապարակվում է դռնբաց նիստում եւ հնարավորության դեպքում՝ մեղադրյալի ներկայությամբ:

ՄԱՍ 7. ՊԱՏԺԱՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Հոդված 77

Կիրառելի պատժամիջոցները

1. Ելնելով 110-րդ հոդվածից՝ Դատարանը կարող է սույն Կանոնադրության 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործության համար մեղավոր ճանաչված անձի նկատմամբ կիրառել հետեւյալ պատժամիջոցներից որեւէ մեկը.

ա) ազատազրկում որոշակի ժամկետով, որը չի կարող գերազանցել 30 տարին, կամ

բ) ցմահ ազատազրկում, եթե դա արդարացված է հանցագործության ծայրահեղ ծանր բնույթով եւ մեղավոր ճանաչված անձի անձնական հանգամանքներով:

2. Ի լրումն ազատազրկման՝ Դատարանը կարող է նշանակել՝

ա) տուգանք՝ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսված

չափորոշիչներին համապատասխան.

բ) ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն այդ հանցագործության արդյունքում ստացված եկամուտների, գույքի եւ ակտիվների բռնագրավում՝ առանց *bona fide* (բարեխիղճ) երրորդ կողմի իրավունքների խախտման:

Հոդված 78

Պատժի սահմանումը

1. Պատիժը սահմանելիս Դատարանն Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան հաշվի է առնում այնպիսի գործոններ, ինչպիսիք են հանցանքի ծանրությունը եւ մեղավոր ճանաչված անձի անձնական հանգամանքները:

2. Ազատազրկման ձեռով պատիժ նշանակելիս Դատարանն ազատազրկման ժամկետին հաշվակցում է Դատարանի կարգադրության հիման վրա նախկինում կալանքի տակ գտնվելու ժամկետը, եթե նման ժամկետ առկա է: Դատարանը կարող է հաշվակցել հանցագործության հիմքը կազմող արարքի կապակցությամբ ցանկացած այլ կերպ կալանքի տակ գտնվելու ժամկետը:

3. Եթե անձը դատապարտվել է մեկից ավելի հանցագործությունների համար, ապա Դատարանը նշանակում է պատիժ՝ յուրաքանչյուր հանցագործության համար, եւ ընդհանուր պատիժ՝ նշելով ազատազրկման ընդհանուր ժամկետը: Վերջինս չպետք է լինի ավելի պակաս, քան մեկ հանցագործության համար նշանակված ամենախիստ պատժի ժամկետն է, ինչպես նաեւ չպետք է գերազանցի 30 տարին կամ 77-րդ հոդվածի 1-ին կետի «բ» ենթակետին համապատասխան նշանակված ցմահ ազատազրկումը:

Հոդված 79

Նպատակային ֆոնդը

1. Նպատակային ֆոնդը ստեղծվում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի որոշմամբ՝ ի շահ Դատարանին ընդդատյա հանցագործություններից տուժածների եւ նրանց ընտանիքների:

2. Դատարանը կարող է կարգադրել, որպեսզի Դատարանի կողմից նշանակված տուգանքների կամ բռնագրավումների արդյունքում ձեռք բերված

դրամական միջոցներն ու գույքը փոխանցվեն Նպատակային ֆոնդին:

3. Նպատակային ֆոնդը կառավարվում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից սահմանվող չափորոշիչների համաձայն:

Հոդված 80

Ազգային մակարդակում պատժամիջոցների եւ ներպետական օրենքների կիրառումը չսահմանափակելը

Կանոնադրության սույն մասում շարադրված որեւէ դրույթ չի խոչընդոտում պետությունների կողմից իրենց ներպետական իրավունքով նախատեսված պատժամիջոցների կամ պետությունների այն օրենքների կիրառումը, որոնցով չեն նախատեսվում սույն մասում սահմանված պատժամիջոցները:

ՄԱՍ 8. ԲՈՂՈՔԱՐԿՈՒՄԸ ԵՎ ՎԵՐԱՆԱՅՈՒՄԸ

Հոդված 81

Արդարացման կամ մեղավոր ճանաչելու մասին որոշման կամ նշանակված պատժի դեմ ներկայացված բողոքը

1. 74-րդ հոդվածի համաձայն ընդունված որոշումը կարող է բողոքարկվել Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան՝ ստորեւ նախատեսվող կարգով.

ա) Դատախազը կարող է բողոք ներկայացնել հետեւյալ ցանկացած հիմքով.

i) դատավարական սխալ,

ii) փաստի սխալ, կամ

iii) իրավունքի սխալ.

բ) դատապարտյալը կամ նրա անունից՝ Դատախազը բողոք կարող է ներկայացնել հետեւյալ ցանկացած հիմքով.

i) դատավարական սխալ.

ii) փաստի սխալ,

iii) իրավունքի սխալ, կամ

iv) ցանկացած այլ հիմքով, որն ազդում է վարույթի կամ որոշման անաչառության կամ դրանց նկատմամբ վստահության վրա:

2. ա) Նշանակված պատիժը, Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան, կարող է բողոքարկվել Դատախազի կամ դատապարտյալի կողմից՝ կատարված հանցագործության եւ նշանակված պատժի միջեւ անհամաչափության հիմքով.

բ) եթե Դատարանը նշանակված պատժի դեմ բերված բողոքի քննության արդյունքում համարում է, որ առկա են հիմքեր՝ մեղավոր ճանաչելու մասին որոշումը մասնակիորեն կամ ամբողջովին բեկանելու համար, ապա այն կարող է Դատախազին եւ դատապարտյալին առաջարկել ներկայացնել սույն հոդվածի 1-ին կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերին համապատասխանող հիմքեր եւ կարող է մեղավոր ճանաչելու մասին որոշում ընդունել՝ 83-րդ հոդվածին համապատասխան.

գ) նույն ընթացակարգը կիրառվում է նաեւ այն դեպքում, երբ Դատարանը միայն մեղավոր ճանաչելու մասին որոշման դեմ բողոքի հիման վրա համարում է, որ առկա են պատիժը 2-րդ կետի «ա» ենթակետի համաձայն կրճատելու հիմքեր:

3. ա) Եթե Դատական պալատն այլ բան չի կարգադրում, ապա դատապարտյալը բողոքի քննության ընթացքում շարունակում է պահվել արգելանքի տակ.

բ) այն դեպքում, երբ դատապարտյալի՝ արգելանքի տակ պահվելու ժամանակահատվածը գերազանցում է նշանակված՝ ազատազրկման ձեռով պատժի ժամկետը, անձն ազատ է արձակվում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ բողոք է ներկայացնում նաեւ Դատախազը, ինչի պարագայում ազատ արձակման նկատմամբ կիրառվում են ստորեւ բերված՝ «գ» ենթակետով սահմանված պայմանները.

գ) արդարացման որոշում ընդունելու դեպքում մեղադրյալը ենթակա է անհապաղ ազատ արձակման՝ ներքոհիշյալի պայմանների պահպանմամբ.

i) բացառիկ հանգամանքներում եւ հաշվի առնելով, *inter alia*, փախուստի իրական վտանգը, հանցագործության վտանգավորությունը եւ բողոքի բավարարման հավանականությունը՝ Դատական պալատը Դատախազի դիմումով կարող է բողոքի քննության ընթացքում անձին պահել կալանքի տակ,

ii) Դատական պալատի կողմից «գ» (i) ենթակետի հիման վրա կայացված որոշումը կարող է բողոքարկվել Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին

համապատասխան:

4. Որոշման կամ պատժի կատարումը 3-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերի դրույթների պահպանմամբ կարող է կասեցվել բողոք բերելու համար նախատեսված ժամկետի եւ բողոքի քննության ընթացքում:

Հոդված 82

Այլ որոշումների դեմ ներկայացված բողոքները

1. Ցանկացած կողմ կարող է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան բողոքարկել հետեւյալ որոշումներից ցանկացածը.

ա) իրավազրոության կամ ընդունելիության վերաբերյալ որոշում,

բ) այն անձին ազատ արձակելը թույլատրելու կամ մերժելու մասին որոշում, որի նկատմամբ իրականացվում է քննություն կամ քրեական հետապնդում,

գ) 56-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից կայացված՝ իր նախաձեռնությամբ գործելու վերաբերյալ որոշում,

դ) այնպիսի հարցի վերաբերյալ որոշում, որն էական ազդեցություն կունենար դատաքննության արդար եւ առանց ձգձգումների իրականացման կամ դրա արդյունքի վրա, եւ որի կապակցությամբ Վերաքննիչ պալատի անհապաղ որոշումը կարող է, Մինչդատական վարույթի պալատի կամ Դատական պալատի կարծիքով, էականորեն նպաստել գործի քննության առաջխաղացմանը:

2. 57-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «դ» ենթակետի համաձայն Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից կայացված որոշումը կարող է բողոքարկվել շահագրգիռ պետության կամ Դատախազի կողմից Մինչդատական վարույթի պալատի թույլտվությամբ: Այդ բողոքը քննվում է արագացված կարգով:

3. Բողոքարկումն ինքնին չի կասեցնում քննությունը, եթե Վերաքննիչ պալատը, Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան, ներկայացված դիմումի հիման վրա այդ մասին կարգադրություն չի արձակում:

4. Տուժողների օրինական ներկայացուցիչը, դատապարտյալը կամ գույքի *bona fide* սեփականատերը, որի համար 75-րդ հոդվածի համաձայն ընդունված կարգադրության հետեւանքով առաջացել են բացասական հետեւանքներ, կարող է բողոքարկել վնասի հատուցման մասին կարգադրությունը, ինչպես նախատեսված է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններում:

Հոդված 83

Բողոքի քննությունը

1. Վերաքննիչ պալատը սույն հոդվածի եւ 81-րդ հոդվածի համաձայն իրականացվող վարույթների նպատակներով օժտված է Դատական պալատի բոլոր լիազորություններով:

2. Եթե Վերաքննիչ պալատը եզրակացնում է, որ բողոքարկվող վարույթներն իրականացվել են ոչ արդար ձեով, այնպես, որ կասկածի տակ է դրվում որոշման կամ նշանակված պատժի արժանահավատությունը, կամ որ բողոքարկվող որոշման կայացման կամ պատժի նշանակման վրա էականորեն ազդել է թույլ տրված՝ փաստի կամ իրավունքի էական սխալը կամ ընթացակարգային սխալը, ապա այն կարող է՝

ա) բեկանել կամ փոփոխել որոշումը կամ նշանակված պատիժը, կամ

բ) կարգադրել անցկացնել նոր դատաքննություն՝ Դատական այլ պալատի կողմից:

Վերաքննիչ պալատն այս նպատակներով կարող է գործի փաստական հանգամանքների հետ կապված հարցը վերադարձնել սկզբնական Դատական պալատին, որպեսզի վերջինս պարզի այն եւ Վերաքննիչ պալատին ներկայացնի համապատասխան եզրակացություն, կամ Վերաքննիչ պալատն ինքը կարող է ապացույցներ պահանջել՝ հարցը պարզելու համար: Այն դեպքում, երբ որոշումը կամ նշանակված պատիժը բողոքարկվում է միայն դատապարտյալի կողմից, կամ նրա անունից՝ Դատախազի կողմից, այդ որոշումը կամ նշանակված պատիժը չի կարող փոփոխվել ի վնաս դատապարտյալի:

3. Եթե Վերաքննիչ պալատը նշանակված պատժի դեմ բողոքը քննելիս եզրակացնում է, որ նշանակված պատիժը համաչափ չէ կատարված հանցագործությանը, ապա այն կարող է փոփոխել պատիժը՝ Մաս 7-ին համապատասխան:

4. Վերաքննիչ պալատի դատավճիռն ընդունվում է դատավորների ձայների մեծամասնությամբ եւ հրապարակվում դռնբաց նիստում: Դատավճռում նշվում են այն պատճառները, որոնց հիման վրա այն կայացվել է: Միաձայնության բացակայության դեպքում Վերաքննիչ պալատի դատավճռում շարադրվում են մեծամասնության եւ փոքրամասնության կարծիքները, սակայն յուրաքանչյուր դատավոր կարող է իրավունքի հարցով հանդես գալ առանձին կամ հատուկ կարծիքով:

5. Վերաքննիչ պալատը կարող է իր դատավճիռը հրապարակել առանց արդարացված կամ դատապարտված անձի ներկայության:

Հոդված 84

Մեղադրական դատավճռի կամ նշանակված պատժի վերանայումը

1. Դատապարտյալը կամ նրա մահից հետո ամուսինը, երեխաները, ծնողները կամ նրա մահվան պահին ողջ եղած որեւէ այլ անձ, որը նրանից ստացել է հստակ գրավոր ցուցում նման բողոք բերելու մասին, կամ Դատախազը այդ անձի անունից կարող է դիմել Վերաքննիչ պալատ՝ վերանայելու վերջնական մեղադրական դատավճիռը կամ դրանով նշանակված պատիժը՝ հետեւյալ հիմքերով.

ա) ի հայտ են եկել նոր ապացույցներ, որոնք՝

i) դատաքննության ժամանակ հասանելի չեն եղել, եւ այդ անհասանելիության համար պատասխանատվությունը չի կարող ամբողջովին կամ մասնակիորեն դրվել դիմած կողմի վրա, եւ

ii) բավականաչափ կարեւոր են, եւ եթե ներկայացվեին դատաքննության ընթացքում, ապա դա, հնարավոր է, կհանգեցներ այլ դատավճռի կայացման.

բ) ի հայտ են եկել նոր փաստեր՝ վկայող, որ այն վճռորոշ ապացույցը, որը հաշվի է առնվել դատաքննության ընթացքում, եւ որի հիման վրա կայացվել է մեղադրական դատավճիռը, եղել է կեղծ, շինծու կամ նենգափոխված.

գ) մեղադրական դատավճռի կայացմանը կամ մեղադրանքի հաստատմանը մասնակցած դատավորը կամ դատավորները տվյալ գործի քննության ընթացքում կատարել են այնպիսի լուրջ զանցանքներ կամ իրենց պարտականությունների լուրջ խախտումներ, որոնք բավարար հիմք կարող են ծառայել 46-րդ հոդվածի համաձայն այդ դատավորին կամ դատավորներին պաշտոնանկ անելու համար:

2. Վերաքննիչ պալատը մերժում է դիմումը, եթե համարում է, որ այն հիմնավոր չէ: Եթե այն որոշում է, որ դիմումն ըստ էության հիմնավոր է, ապա անհրաժեշտության դեպքում կարող է՝

ա) վերստին կազմավորել սկզբնական Դատական պալատը.

բ) կազմավորել նոր Դատական պալատ կամ

գ) իրեն վերապահել գործը քննելու իրավազորությունը,

այն նպատակով, որ Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսված կարգով կողմերին լսելուց հետո որոշում կայացնի դատավճիռը վերանայելու կամ չվերանայելու մասին:

Հոդված 85

Կալանավորված կամ մեղավոր ճանաչված անձին տրվող փոխհատուցումը

1. Յուրաքանչյուր ոք, ով դարձել է անօրինական ձերբակալման կամ կալանավորման զոհ, ունի հայցային ուժով օժտված՝ փոխհատուցում ստանալու իրավունք:

2. Եթե անձը վերջնական որոշմամբ դատապարտվել է հանցագործության կատարման համար, եւ եթե կայացված դատավճիռը հետագայում չեղյալ է հայտարարվել այն հիմքով, որ նոր կամ նոր ի հայտ եկած հանգամանքն անվիճելիորեն վկայում է դատական լուրջ սխալի առկայության մասին, ապա այդ անձը, որը պատիժ է կրել նման կերպ մեղավոր ճանաչվելու հետեւանքով, օրենքին համապատասխան փոխհատուցում է ստանում, եթե չի ապացուցվում, որ նշված անհայտ փաստը ժամանակին չի բացահայտվել տվյալ անձի լրիվ կամ մասնակի մեղքով:

3. Բացառիկ հանգամանքներում, երբ Դատարանը բացահայտում է դատական լուրջ եւ կոպիտ սխալի մասին վկայող անվիճելի փաստեր, կարող է իր հայեցողությամբ, համաձայն Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով սահմանված չափորոշիչների, փոխհատուցում հատկացնել այն անձին, որը կալանքից ազատվել է արդարացման վերջնական որոշման կամ այդ հիմքով գործի վարույթի կարճման հիման վրա:

ՄԱՍ 9. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոդված 86

Համագործակցելու ընդհանուր պարտավորությունը

Մասնակից պետությունները, սույն Կանոնադրության դրույթներին համապատասխան, բազմակողմանիորեն համագործակցում են Դատարանի հետ Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների կապակցությամբ դրա կողմից իրականացվող քննության եւ քրեական հետապնդման հարցերում:

Հոդված 87

Համագործակցության վերաբերյալ դիմումները. ընդհանուր դրույթներ

1. ա) Դատարանն իրավունք ունի համագործակցության համար դիմելու մասնակից պետություններին: Դիմումը ներկայացվում է դիվանագիտական կամ այլ հնարավոր ուղիներով, որոնք կարող են սահմանվել յուրաքանչյուր մասնակից պետության կողմից՝ վավերացման, ընդունման, հաստատման կամ միանալու ժամանակ:

Սահմանված ուղիների հետագա փոփոխությունները յուրաքանչյուր մասնակից պետության կողմից կատարվում են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների համապատասխան:

բ) Անհրաժեշտության դեպքում, առանց սահմանափակելու «ա» ենթակետի դրույթները, դիմումները կարող են ներկայացվել նաեւ Քրեական ոստիկանության միջազգային կազմակերպության կամ տարածաշրջանային ցանկացած այլ համապատասխան կազմակերպության միջոցով:

2. Համագործակցության վերաբերյալ դիմումը եւ այն հիմնավորող ցանկացած փաստաթուղթ ներկայացվում են կա՛մ հարցվող պետության պաշտոնական լեզվով կամ Դատարանի աշխատանքային լեզուներից մեկով, կա՛մ ուղեկցվում են այդ լեզուներից որեւէ մեկով կատարված թարգմանությամբ՝ տվյալ պետության կողմից վավերացման, ընդունման, հաստատման կամ միանալու ժամանակ հայտարարված ընտրությանը համապատասխան:

Այդ ընտրության հետագա փոփոխությունները կատարվում են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:

3. Հարցվող պետությունը պահպանում է դիմումի եւ այն հիմնավորող փաստաթղթերի գաղտնիությունը, բացառությամբ այն ծավալով, որքանով դրանց բացահայտումն անհրաժեշտ է այդ դիմումի կատարման համար:

4. Աջակցության վերաբերյալ սույն Մասի համաձայն ներկայացված ցանկացած դիմումի կապակցությամբ Դատարանը կարող է ձեռնարկել այնպիսի

միջոցներ, ներառյալ՝ տեղեկատվության պաշտպանության հետ կապված միջոցները, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել տուժողների, հնարավոր վկաների եւ նրանց ընտանիքների անվտանգությունը, ֆիզիկական կամ հոգեկան բարեկեցությունն ապահովելու համար: Դատարանը կարող է պահանջել, որ սույն Մասի համաձայն հասանելի դարձվող ցանկացած տեղեկություն տրամադրվի եւ օգտագործվի այնպես, որ ապահովվեն տուժողների, հնարավոր վկաների եւ նրանց ընտանիքների անվտանգությունը, ֆիզիկական կամ հոգեկան բարեկեցությունը:

5. ա) Դատարանը կարող է սույն Մասով նախատեսված աջակցություն տրամադրելու համար դիմել սույն Կանոնադրության մասնակից չհանդիսացող ցանկացած պետության՝ վերջինիս հետ ad hoc (ժամանակավոր) պայմանավորվածության կամ համաձայնագրի հիման վրա, կամ այլ համապատասխան հիմքով:

բ) Այն դեպքում, երբ սույն Կանոնադրության մասնակից չհանդիսացող պետությունը, որը ձեռք է բերել ad hoc պայմանավորվածություն կամ համաձայնագիր Դատարանի հետ, չի համագործակցում այդ դիմումի առնչությամբ՝ այդպիսի պայմանավորվածության կամ համաձայնագրի համաձայն, Դատարանն այդ մասին տեղեկացնում է Մասնակից պետությունների ասամբլեային, կամ եթե հարցը Դատարանին է հանձնվել Անվտանգության խորհրդի կողմից, ապա Անվտանգության խորհրդին:

6. Դատարանը կարող է դիմել ցանկացած միջկառավարական կազմակերպության՝ տեղեկություններ կամ փաստաթղթեր տրամադրելու համար: Դատարանը կարող է հայցել նաեւ համագործակցության եւ աջակցության այլ ձեւեր, որոնք կարող են համաձայնեցվել նման կազմակերպության հետ, եւ որոնք համապատասխանում են այդ կազմակերպության իրավասությանն ու մանդատին:

7. Եթե մասնակից պետությունը, խախտելով սույն Կանոնադրության դրույթները, չի կատարում համագործակցության մասին Դատարանի դիմումը՝ դրանով իսկ խոչընդոտելով Դատարանի՝ սույն Կանոնադրությամբ նախատեսված գործառույթների ու լիազորությունների կատարումը, ապա Դատարանը կարող է այդ հարցի կապակցությամբ եզրահանգում ընդունել եւ այդ հարցի քննությունը հանձնել Մասնակից պետությունների ասամբլեային, կամ եթե հարցը Դատարանին է հանձնվել Անվտանգության խորհրդի կողմից, ապա Անվտանգության խորհրդին:

Հոդված 88

Ներպետական իրավունքով նախատեսված ընթացակարգերի առկայությունը

Մասնակից պետությունները սույն Մասում նշված համագործակցության բոլոր ձեւերի համար ապահովում են իրենց ազգային իրավունքում նախատեսված ընթացակարգերի առկայությունը:

Հոդված 89

Անձի փոխանցումը Դատարանին

1. Դատարանը կարող է անձին կալանավորելու եւ փոխանցելու մասին դիմումը եւ այդ դիմումը հիմնավորող նյութերը, որոնք նշված են 91-րդ հոդվածում, փոխանցել ցանկացած պետության, որի տարածքում կարող է հայտնաբերվել տվյալ անձը՝ խնդրելով այդ պետությանը համագործակցել տվյալ անձին կալանավորելու եւ փոխանցելու հարցում: Մասնակից պետությունները, սույն Մասի դրույթներին եւ իրենց ազգային իրավունքով նախատեսված ընթացակարգերին համապատասխան, կատարում են կալանավորելու եւ փոխանցելու մասին դիմումը:

2. Եթե փոխանցման ենթակա անձը 20-րդ հոդվածում նշված *ne bis in idem* սկզբունքի հիման վրա վիճարկում է փոխանցումը ներպետական դատարանում, ապա հարցվող պետությունն անհապաղ խորհրդակցում է Դատարանի հետ՝ պարզելու, թե կա արդյոք գործի ընդունելիության վերաբերյալ համապատասխան որոշում: Եթե գործի ընդունելիությունը ճանաչված է, ապա հարցվող պետությունն ընթացք է տալիս դիմումի կատարմանը: Եթե գործի ընդունելիության վերաբերյալ որոշում դեռեա չի կայացվել, ապա հարցվող պետությունը կարող է անձին փոխանցելու վերաբերյալ դիմումի կատարումը հետաձգել մինչեւ Դատարանի կողմից ընդունելիության մասին որոշում կայացվելը:

3. ա) Մասնակից պետությունը, իր ազգային դատավարական իրավունքին համապատասխան, թույլատրում է այլ պետության կողմից Դատարանին փոխանցվող անձի տեղափոխումն իր տարածքով՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ պետության տարածքով տարանցիկ տեղափոխումը կարող է խոչընդոտել փոխանցումը կամ ձգձգել այն:

բ) Տարանցիկ տեղափոխման վերաբերյալ Դատարանի դիմումը ներկայացվում է 87-րդ հոդվածին համապատասխան: Տարանցիկ տեղափոխման վերաբերյալ դիմումը բովանդակում է՝

i) տեղափոխվող անձի նկարագրությունը,

ii) գործով փաստերի համառոտ շարադրանքը եւ դրանց իրավական որակումը, եւ

iii) կալանավորման ու փոխանցման մասին որոշումը:

գ) Տեղափոխվող անձը տարանցիկ տեղափոխման ընթացքում պահվում է արգելանքի տակ:

դ) Եթե անձը տեղափոխվում է օդային տրանսպորտով, եւ տարանցիկ պետության տարածքում վայրէջք նախատեսված չէ, ապա որեւէ թույլտվություն չի պահանջվում:

ե) Եթե տարանցիկ պետության տարածքում տեղի է ունենում չնախատեսված վայրէջք, ապա այդ պետությունը կարող է Դատարանից պահանջել ներկայացնել տարանցիկ տեղափոխման վերաբերյալ դիմում, ինչպես նախատեսված է «բ» ենթակետում: Տարանցիկ պետությունը տեղափոխվող անձին կալանքի տակ է պահում մինչեւ տարանցիկ տեղափոխման վերաբերյալ դիմումն ստանալը եւ տարանցիկ տեղափոխումն իրականացնելը՝ պայմանով, որ սույն ենթակետի նպատակներով կալանքը չի կարող գերազանցել 96 ժամը՝ սկսած չնախատեսված վայրէջքի պահից, եթե դիմումը չի ստացվել նշված ժամկետում:

4. Եթե փոխանցման ենթակա անձը քրեական հետապնդման է ենթարկվում կամ պատիժ է կրում հարցվող պետությունում ոչ այն հանցագործության համար, որի վերաբերյալ ներկայացվել է Դատարանին փոխանցելու մասին դիմումը, ապա հարցվող պետությունը դիմումը կատարելու մասին որոշում կայացնելուց հետո խորհրդակցում է Դատարանի հետ:

Հոդված 90

Զուգահեռ դիմումները

1. Եթե մասնակից պետությունը, որը 89-րդ հոդվածի համաձայն, Դատարանից ստանում է անձին փոխանցելու վերաբերյալ դիմում, նույն անձին հանձնելու վերաբերյալ դիմում է ստանում նաեւ որեւէ այլ պետությունից՝ այն հանցանքի հիմքը կազմող միեւնույն արարքի կապակցությամբ, որի համար ներկայացվել է Դատարանի դիմումը, ապա այդ մասնակից պետությունը տվյալ փաստի մասին տեղեկացնում է Դատարանին եւ տվյալ պետությանը:

2. Այն դեպքերում, երբ դիմում ներկայացրած պետությունը մասնակից

պետություն է, հարցվող պետությունը նախապատվությունը տալիս է Դատարանի դիմումին, եթե՝

ա) Դատարանը, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների համաձայն, որոշում է կայացրել այն մասին, որ գործը, որի կապակցությամբ ինքը փոխանցում է հայցում, ընդունելի է, եւ այդ որոշման մեջ հաշվի է առնվել հանձնման դիմում ներկայացրած պետության կողմից այդ դիմումի կապակցությամբ կատարված քննությունը կամ քրեական հետապնդումը, կամ՝

բ) Դատարանը «ա» ենթակետում նշված որոշումը կայացնում է հարցվող պետության՝ 1-ին կետին համապատասխան կատարած ծանուցման հիման վրա:

3. Եթե 2-րդ կետի «ա» ենթակետի համաձայն որոշում չի կայացվել, ապա հարցվող պետությունը կարող է իր հայեցողությամբ, մինչեւ Դատարանի կողմից 2-րդ կետի «բ» ենթակետի հիման վրա որոշում ընդունելը քննության առնել անձին հանձնելու վերաբերյալ տվյալ պետության դիմումը, սակայն անձին չի հանձնում մինչեւ Դատարանի կողմից գործի ընդունելիության վերաբերյալ որոշման կայացումը: Դատարանի որոշումը կայացվում է արագացված կարգով:

4. Եթե դիմում ներկայացրած պետությունը սույն Կանոնադրության մասնակից չէ, ապա հարցվող պետությունը, այն դեպքում, երբ չունի դիմում ներկայացրած պետությանը անձին հանձնելու միջազգային պարտավորություն, նախապատվությունը տալիս է անձին փոխանցելու վերաբերյալ Դատարանի դիմումին, եթե Դատարանը որոշել է, որ գործն ընդունելի է:

5. Այն դեպքում, երբ Դատարանը 4-րդ կետի համաձայն գործի ընդունելիության վերաբերյալ որոշում չի կայացրել, հարցվող պետությունը կարող է իր հայեցողությամբ անցնել անձին հանձնելու վերաբերյալ տվյալ պետության դիմումի կատարմանը:

6. Այն դեպքերում, երբ կիրառվում է 4-րդ կետը, բացառությամբ, եթե հարցվող պետությունը սույն Կանոնադրությանը մասնակից չհանդիսացող՝ հանձնելու դիմում ներկայացրած պետության հանդեպ արդեն ստանձնել է անձին հանձնելու միջազգային պարտավորություն, հարցվող պետությունն է որոշում անձին փոխանցել Դատարանին, թե՛ հանձնել տվյալ պետությանը: Որոշում կայացնելիս հարցվող պետությունը քննության է առնում բոլոր համապատասխան գործոնները, ներառյալ՝ հետեւյալը, սակայն չսահմանափակվելով նշվածով.

ա) դիմումները ներկայացնելու համապատասխան ամսաթվերը,

բ) դիմում ներկայացրած պետության շահերը, ներառյալ՝ համապատասխան դեպքերում այն հանգամանքը, թե արդյոք հանցագործությունը կատարվել է այդ

պետության տարածքում, ինչպես նաև տուժողների եւ հանձնման ենթակա անձի քաղաքացիությունը, եւ

գ) Դատարանի եւ դիմում ներկայացրած պետության միջեւ հետագա փոխանցման հնարավորությունը:

7. Եթե մասնակից պետությունը, որը Դատարանից ստանում է անձին փոխանցելու մասին դիմում, նույն անձին հանձնելու վերաբերյալ դիմում է ստանում նաև որեւէ պետությունից՝ Դատարանի դիմումի հիմքում ընկած հանցագործությունից տարբեր այլ արարքի համար, ապա՝

ա) հարցվող պետությունը, այն դեպքում, երբ դիմում ներկայացրած պետության հանդեպ չի ստանձնել անձին հանձնելու միջազգային պարտավորություն, նախապատվությունը տալիս է Դատարանի դիմումին:

բ) հարցվող պետությունը, այն դեպքում, երբ դիմում ներկայացրած պետության հանդեպ արդեն ստանձնել է անձին հանձնելու միջազգային պարտավորություն, ինքն է որոշում՝ անձին փոխանցել Դատարանին, թե՛ հանձնել տվյալ պետությանը: Որոշում կայացնելիս հարցվող պետությունը քննության է առնում բոլոր համապատասխան գործոնները, ներառյալ՝ 6-րդ կետում նշվածները, սակայն չսահմանափակվելով դրանցով, ընդ որում, հատկապես հաշվի է առնում տվյալ արարքի բնույթն ու ծանրությունը:

8. Եթե սույն հոդվածով նախատեսված ծանուցման հիման վրա Դատարանը որոշում է կայացնում գործի անընդունելիության մասին, եւ հետագայում անձի հանձնման վերաբերյալ դիմում ներկայացրած պետությունը մերժում է ստանում, ապա հարցվող պետությունն իր այս որոշման մասին ծանուցում է Դատարանին:

Հոդված 91

Կալանավորման եւ փոխանցման վերաբերյալ դիմումի բովանդակությունը

1. Կալանավորման եւ փոխանցման վերաբերյալ դիմումը ներկայացվում է գրավոր: Անհետաձգելի դեպքերում դիմումը կարող է ներկայացվել գրավոր հաղորդման փոխանցումն ապահովող ցանկացած միջոցով՝ պայմանով, որ այն հաստատվի 87-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ա» ենթակետով նախատեսված ուղիով:

2. Այն անձի կալանավորման եւ փոխանցման վերաբերյալ դիմումի դեպքում, որի առնչությամբ 58-րդ հոդվածի համաձայն Մինչդատական վարույթի պալատի կողմից ընդունվել է կալանավորման մասին որոշում, դիմումը պետք է պարունակի,

կամ դրան պետք է կցվեն՝

ա) փոխանցման ենթակա անձին նկարագրող տեղեկություններ, որոնք բավարար են նրան նույնականացնելու համար, եւ տեղեկություններ այդ անձի գտնվելու հնարավոր վայրի մասին,

բ) կալանավորման մասին որոշման պատճենը, եւ

գ) այնպիսի փաստաթղթեր, հաղորդումներ եւ տեղեկություններ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել հարցվող պետությունում փոխանցման գործընթացի պահանջները բավարարելու համար, այն բացառությամբ, որ այդ պահանջները չպետք է լինեն ավելի ծանրաբեռնող, քան այն պահանջները, որոնք հարցվող պետության եւ այլ պետությունների միջեւ կնքված միջազգային պայմանագրերին կամ համաձայնագրերին համապատասխան կիրառվում են հանձնման դիմումի նկատմամբ, եւ հնարավորության դեպքում պետք է լինեն նվազ ծանրաբեռնող՝ հաշվի առնելով Դատարանի առանձնահատուկ բնույթը:

3. Եթե դիմումը վերաբերում է արդեն մեղավոր ճանաչված անձի կալանավորմանն ու փոխանցմանը, ապա այն պետք է պարունակի կամ դրան պետք է կցվեն՝

ա) այդ անձի կալանավորման ցանկացած որոշման պատճենը,

բ) մեղադրական դատավճռի պատճենը,

գ) տեղեկություն, որը վկայում է, որ փոխանցման ենթակա անձն այն նույն անձն է, որի մասին նշվում է մեղադրական դատավճռում, եւ

դ) եթե փոխանցման ենթակա անձի նկատմամբ նշանակվել է պատիժ, ապա սահմանված պատժի պատճենը, եւ եթե սահմանվել է ազատազրկման ձեռով պատիժ, ապա նաեւ նշում պատժի արդեն իսկ կրած ժամկետի եւ դեռեւս կրելու ենթակա՝ մնացած ժամկետի մասին:

4. Դատարանի պահանջով մասնակից պետությունն ընդհանուր առմամբ կամ կոնկրետ հարցի առնչությամբ խորհրդակցում է Դատարանի հետ՝ իր ազգային իրավունքով նախատեսված այն պահանջների վերաբերյալ, որոնք 2-րդ կետի «գ» ենթակետի համաձայն կարող են կիրառվել: Նման խորհրդակցությունների ընթացքում մասնակից պետությունը Դատարանին տեղեկացնում է իր ազգային իրավունքով նախատեսված կոնկրետ պահանջների մասին:

Հոդված 92

Նախնական կալանք

1. Անհետաձգելի դեպքերում, նախքան փոխանցման վերաբերյալ դիմում եւ այդ դիմումը հիմնավորող՝ 91-րդ հոդվածով նախատեսված փաստաթղթերը ներկայացնելը Դատարանը կարող է փոխանցման ենթակա անձին նախնական կալանքի վերցնելու մասին դիմում ներկայացնել:

2. Նախնական կալանքի վերցնելու վերաբերյալ դիմումը կարող է ներկայացվել գրավոր հաղորդման փոխանցումն ապահովող ցանկացած միջոցով եւ պետք է բովանդակի՝

ա) փոխանցման ենթակա անձին նկարագրող տեղեկություններ, որոնք բավարար են անձին նույնականացնելու համար, եւ տեղեկություններ անձի գտնվելու հնարավոր վայրի մասին,

բ) այն հանցագործությունների համառոտ շարադրանքը, որոնց համար տվյալ անձին նախնական կալանքի վերցնելու դիմում է ներկայացվում, ինչպես նաեւ այն փաստերի համառոտ շարադրանքը, որոնք ենթադրաբար կազմում են այդ հանցագործությունները, ներառյալ՝ հնարավորության դեպքում հանցագործության կատարման ժամանակն ու վայրը,

գ) նշում այն մասին, որ առկա է փոխանցման ենթակա անձի առնչությամբ կալանավորման մասին որոշում կամ մեղադրական դատավճիռ, եւ

դ) նշում այն մասին, որ անձին փոխանցելու վերաբերյալ դիմումը կներկայացվի ավելի ուշ:

3. Նախնական կալանքի վերցված անձը կարող է կալանքից ազատվել, եթե հարցվող պետությունն Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով սահմանված ժամկետում չի ստանում փոխանցման վերաբերյալ դիմումը եւ այն հիմնավորող՝ 91-րդ հոդվածով նախատեսված փաստաթղթերը: Սակայն անձը կարող է փոխանցմանը համաձայնել մինչեւ այդ ժամկետը լրանալը, եթե հարցվող պետության իրավունքով դա թույլատրվում է: Այդ դեպքում հարցվող պետությունը հնարավորինս արագ այդ անձին փոխանցում է Դատարանին:

4. Այն փաստը, որ փոխանցման ենթակա անձը 3-րդ կետին համապատասխան ազատ է արձակվել, չի կարող խոչընդոտել նրա հետագա կալանավորումն ու փոխանցումը, եթե ավելի ուշ ներկայացվեն փոխանցման վերաբերյալ դիմումը եւ այն հիմնավորող փաստաթղթերը:

Հոդված 93

Համագործակցության այլ ձեւեր

1. Մասնակից պետությունները, սույն Մասի դրույթների եւ իրենց ներպետական իրավունքով նախատեսված ընթացակարգերի համաձայն, կատարում են քննություն կամ քրեական հետապնդում իրականացնելու կապակցությամբ Դատարանին հետեւյալ աջակցությունը ցույց տալու մասին դիմումները.

ա) անձանց կամ առարկաների նույնականացում եւ գտնվելու վայրի պարզում,

բ) ապացույցների ձեռք բերում, ներառյալ՝ երդմամբ տրված ցուցմունքները, եւ ապացույցների հավաքում, ներառյալ՝ Դատարանին անհրաժեշտ՝ փորձագետների կարծիքներն ու փորձագիտական եզրակացությունները,

գ) ցանկացած անձի հարցաքննություն, որի նկատմամբ իրականացվում է քննություն կամ քրեական հետապնդում,

դ) փաստաթղթերի, ներառյալ՝ դատական փաստաթղթերի հանձնում,

ե) աջակցություն որպես վկա կամ փորձագետ անձանց՝ կամավոր Դատարան ներկայանալուն,

զ) անձանց ժամանակավոր փոխանցում, ինչպես նախատեսված է 7-րդ կետում,

է) տեղանքի կամ օբյեկտների զննման անցկացում, ներառյալ՝ արտաշիրմումը եւ գերեզմանի զննումը,

ը) խուզարկությունների կատարում եւ առգրավում,

թ) արձանագրությունների եւ փաստաթղթերի, ներառյալ՝ պաշտոնական արձանագրությունների եւ փաստաթղթերի տրամադրում,

ժ) տուժողների ու վկաների պաշտպանություն եւ ապացույցների պահպանում,

ժա) ձեռք բերված միջոցների, գույքի եւ ակտիվների, ինչպես նաեւ հանցագործության գործիքների նույնականացում, հայտնաբերում եւ սառեցում կամ առգրավում՝ հետագա բռնագրավման նպատակով, առանց bona fide երրորդ կողմի իրավունքները խախտելու, եւ

ժբ) հարցվող պետության իրավունքով չարգելված՝ աջակցության ցանկացած այլ տեսակ՝ ուղղված Դատարանին ընդդատյա հանցագործությունների առնչությամբ քննությունների եւ քրեական հետապնդումների իրականացմանն աջակցելուն:

2. Դատարանը լիազորված է երաշխավորելու, որ Դատարան ներկայացած վկաներն ու փորձագետներն իր կողմից չեն հետապնդվի, չեն կալանավորվի կամ չեն ենթարկվի անձնական ազատության որեւէ այլ սահմանափակման՝ այն գործողությունների կամ անգործության համար, որոնք նրանք կատարել են մինչեւ հարցվող պետության տարածքից մեկնելը:

3. Եթե 1-ին կետի համաձայն ներկայացված դիմումում նշված աջակցության շրջանակներում այս կամ այն կոնկրետ միջոցի իրականացումը հարցվող պետությունում արգելվում է ընդհանուր կիրառման իրավունքի գոյություն ունեցող հիմնարար սկզբունքի հիման վրա, ապա հարցվող պետությունը հարցը լուծելու նպատակով անհապաղ խորհրդակցում է Դատարանի հետ: Այդ խորհրդակցության ընթացքում անհրաժեշտ է քննարկել աջակցությունն այլ միջոցներով տրամադրելու հնարավորությունը կամ տրամադրման պայմանները: Եթե խորհրդակցության արդյունքում հարցը լուծում չի ստանում, ապա Դատարանը դիմումում կատարում է անհրաժեշտ փոփոխություններ:

4. 72-րդ հոդվածին համապատասխան՝ մասնակից պետությունը կարող է աջակցության վերաբերյալ դիմումն ամբողջովին կամ մասնակիորեն մերժել միայն այն դեպքում, երբ դա վերաբերում է այնպիսի փաստաթղթերի ներկայացմանը կամ ապացույցների բացահայտմանը, որոնք առնչվում են իր ազգային անվտանգությանը:

5. Մինչեւ 1-ին կետի 1-ին ենթակետով նախատեսված աջակցության վերաբերյալ դիմումը մերժելը, հարցվող պետությունը պարզում է՝ կարող է արդյոք աջակցությունը տրամադրվել կոնկրետ նշված պայմաններով, կամ ավելի ուշ կամ որեւէ այլ կերպ՝ պայմանով, որ եթե Դատարանը կամ Դատախազն աջակցությունն ընդունում են որոշակի պայմաններով, ապա նրանք պետք է պահպանեն այդ պայմանները:

6. Եթե աջակցության վերաբերյալ դիմումը մերժվում է, ապա հարցվող մասնակից պետությունն այդ մերժման պատճառների մասին անհապաղ տեղեկացնում է Դատարանին կամ Դատախազին:

7. ա) Դատարանը կարող է դիմել արգելանքի տակ գտնվող անձի ժամանակավոր փոխանցման վերաբերյալ դիմումով՝ նույնականացման կամ ցուցմունք վերցնելու կամ այլ աջակցության նպատակով: Անձը Դատարանին կարող է փոխանցվել հետեւյալ պայմանների պահպանմամբ.

i) անձը փոխանցման վերաբերյալ իր գիտակցված համաձայնությունն արտահայտում է ազատորեն, եւ

ii) հարցվող պետությունը փոխանցմանը համաձայնում է այն պայմաններով,

որոնց շուրջ այդ պետությունը եւ Դատարանը գալիս են համաձայնության:

բ) Փոխանցվող անձը մնում է արգելանքի տակ: Փոխանցման նպատակների իրականացումից հետո Դատարանն առանց ձգձգումների տվյալ անձին վերադարձնում է հարցվող պետությանը:

8. ա) Դատարանն ապահովում է փաստաթղթերի եւ տեղեկությունների գաղտնիությունը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ բացահայտումը պահանջվում է ներկայացված դիմումում նշված քննության եւ վարույթների համար:

բ) Հարցվող պետությունն անհրաժեշտության դեպքում կարող է փաստաթղթերն ու տեղեկությունները Դատախազին տրամադրել գաղտնիության պայմանով: Այդ դեպքում Դատախազը դրանք կարող է օգտագործել միայն նոր ապացույցներ ձեռք բերելու նպատակով:

գ) Հարցվող պետությունը կարող է իր հայեցողությամբ կամ Դատախազի պահանջով հետագայում համաձայնություն տալ այդ փաստաթղթերն ու տեղեկությունները բացահայտելուն: Այդ դեպքում դրանք կարող են օգտագործվել որպես ապացույց՝ Մաս 5-ի եւ 6-ի դրույթների համաձայն ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններին համապատասխան:

9. ա) i) Այն դեպքում, երբ մասնակից պետությունը Դատարանից եւ այլ պետությունից, միջազգային որեւէ պարտավորությանը համապատասխան, ստանում է փոխանցման կամ հանձնման մասին դիմումներից տարբեր՝ այլ զուգահեռ դիմումներ, այդ մասնակից պետությունը, Դատարանի եւ այդ պետության հետ խորհրդակցելով, միջոցներ է ձեռնարկում երկու դիմումները բավարարելու համար՝ անհրաժեշտության դեպքում հետաձգելով այս կամ այն դիմումի կատարումը կամ այն կատարելով որոշակի պայմանով:

ii) Նշվածը չպահպանելու դեպքում զուգահեռ դիմումները բավարարվում են 90-րդ հոդվածում ամրագրված սկզբունքներին համապատասխան:

բ) Սակայն եթե Դատարանի դիմումը վերաբերում է այնպիսի տեղեկության, գույքի կամ անձանց, որոնք, համաձայն որեւէ միջազգային համաձայնագրի, գտնվում են երրորդ պետության կամ միջազգային կազմակերպության վերահսկողության ներքո, ապա հարցվող պետությունն այդ մասին տեղեկացնում է Դատարանին, եւ Դատարանն իր դիմումը ներկայացնում է այդ երրորդ պետությանը կամ միջազգային կազմակերպությանը:

10. ա) Դատարանը դիմումի հիման վրա կարող է համագործակցել եւ աջակցություն տրամադրել այն մասնակից պետությանը, որը քննություն կամ դատաքննություն է իրականացնում այն արարքի կապակցությամբ, որը համարվում է

Դատարանին ընդդատյա հանցագործություն կամ այդ պետության իրավունքի համաձայն համարվում է ծանր հանցագործություն:

բ) i) «ա» ենթակետին համապատասխան տրամադրվող աջակցությունը ներառում է, *inter alia*'

ա) Դատարանի կողմից իրականացված քննության կամ դատաքննության ընթացքում ձեռք բերված հայտարարությունների, փաստաթղթերի կամ այլ ապացույցների փոխանցումը, եւ

բ) Դատարանի կարգադրությամբ կալանավորված ցանկացած անձի հարցաքննությունը.

ii) «բ»(i)(ա) ենթակետի համաձայն աջակցություն տրամադրելու դեպքում՝

ա) եթե փաստաթղթերը կամ մյուս ապացույցներն ստացվել են որեւէ պետության աջակցությամբ, ապա դրանց փոխանցումը կատարվում է այդ պետության համաձայնությամբ,

բ) եթե հայտարարությունները, փաստաթղթերը կամ մյուս ապացույցները տրամադրվել են վկաների կամ փորձագետների կողմից, ապա դրանց փոխանցումը կատարվում է 68-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն:

գ) Դատարանը, սույն կետով սահմանված պայմաններին համապատասխան, կարող է բավարարել այն պետության կողմից ներկայացված՝ աջակցության վերաբերյալ դիմումը, որը սույն Կանոնադրության մասնակից չէ:

Հոդված 94

Դիմումի կատարման հետաձգումը՝ իրականացվող քննության կամ քրեական հետապնդման կապակցությամբ

1. Եթե դիմումի անհապաղ կատարումը կխանգարի իրականացվող քննությանը կամ քրեական հետապնդմանն այն գործի կապակցությամբ, որը տարբեր է այն գործից, որին առնչվում է դիմումը, ապա հարցվող պետությունը կարող է դիմումի կատարումը հետաձգել Դատարանի հետ համաձայնեցված ժամկետով: Այնուամենայնիվ, հետաձգման ժամկետը չպետք է գերազանցի այն ժամանակը, որն անհրաժեշտ է հարցվող պետությունում քննությունը կամ քրեական հետապնդումն ավարտելու համար: Մինչեւ դիմումի կատարումը հետաձգելու մասին որոշում կայացնելը հարցվող պետությունը պետք է պարզի՝ արդյոք հնարավոր է դիմումն

անհապաղ կատարել՝ պահպանելով որոշակի պայմաններ:

2. Եթե 1-ին կետի համաձայն ընդունվել է հետաձգման մասին որոշում, ապա Դատախազը, այնուամենայնիվ, կարող է 93-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ժ» ենթակետին համապատասխան պահանջել, որ միջոցներ ձեռնարկվեն ապացույցների պահպանման համար:

Հոդված 95

Դիմումի կատարման հետաձգումը՝ գործի ընդունելիության հարցի վիճարկման կապակցությամբ

Այն դեպքում, երբ Դատարանը 18-րդ կամ 19-րդ հոդվածի համաձայն քննության է առնում գործի ընդունելիության վիճարկումը, հարցվող պետությունը կարող է սույն Մասին համապատասխան հետաձգել դիմումի կատարումը՝ մինչև Դատարանի կողմից որոշման ընդունումը, եթե Դատարանը չի ընդունել հատուկ կարգադրություն այն մասին, որ Դատախազը կարող է սկսել ապացույցների հավաքումը՝ 18-րդ կամ 19-րդ հոդվածներին համապատասխան:

Հոդված 96

93-րդ հոդվածով նախատեսված աջակցության այլ ձևերի վերաբերյալ դիմումների բովանդակությունը

1. 93-րդ հոդվածով նախատեսված՝ աջակցության այլ ձևերի վերաբերյալ դիմումը ներկայացվում է գրավոր: Անհետաձգելի դեպքերում դիմումը կարող է ներկայացվել գրավոր հաղորդման փոխանցումն ապահովող ցանկացած միջոցով՝ պայմանով, որ այն հաստատվի 87-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ա» ենթակետով նախատեսված ուղիների միջոցով:

2. Դիմումը համապատասխան դեպքերում պարունակում է կամ դրան կցվում է՝

ա) դիմումի եւ հայցվող աջակցության նպատակի համառոտ շարադրանքը, ներառյալ՝ դիմումի իրավաբանական հիմքերն ու հիմնավորումները,

բ) հնարավորինս մանրամասն տեղեկություններ ցանկացած անձի գտնվելու վայրի կամ ինքնության, կամ այն վայրի մասին, որը պետք է պարզվի կամ նույնականացվի, որպեսզի հայցվող աջակցությունը տրամադրվի,

գ) այն էական փաստերի համառոտ նկարագրությունը, որոնց վրա հիմնվում է դիմումը,

դ) կատարման ենթակա ցանկացած ընթացակարգի կամ պահանջի հիմքերը եւ դրանց մանրամասն շարադրանքը,

ե) այնպիսի տեղեկություններ, որոնք հարցվող պետության իրավունքի համաձայն կարող է պահանջվել դիմումի կատարման համար, եւ

զ) գործին առնչվող ցանկացած այլ տեղեկություն, որը կարող է անհրաժեշտ լինել հայցվող աջակցությունը տրամադրելու համար:

3. Դատարանի պահանջով մասնակից պետությունն ընդհանուր առմամբ կամ կոնկրետ հարցերով խորհրդակցում է Դատարանի հետ իր ազգային իրավունքով նախատեսված այն պահանջների կապակցությամբ, որոնք կարող են կիրառվել 2-րդ կետի «ե» ենթակետի համաձայն: Խորհրդակցությունների ընթացքում մասնակից պետությունը Դատարանին տեղեկացնում է իր ազգային իրավունքով նախատեսված կոնկրետ պահանջների մասին:

4. Սույն հոդվածի դրույթները համապատասխան դեպքերում կիրառվում են նաեւ Դատարանին ներկայացված՝ աջակցության վերաբերյալ դիմումների առնչությամբ:

Հոդված 97

Խորհրդակցությունները

Այն դեպքում, երբ մասնակից պետությունը սույն Մասին համապատասխան ստանում է դիմում, որի առնչությամբ հայտնաբերում է այնպիսի դժվարություններ, որոնք կարող են խոչընդոտել կամ բացառել դրա կատարումը, այդ պետությունը հարցը լուծելու նպատակով անհապաղ խորհրդակցում է Դատարանի հետ: Այդպիսի դժվարություններ կարող են համարվել, *inter alia*'

ա) դիմումը կատարելու համար անբավարար տեղեկությունները.

բ) փոխանցման վերաբերյալ դիմումի դեպքում, չնայած գործադրված բոլոր ջանքերին, պահանջվող անձի գտնվելու վայրը պարզելու անհնարինությունը կամ այն փաստը, որ իրականացված քննության արդյունքները ցույց են տվել, որ հարցվող պետությունում գտնվող անձն ակնհայտորեն կալանավորման մասին որոշման մեջ նշված անձը չէ, կամ

գ) այն հանգամանքը, որ դիմումի կատարումը՝ առկա ձեռով, հարցվող պետությունից կպահանջի այլ պետության նկատմամբ արդեն իսկ գործող պայմանագրային պարտավորությունների խախտում:

Հոդված 98

Անձեռնմխելիությունից հրաժարվելու եւ փոխանցմանը համաձայնելու մասով համագործակցությունը

1. Դատարանը չի կարող ներկայացնել փոխանցման կամ այնպիսի աջակցության վերաբերյալ դիմում, որը հարցվող պետությունից կպահանջեր կատարել անձի կամ երրորդ պետության գույքի պետական կամ դիվանագիտական անձեռնմխելիության առնչությամբ միջազգային իրավունքով իր ստանձնած պարտավորություններին հակասող գործողություններ, եթե Դատարանը նախապես չի ստացել այդ երրորդ պետության համագործակցությունը՝ անձեռնմխելիությունից հրաժարվելու հարցում:

2. Դատարանը չի կարող ներկայացնել փոխանցման վերաբերյալ այնպիսի դիմում, որը հարցվող պետությունից կպահանջեր կատարել միջազգային համաձայնագրերով ստանձնած իր այն պարտավորությունների հետ անհամատեղելի

գործողություններ, որոնց համաձայն՝ անձին Դատարանին փոխանցելու համար պահանջվում է ուղարկող պետության համաձայնությունը, եթե Դատարանը նախապես չի ստացել ուղարկող պետության համագործակցությունը՝ փոխանցմանը համաձայնություն տալու հարցում:

Հոդված 99

93-րդ եւ 96-րդ հոդվածների համաձայն ներկայացված դիմումների կատարումը

1. Աջակցության վերաբերյալ դիմումները կատարվում են հարցվող պետության իրավունքով նախատեսված համապատասխան ընթացակարգերի համաձայն, եւ եթե դա չի արգելվում այդ իրավունքով, ապա դիմումում նշված ձեռով, ներառյալ՝ դրանում նշված ցանկացած ընթացակարգի պահպանում, կամ թույլատրելով դիմումում նշված անձանց ներկա գտնվել եւ աջակցել կատարման ընթացքին:

2. Անհետաձգելի դիմումներ ներկայացնելու դեպքում դրանց ի պատասխան ներկայացվող փաստաթղթերը կամ ապացույցները Դատարանի պահանջով ուղարկվում են անհետաձգելի կարգով:

3. Հարցվող պետության պատասխաններն ուղեկցվում են բնօրինակով:

4. Առանց սույն Մասի մյուս հոդվածները սահմանափակելու, այն դեպքում, երբ դա անհրաժեշտ է այն դիմումի արդյունավետ կատարման համար, որը կարող է իրականացվել առանց հարկադրանքի միջոցների, ներառյալ՝ անձի հարցաքննությունը կամ կամավոր հիմունքներով նրանից ապացույցներ ստանալը, այդ թվում՝ առանց հարցվող մասնակից պետության իշխանությունների ներկայության, եթե դա էապես կարեւոր է դիմումի կատարման համար, ինչպես նաեւ որեւէ հանրային օբյեկտի կամ հանրային վայրի զննումը, Դատախազը կարող է այդ դիմումը կատարել անմիջականորեն պետության տարածքում՝ հետեւյալ կարգով.

ա) եթե հարցվող մասնակից պետությունն այն պետությունն է, որի տարածքում ենթադրաբար կատարվել է հանցագործությունը, եւ 18-րդ կամ 19-րդ հոդվածների համաձայն գործի ընդունելիությունը որոշվել է, ապա Դատախազը կարող է անմիջականորեն կատարել նման դիմումը՝ հարցվող մասնակից պետության հետ բոլոր հնարավոր խորհրդակցություններից հետո,

բ) մյուս դեպքերում Դատախազը կարող է դիմումը կատարել հարցվող մասնակից պետության հետ խորհրդակցություններից հետո եւ հաշվի առնելով տվյալ

մասնակից պետության ներկայացրած ցանկացած հիմնավոր պայման կամ մտահոգություն: Եթե հարցվող մասնակից պետությունը սույն ենթակետի համաձայն մատնանշում է դիմումի կատարման հետ կապված դժվարություններ, ապա նա հարցը լուծելու նպատակով անհապաղ խորհրդակցում է Դատարանի հետ:

5. Այն դրույթները, որոնք 72-րդ հոդվածի համաձայն Դատարանում լավոր կամ հարցաքննվող անձին թույլ են տալիս վկայակոչել այն սահմանափակումները, որոնք նախատեսված են ազգային անվտանգությանն առնչվող գաղտնի տեղեկությունների բացահայտումը կանխելու համար, կիրառվում են նաև աջակցության վերաբերյալ սույն հոդվածին համապատասխան ներկայացված դիմումների կատարման նկատմամբ:

Հոդված 100

Ծախսերը

1. Հարցվող պետության տարածքում դիմումների կատարման հետ կապված սովորական ծախսերը կրում է այդ պետությունը, բացառությամբ ներքոհիշյալ ծախսերի, որոնք կրում է Դատարանը.

ա) վկաների եւ փորձագետների ուղեւորության եւ նրանց անվտանգության ապահովման կամ արգելանքի տակ գտնվող անձանց 93-րդ հոդվածի համաձայն փոխանցման հետ կապված ծախսեր.

բ) գրավոր եւ բանավոր թարգմանության եւ սղագրությունների ծախսեր.

գ) դատավորների, Դատախազի, Դատախազի տեղակալների, Քարտուղարի, Քարտուղարի տեղակալի եւ Դատարանի ցանկացած մարմնի աշխատակիցների ուղեւորության եւ դրանից բխող ծախսեր.

դ) Դատարանի պահանջած՝ ցանկացած փորձագետի կարծիքի կամ փորձագիտական եզրակացության հետ կապված ծախսեր.

ե) արգելանքի տակ պահվելու պետության կողմից Դատարանին փոխանցվող անձի տեղափոխման հետ կապված ծախսեր.

զ) խորհրդակցություններից հետո՝ դիմումի կատարման արդյունքում առաջացող ցանկացած չնախատեսված ծախս:

2. Համապատասխան դեպքերում 1-ին կետի դրույթները կիրառվում են

մասնակից պետությունների կողմից Դատարանին ներկայացված դիմումների նկատմամբ: Այդ դեպքում կատարման հետ կապված սովորական ծախսերը կրում է Դատարանը:

Հոդված 101

Պայմանների անփոփոխելիության կանոնը

1. Անձը, որը սույն Կանոնադրության համաձայն փոխանցվում է

Դատարանին, ենթակա չէ հետապնդման, պատժի կամ կալանավորման՝ մինչև փոխանցումը կատարած ցանկացած արարքի համար, որը տարբեր է, քան այն արարքը կամ արարքի ընթացքը, որն այն հանցագործության հիմքն է, որի համար այդ անձը փոխանցվում է:

2. Դատարանը կարող է անձին Դատարանին փոխանցող պետությունից պահանջել հրաժարվել 1-ին կետի պահանջներից եւ անհրաժեշտության դեպքում Դատարանը 91-րդ հոդվածին համապատասխան լրացուցիչ տեղեկություններ է ներկայացնում: Մասնակից պետությունները պետք է լիազորված լինեն բավարարելու Դատարանի այդ պահանջը եւ պետք է ձգտեն դա անել:

Հոդված 102

Եզրույթների գործածությունը

Սույն Կանոնադրության նպատակներով՝

ա) «փոխանցում» նշանակում է պետության կողմից անձի փոխանցումը Դատարանին՝ սույն Կանոնադրությանը համապատասխան.

բ) «հանձնում» նշանակում է անձին մի պետության կողմից մյուսին հանձնելը՝ համաձայն միջազգային պայմանագրի, կոնվենցիայի կամ ներպետական օրենսդրության:

ՄԱՍ 10. ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ

Հոդված 103

Պետությունների դերը՝ ազատագրկման ձեռով պատժի կատարման գործում

1. ա) Ազատագրկման ձեռով պատիժը կրում են այն պետությունում, որը Դատարանի կողմից նշանակվում է՝ դատապարտված անձին ընդունելու իրենց պատրաստակամությունը հայտնաձև պետությունների ցանկից:

բ) Դատապարտված անձին ընդունելու իր պատրաստակամությունը հայտնելիս պետությունը կարող է, Դատարանի համաձայնությամբ եւ սույն Մասին համապատասխան, ներկայացնել ընդունման իր պայմանները:

գ) Կոնկրետ գործով նշանակված պետությունը Դատարանին անհապաղ տեղեկացնում է նշանակման վերաբերյալ իր համաձայնության մասին:

2. ա) Պատժի կատարման պետությունը Դատարանին ծանուցում է ցանկացած հանգամանքի, ներառյալ՝ 1-ին կետին համապատասխան համաձայնեցված ցանկացած պայմանի մասին, որը կարող է էականորեն ազդել ազատագրկման պայմանների կամ տեղության վրա: Դատարանն առնվազն 45 օրվա ընթացքում ծանուցվում է ցանկացած նման հայտնի կամ կանխատեսելի հանգամանքի մասին: Այդ ընթացքում պատժի կատարման պետությունը չի ձեռնարկում որեւէ գործողություն, որը կարող է խախտել 110-րդ հոդվածի համաձայն ստանձնած իր պարտավորությունները:

բ) Եթե Դատարանը չի համաձայնում «ա» ենթակետում նշված հանգամանքներին, ապա այդ մասին ծանուցում է պատժի կատարման պետությանը եւ գործում է 104-րդ հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան:

3. Պետության նշանակման իր լիազորությունն 1-ին կետին համապատասխան իրականացնելիս Դատարանը հաշվի է առնում հետեւյալը.

ա) այն սկզբունքը, որի համաձայն մասնակից պետություններն ազատագրկման ձեռով պատժի կատարման պատասխանատվությունը կիսում են արդարացի բաշխման սկզբունքին համապատասխան, ինչպես դա նախատեսված է Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով,

բ) բանտարկյալների հետ վարվեցողության՝ համընդհանուր ճանաչում ունեցող միջազգային պայմանագրային չափանիշների կիրառումը,

գ) դատապարտված անձի կարծիքը,

դ) դատապարտված անձի քաղաքացիությունը,

ե) այնպիսի այլ գործոններ, որոնք վերաբերում են հանցագործության հանգամանքներին կամ դատապարտված անձին, կամ պատժի արդյունավետ կատարմանը, եւ որոնք կարող են պատշաճ համարվել պատժի կատարման պետությունը նշանակելիս:

4. Եթե 1-ին կետին համապատասխան որեւէ պետություն չի նշանակվում, ապա անձն ազատագրկման ձեռով պատիժը կրում է Դատարանի նստավայր-պետության տրամադրած բանտային հաստատությունում՝ համաձայն 3-րդ հոդվածի 2-րդ կետում նշված՝ շտաբ-բնակարանի վերաբերյալ համաձայնագրի պայմանների: Նման դեպքերում պատիժը կատարելու հետ կապված ծախսերը կրում է Դատարանը:

Հոդված 104

Պատժի կատարման նշանակված պետության փոփոխումը

1. Դատարանը կարող է ցանկացած ժամանակ որոշում կայացնել դատապարտված անձին մեկ այլ պետության բանտ տեղափոխելու մասին:

2. Դատապարտված անձը կարող է ցանկացած ժամանակ դիմել Դատարանին՝ պատժի կատարման պետությունից իրեն տեղափոխելու միջնորդությամբ:

Հոդված 105

Պատժի կատարումը

1. Պահպանելով այն պայմանները, որոնք պետությունը 103-րդ հոդվածի 1-ին կետի «բ» ենթակետի հիման վրա կարող է նշել, ազատագրկման ձեռով պատժի կատարումը պարտադիր է մասնակից պետությունների համար, որոնք ոչ մի դեպքում չեն կարող փոփոխել այն:

2. Միայն Դատարանն իրավունք ունի որոշում ընդունելու բողոքարկման կամ վերանայման մասին ցանկացած դիմումի կապակցությամբ: Պատժի կատարման պետությունը դատապարտված անձին չպետք է խոչընդոտի նման դիմումներ ներկայացնելու հարցում:

Հոդված 106

Պատիժների կատարման եւ ազատագրկման պայմանների նկատմամբ հսկողությունը

1. Ազատագրկման ձեռով պատժի կատարումն իրականացվում է Դատարանի հսկողությամբ եւ պետք է համապատասխանի բանտարկյալների հետ վարվեցողության՝ համընդհանուր ճանաչում ստացած միջազգային պայմանագրային չափանիշներին:

2. Ազատագրկման պայմանները կարգավորվում են պատժի կատարման պետության իրավունքով եւ պետք է համապատասխանեն բանտարկյալների հետ վարվեցողության՝ համընդհանուր ճանաչում ստացած միջազգային պայմանագրային չափանիշներին. այդ պայմանները ոչ մի դեպքում չպետք է լինեն ավելի կամ նվազ նպաստավոր, քան այն պայմանները, որոնք գործում են պատժի կատարման պետությունում համանման հանցագործության համար դատապարտված անձանց նկատմամբ:

3. Դատապարտված անձի եւ Դատարանի միջեւ կապը պետք է լինի անարգել եւ գաղտնի:

Հոդված 107

Պատիժը կրելուց հետո անձի փոխանցումը

1. Պատիժը կրելուց հետո անձը, որը պատժի կատարման պետության քաղաքացի չէ, այդ պետության իրավունքին համապատասխան կարող է փոխանցվել այն պետությանը, որը պարտավոր է ընդունել նրան, կամ մեկ այլ պետության, որը համաձայն է ընդունել նրան՝ հաշվի առնելով այդ պետությանը փոխանցվող անձի ցանկությունը, եթե պատժի կատարման պետությունն այդ անձին իր տարածքում մնալու թույլտվություն չի տալիս:

2. Եթե որեւէ պետություն չի ստանձնում անձին 1-ին կետի համաձայն փոխանցելու հետ կապված ծախսերը, ապա այդ ծախսերը կրում է Դատարանը:

3. 108-րդ հոդվածի դրույթների պահպանմամբ՝ պատժի կատարման պետությունը, իր ազգային իրավունքին համապատասխան, կարող է նաեւ համապատասխան անձին հանձնել կամ որեւէ այլ կերպ փոխանցել անձին հանձնելու կամ փոխանցելու դիմում ներկայացրած պետությանը՝ դատաքննության իրականացման կամ պատժի կատարման նպատակով:

Հոդված 108

Այլ հանցանքների համար քրեական հետապնդման կամ պատժելու սահմանափակումը

1. Պատժի կատարման պետությունում արգելանքի տակ գտնվող դատապարտված անձը ենթակա չէ քրեական հետապնդման կամ պատժի կամ հանձնման երրորդ պետության՝ այն արարքի համար, որը նա կատարել է մինչև պատժի կատարման պետությանը նրան փոխանցելը, եթե այդպիսի քրեական հետապնդումը, պատիժը կամ հանձնումը չեն հաստատվել Դատարանի կողմից՝ պատժի կատարման պետության խնդրանքով:

2. Դատարանն այդ հարցի կապակցությամբ որոշում է կայացնում դատապարտված անձի կարծիքը լսելուց հետո:

3. 1-ին կետը դադարում է գործել, եթե դատապարտված անձը Դատարանի կողմից նշանակված պատիժն ամբողջությամբ կրելուց հետո ավելի քան 30 օր իր կամքով մնում է պատժի կատարման պետության տարածքում, կամ եթե այդ պետության տարածքից հեռանալուց հետո վերադառնում է այնտեղ:

Հոդված 109

Տուգանքների եւ բռնագրավման միջոցների կատարումը

1. Մասնակից պետություններն ապահովում են Մաս 7-ի համաձայն տուգանքների եւ բռնագրավման վերաբերյալ Դատարանի կարգադրությունների կատարումը՝ առանց *bone fide* երրորդ կողմի իրավունքները խախտելու եւ իրենց ազգային իրավունքով նախատեսված ընթացակարգերին համապատասխան:

2. Եթե մասնակից պետությունը չի կարող ապահովել բռնագրավման վերաբերյալ կարգադրության կատարումը, ապա այն միջոցներ է ձեռնարկում Դատարանի կարգադրությամբ բռնագրավման ենթակա եկամտի, գույքի կամ ակտիվների բռնագանձման համար՝ առանց *bona fide* երրորդ կողմի իրավունքները խախտելու:

3. Գույքը կամ անշարժ գույքի վաճառքից կամ համապատասխան դեպքերում այլ գույքի վաճառքից ստացված եկամուտը, որը մասնակից պետությունը ձեռք է բերում Դատարանի դատավճիռը կատարելու արդյունքում, փոխանցվում է Դատարանին:

Հոդված 110

Պատժի ժամկետի կրճատման հարցի վերանայումը Դատարանի կողմից

1. Պատժի կատարման պետությունը չի կարող անձին ազատ արձակել մինչև Դատարանի կողմից նշանակված պատժի ժամկետը լրանալը:

2. Միայն Դատարանն իրավունք ունի կրճատելու պատժի ժամկետը եւ այդ մասին որոշումը կայացնում է անձին լսելուց հետո:

3. Այն դեպքում, երբ անձը կրել է պատժի երկու երրորդը կամ ցմահ ազատազրկման դեպքում՝ 25 տարին, Դատարանը վերանայում է նշանակված պատիժը՝ որոշելու համար դրա ժամկետը կրճատելու հնարավորությունը: Նման վերանայում չի կարող կատարվել մինչև վերոնշյալ ժամկետը լրանալը:

4. 3-րդ կետի համաձայն վերանայելով՝ Դատարանը կարող է պատժի ժամկետը կրճատել, եթե այն գտնում է, որ առկա են հետեւյալ գործոններից մեկը կամ մի քանիսը.

ա) անձի նախկինում արտահայտած եւ անփոփոխ պատրաստակամությունը՝ համագործակցելու Դատարանի հետ՝ դրա կողմից իրականացվող քննությունների եւ քրեական հետապնդումների առնչությամբ.

բ) անձի կամավոր աջակցությունն այլ գործերով Դատարանի կայացրած դատավճիռների եւ կարգադրությունների կատարմանը, մասնավորապես՝ աջակցությունն այն ակտիվների հայտնաբերման նպատակով, որոնց առնչությամբ կայացվել են տուգանքի, բռնագրավման կամ վնասի հատուցման վերաբերյալ կարգադրություններ, եւ որոնք կարող են օգտագործվել ի շահ տուժողների, կամ

գ) Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով նախատեսված այլ գործոններ, որոնք վկայում են հանգամանքների այնպիսի ակնհայտ եւ էական փոփոխության մասին, որը բավարար հիմք է պատժի ժամկետը կրճատելու համար:

5. Եթե Դատարանը, 3-րդ կետի համաձայն, սկզբնական վերանայման արդյունքում որոշում է, որ պատժի ժամկետի կրճատումը նպատակահարմար չէ,

ապա պատժի ժամկետի կրճատման հարցը այն վերանայում է հետագայում՝ այնպիսի պարբերականությամբ եւ չափորոշիչների կիրառմամբ, որոնք նախատեսված են Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոններով:

Հոդված 111

Փախուստը

Եթե դատապարտված անձը փախուստի է դիմում եւ հեռանում է **պատժի կատարման** պետությունից, ապա **այդ պետությունը** Դատարանի հետ խորհրդակցելուց հետո, երկկողմ կամ բազմակողմ համաձայնագրերին համապատասխան, կարող է այդ անձին **փոխանցելու** համար դիմել այն պետությանը, որտեղ **այդ անձը** գտնվում է, կամ կարող է **խնդրել, որ** Դատարանը **Մաս 9-ին** համապատասխան **ներկայացնի** այդ անձին փոխանցելու վերաբերյալ դիմում:

ՄԱՍ 11. ՄԱՍՆԱԿԻՑ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՍԱՄԲԼԵԱՆ

Հոդված 112

Մասնակից պետությունների ասամբլեան

1. Սույնով հիմնադրվում է սույն Կանոնադրության Մասնակից պետությունների ասամբլեան: Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն Ասամբլեայում ունի մեկ ներկայացուցիչ, որը կարող է ունենալ տեղակալներ եւ խորհրդատուներ: Այն պետությունները, որոնք ստորագրել են Կանոնադրությունը կամ Եզրափակիչ ակտը, Ասամբլեայում կարող են լինել դիտորդներ:

2. Ասամբլեան՝

ա) քննության է առնում եւ համապատասխան դեպքերում ընդունում է Նախապատրաստական հանձնաժողովի հանձնարարականները.

բ) Նախագահությանը, Դատախազին եւ Քարտուղարին ներկայացնում է Դատարանի գործերի կառավարման հարցերին վերաբերող ամփոփում.

գ) քննության է առնում 3-րդ կետին համապատասխան ստեղծվող Բյուրոյի զեկույցները եւ քննարկում է նրա գործունեությունը, եւ այդ կապակցությամբ

ձեռնարկում է համապատասխան միջոցներ.

դ) քննության է առնում եւ ընդունում Դատարանի բյուջեն.

ե) որոշում է 36-րդ հոդվածին համապատասխան դատավորների թիվը փոփոխելու անհրաժեշտության հարցը.

զ) 87-րդ հոդվածի 5-րդ եւ 7-րդ կետերի համաձայն՝ քննության է առնում համագործակցության բացակայությանն առնչվող ցանկացած հարց.

է) իրականացնում է սույն Կանոնադրության ու Ընթացակարգի եւ ապացուցման կանոնների հետ համատեղելի ցանկացած այլ գործառույթ:

3. ա) Ասամբլեան ունի Բյուրո, որի կազմի մեջ մտնում են Ասամբլեայի կողմից 3 տարի ժամկետով ընտրվող Նախագահը, երկու Փոխնախագահները եւ 18 անդամները:

բ) Բյուրոն ունի ներկայացուցչական բնույթ, որը մասնավորապես հաշվի է առնում արդարացի աշխարհագրական բաշխման եւ աշխարհի հիմնական իրավական համակարգերի պատշաճ ներկայացուցչության չափանիշները:

գ) Բյուրոյի նիստերը գումարվում են անհրաժեշտ պարբերականությամբ, սակայն առնվազն տարին մեկ անգամ: Այն աջակցում է Ասամբլեային դրա պարտականությունների կատարման գործում:

4. Անհրաժեշտության դեպքում Ասամբլեան կարող է հիմնել օժանդակ մարմիններ, ներառյալ՝ Դատարանում ստուգումներ, գնահատումներ եւ քննություն անցկացնելու համար հսկողության անկախ մեխանիզմի ստեղծումը՝ դրա գործունեության արդյունավետության եւ խնայողականության բարձրացմանը նպաստելու համար:

5. Դատարանի Նախագահը, Դատախազը եւ Քարտուղարը կամ նրանց ներկայացուցիչները կարող են համապատասխան դեպքերում մասնակցել Ասամբլեայի եւ Բյուրոյի նիստերին:

6. Ասամբլեայի նիստերը գումարվում են Դատարանի նստավայրում կամ Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական հաստատությունում, տարին մեկ անգամ, իսկ եթե հանգամանքներն այդպես են պահանջում, ապա գումարվում են Ասամբլեայի արտահերթ նստաշրջաններ: Եթե սույն Կանոնադրությամբ այլ բան նախատեսված չէ, ապա արտահերթ նստաշրջանները գումարվում են Բյուրոյի կողմից՝ դրա նախաձեռնությամբ կամ մասնակից պետությունների մեկ երրորդի պահանջով:

7. Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն ունի մեկ ձայնի իրավունք:

Ձեռնարկվում են բոլոր ջանքերը՝ Ասամբլեայում եւ Բյուրոյում որոշումները միաձայն ընդունելու համար: Միաձայնության անհնարինության դեպքում, եթե Կանոնադրությամբ այլ բան նախատեսված չէ, ապա՝

ա) ըստ էության հարցերի կապակցությամբ որոշումներն ընդունվում են քվեարկությանը ներկա եւ քվեարկողների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ՝ պայմանով, որ մասնակից պետությունների բացարձակ մեծամասնությունն ապահովում է քվորումը:

բ) ընթացակարգերի վերաբերյալ հարցերով որոշումներն ընդունվում են քվեարկությանը ներկա եւ քվեարկող մասնակից պետությունների ձայների պարզ մեծամասնությամբ:

8. Մասնակից պետությունը, որն ունի Դատարանի ծախսերը ծածկելու համար կատարվող վճարումների հետ կապված պարտքեր, Ասամբլեայում եւ Բյուրոյում չունի ձայնի իրավունք, եթե այդ պարտքի գումարը հավասար է նախորդ 2 տարիների համար նրա կողմից վճարման ենթակա գումարին կամ գերազանցում է այն: Այդուհանդերձ, Ասամբլեան կարող է թույլատրել նման մասնակից պետությանը մասնակցել Ասամբլեայում եւ Բյուրոյում քվեարկություններին, եթե հիմնավորվում է, որ վճարումների չկատարումը պայմանավորված է այդ մասնակից պետությունից անկախ հանգամանքներով:

9. Ասամբլեան ընդունում է իր կանոնակարգը:

10. Ասամբլեայի պաշտոնական եւ աշխատանքային լեզուները Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեայի պաշտոնական եւ աշխատանքային լեզուներն են:

ՄԱՍ 12. ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

Հոդված 113

Ֆինանսական կարգավորումները

Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվում է այլ կարգ, Դատարանի եւ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի նիստերի, այդ թվում՝ դրա Բյուրոյի եւ օժանդակ մարմինների հետ կապված բոլոր ֆինանսական հարցերը կարգավորվում են սույն Կանոնադրությամբ եւ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից ընդունված՝ Ֆինանսական կարգավորումներով ու կանոններով:

Հոդված 114

Ծախսերի վճարումը

Դատարանի եւ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի, այդ թվում՝ դրա Բյուրոյի եւ օժանդակ մարմինների ծախսերը վճարվում են Դատարանի միջոցներից:

Հոդված 115

Դատարանի եւ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի միջոցները

Դատարանի եւ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի, այդ թվում՝ դրա Բյուրոյի եւ օժանդակ մարմինների՝ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից ընդունված բյուջեով նախատեսված ծախսերը վճարվում են հետեւյալ աղբյուրներից.

ա) մասնակից պետությունների կողմից կատարվող՝ սահմանված չափով հատկացումներից.

բ) Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից տրամադրվող միջոցներից, որոնք ենթակա են Գլխավոր ասամբլեայի հաստատմանը, մասնավորապես՝ կապված այն ծախսերի հետ, որոնք առաջանում են իրավիճակն Անվտանգության խորհրդի կողմից փոխանցելու դեպքում:

Հոդված 116

Կամավոր հատկացումները

Չսահմանափակելով 115-րդ հոդվածի դրույթների գործողությունը՝ Դատարանը որպես լրացուցիչ միջոցներ կարող է ստանալ եւ օգտագործել կառավարությունների, միջազգային կազմակերպությունների, անհատների, ձեռնարկությունների եւ այլ սուբյեկտների կամավոր հատկացումները՝ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կողմից ընդունված համապատասխան չափորոշիչներին համապատասխան:

Հոդված 117

Հատկացումների չափի սահմանումը

Մասնակից պետությունների հատկացումների չափը սահմանվում է համաձայնեցված սանդղակին համապատասխան, որը հիմնվում է Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից իր կանոնավոր բյուջեի համար ընդունված սանդղակի վրա եւ ճշգրտվում է այն սկզբունքներին համապատասխան, որոնց վրա հիմնված է այդ սանդղակը:

Հոդված 118

Ամենամյա աուդիտը

Դատարանի փաստաթղթերը, գրանցամատյանները եւ հաշիվները, ներառյալ՝ դրա տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, ամեն տարի ենթարկվում են աուդիտի անկախ աուդիտորի կողմից:

ՄԱՍ 13. ԵՐՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 119

Վեճերի կարգավորումը

1. Դատարանի դատական գործառույթներին վերաբերող ցանկացած վեճ կարգավորվում է Դատարանի որոշմամբ:

2. Երկու կամ ավելի մասնակից պետությունների միջեւ սույն Կանոնադրության մեկնաբանման կամ կիրառման առնչությամբ ցանկացած այլ վեճ, որը վեճի առաջացման պահից 3 ամսվա ընթացքում չի կարգավորվում բանակցությունների միջոցով, քննարկման է հանձնվում Մասնակից պետությունների ասամբլեային: Վերջինս կարող է ինքը կարգավորել վեճը կամ կարող է ընդունել հանձնարարականներ՝ վեճի լուծման միջոցների հետագա կիրառման կապակցությամբ, ներառյալ՝ վեճի հանձնումը Արդարադատության միջազգային դատարանին՝ այդ դատարանի Կանոնադրությանը համապատասխան:

Հոդված 120

Վերապահումները

Սույն Կանոնադրության վերաբերյալ որեւէ վերապահում չի կարող արվել:

Հոդված 121

Փոփոխությունները

1. Սույն Կանոնադրությունն ուժի մեջ մտնելուց յոթ տարի հետո յուրաքանչյուր մասնակից պետություն կարող է հանդես գալ դրանում փոփոխություններ կատարելու առաջարկությամբ: Առաջարկվող ցանկացած փոփոխության տեքստ հանձնվում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին, որն այն անհապաղ փոխանցում է մասնակից պետություններին:

2. Ոչ շուտ, քան ծանուցման օրվանից երեք ամիս անց Մասնակից պետությունների ասամբլեան իր հաջորդ նիստում քվեարկությանը ներկա եւ քվեարկությանը մասնակցածների ձայների մեծամասնությամբ որոշում է՝ արդյոք քննության առնել այդ առաջարկությունը: Ասամբլեան կարող է անմիջականորեն քննարկել առաջարկությունը կամ հրավիրել Վերանայման կոնֆերանս, եթե դա է պահանջում տվյալ հարցը:

3. Եթե Մասնակից պետությունների ասամբլեայի նիստում կամ Վերանայման կոնֆերանսում միաձայնություն չի կարող ապահովվել, ապա փոփոխությունն ընդունվում է մասնակից պետությունների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ:

4. Բացառությամբ 5-րդ կետում նախատեսվածի՝ փոփոխությունը բոլոր մասնակից պետությունների համար ուժի մեջ է մտնում նրանց յոթ ութերորդի կողմից վավերացման կամ ընդունման փաստաթղթերը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելուց մեկ տարի հետո:

5. Սույն Կանոնադրության 5-րդ, 6-րդ, 7-րդ եւ 8-րդ հոդվածների ցանկացած փոփոխություն այն մասնակից պետությունների համար, որոնք ընդունել են այդ փոփոխությունը, ուժի մեջ է մտնում վավերացման կամ ընդունման փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց մեկ տարի հետո: Ինչ վերաբերում է այն մասնակից պետությանը, որը չի ընդունել փոփոխությունը, ապա Դատարանն իր իրավազորությունը չի իրականացնում այդ փոփոխությամբ նախատեսված հանցագործության նկատմամբ

այն դեպքում, երբ դրանք կատարվել են այդ մասնակից պետության քաղաքացիների կողմից կամ դրա տարածքում:

6. Եթե փոփոխությունը 4-րդ կետին համապատասխան ընդունվել է մասնակից պետությունների յոթ ութերորդի կողմից, ապա փոփոխությունը չընդունած յուրաքանչյուր մասնակից պետություն կարող է դուրս գալ Կանոնադրությունից, ինչն անմիջապես ուժի մեջ է մտնում՝ չնայած 127-րդ հոդվածի 1-ին կետին, սակայն 127-րդ հոդվածի 2-րդ կետի պահպանմամբ՝ այդ մասին ծանուցելով ոչ ուշ, քան այդ փոփոխությունն ուժի մեջ մտնելուց մեկ տարի հետո:

7. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը բոլոր մասնակից պետություններին փոխանցում է Մասնակից պետությունների ասամբլեայի նիստում կամ Վերանայման կոնֆերանսում ընդունված ցանկացած փոփոխություն:

Հոդված 122

Ինստիտուցիոնալ բնույթի դրույթների փոփոխությունը

1. Կանոնադրության՝ բացառապես ինստիտուցիոնալ բնույթի դրույթների փոփոխությունը, այն է՝ 35-րդ հոդվածի, 36-րդ հոդվածի 8-րդ եւ 9-րդ կետերի, 37-րդ հոդվածի, 38-րդ հոդվածի, 39-րդ հոդվածի 1-ին (առաջին երկու նախադասությունները), 2-րդ եւ 4-րդ կետերի, 42-րդ հոդվածի 4-ից 9-րդ կետերի, 43-րդ հոդվածի 2-րդ եւ 3-րդ կետերի, 44-րդ, 46-րդ, 47-րդ եւ 49-րդ հոդվածների փոփոխությունները, չնայած 121-րդ հոդվածի 1-ին կետին, կարող են առաջարկվել ցանկացած ժամանակ ցանկացած մասնակից պետության կողմից: Առաջարկվող ցանկացած փոփոխության տեքստ ներկայացվում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին կամ Մասնակից պետությունների ասամբլեայի նշանակած մեկ այլ անձի, որն այն անհապաղ փոխանցում է բոլոր մասնակից պետություններին եւ Ասամբլեայի մյուս մասնակիցներին:

2. Եթե սույն հոդվածի համաձայն կատարվող փոփոխությունների ընդունման հարցում միաձայնություն չի ապահովվում, ապա դրանք Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կամ Վերանայման կոնֆերանսի կողմից ընդունվում են մասնակից պետությունների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ: Այդ փոփոխությունները բոլոր մասնակից պետությունների համար ուժի մեջ են մտնում համապատասխանաբար Մասնակից պետությունների ասամբլեայի կամ Կոնֆերանսի կողմից ընդունվելուց վեց ամիս հետո:

Հոդված 123

Կանոնադրության վերանայումը

1. Սույն Կանոնադրությունն ուժի մեջ մտնելուց յոթ տարի հետո Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը հրավիրում է Վերանայման կոնֆերանս՝ քննության առնելու սույն Կանոնադրության ցանկացած փոփոխություն: Նման վերանայումը կարող է ներառել 5-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների ցանկը, սակայն չսահմանափակվել դրանով: Կոնֆերանսը բաց է Մասնակից պետությունների ասամբլեային մասնակցողների համար միեւնույն պայմաններով:

2. Դրանից հետո՝ ցանկացած ժամանակ, ցանկացած Մասնակից պետության դիմումով եւ 1-ին կետում նշված նպատակներով Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը Մասնակից պետությունների մեծամասնության համաձայնությամբ հրավիրում է Վերանայման կոնֆերանս:

3. 121-րդ հոդվածի 3-ից 7-րդ կետերի դրույթները կիրառվում են Կոնֆերանսում քննարկված՝ Կանոնադրության ցանկացած փոփոխության ընդունման եւ այն ուժի մեջ մտնելու նկատմամբ:

Հոդված 124

Անցումային դրույթներ

Անկախ 12-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ կետերից՝ պետությունը, դառնալով սույն Կանոնադրության մասնակից, կարող է հայտարարել, որ սույն Կանոնադրությունը տվյալ պետության համար ուժի մեջ մտնելուց հետո յոթ տարվա ընթացքում այն չի ընդունում Դատարանի իրավագործությունը 8-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների կատեգորիաների նկատմամբ այն դեպքում, երբ հանցագործությունը ենթադրաբար կատարվել է իր քաղաքացիների կողմից կամ իր տարածքում: Սույն հոդվածի հիման վրա կատարված հայտարարությունից կարելի է հրաժարվել ցանկացած ժամանակ: Սույն հոդվածի դրույթները վերանայվում են 123-րդ հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան հրավիրված Վերանայման կոնֆերանսում:

Հոդված 125

Ստորագրումը, վավերացումը, ընդունումը, հաստատումը կամ միացումը

1. Սույն Կանոնադրությունը բաց է բոլոր պետությունների կողմից ստորագրման համար Հռոմում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Պարենի եւ գյուղատնտեսության կազմակերպության շտաբ-բնակարանում, 1998 թվականի հուլիսի 17-ին: Այնուհետեւ այն բաց կմնա ստորագրման համար Հռոմում՝ Իտալիայի Արտաքին գործերի նախարարությունում, մինչեւ 1998 թվականի հոկտեմբերի 17-ը: Այդ օրվանից հետո Կանոնադրությունը բաց կմնա ստորագրման համար Նյու Յորքում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական գրասենյակում, մինչեւ 2000 թվականի դեկտեմբերի 31-ը:

2. Սույն Կանոնադրությունը ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հաստատման այն ստորագրած պետությունների կողմից: Վավերացման, ընդունման կամ հաստատման փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:

3. Սույն Կանոնադրությունը բաց է բոլոր պետությունների միանալու համար: Միանալու մասին փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:

Հոդված 126

Ուժի մեջ մտնելը

1. Սույն Կանոնադրությունն ուժի մեջ է մտնում վավերացման, ընդունման, հաստատման կամ միացման 60-րդ փաստաթուղթը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելուց հետո 60-րդ օրվան հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

2. Վավերացման, ընդունման, հաստատման կամ միացման 60-րդ փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո Կանոնադրությունը վավերացնող, ընդունող, հաստատող կամ դրան միացող յուրաքանչյուր պետության համար Կանոնադրությունն ուժի մեջ է մտնում այդ պետության կողմից իր վավերացման, ընդունման, հաստատման կամ միացման փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո 60-րդ օրվան հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 127

Կանոնադրությունից դուրս գալը

1. Ցանկացած մասնակից պետություն կարող է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ուղղված գրավոր ծանուցմամբ դուրս գալ սույն Կանոնադրությունից: Կանոնադրությունից դուրս գալն ուժի մեջ է մտնում ծանուցումն ստանալուց մեկ տարի հետո, եթե ծանուցման մեջ ավելի ուշ ժամկետ չի նշվում:

2. Կանոնադրությունից դուրս գալը պետությանը չի ազատում սույն Կանոնադրությունից բխող պարտավորությունների կատարումից, որոնք առաջացել են Կանոնադրությանն այդ պետության մասնակցության ժամանակ, ներառյալ՝ ցանկացած ֆինանսական պարտավորություն, որը կարող է առաջանալ: Սույն Կանոնադրությունից պետության դուրս գալը չի ազդում Դատարանի հետ համագործակցության վրա՝ կապված այն քննությունների եւ վարույթների հետ, որոնց կապակցությամբ դուրս եկող պետությունը պարտավորվել էր համագործակցել, եւ որոնք սկսվել էին մինչեւ դուրս գալն ուժի մեջ մտնելը, ինչպես նաեւ ոչ մի դեպքում այդ փաստը չի կարող ազդել այն հարցի քննարկման վրա, որը Դատարանի կողմից սկսվել էր քննարկվել մինչեւ դուրս գալն ուժի մեջ մտնելը:

Հոդված 128

Վավերական տեքստեր

Սույն Կանոնադրության բնօրինակը, որի արաբերեն, չինարեն, անգլերեն, ֆրանսերեն, ռուսերեն եւ իսպաներեն տեքստերը հավասարապես վավերական են, ի պահ է հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին, որը դրանց հաստատված պատճեններն ուղարկում է բոլոր պետություններին:

Ի հավաստումն որի, ներքոստորագրյալները, պատշաճորեն լիազորված լինելով իրենց համապատասխան կառավարությունների կողմից, ստորագրեցին սույն Կանոնադրությունը:

ԿԱՏԱՐՎԱԾ է Հռոմում 1998 թվականի հուլիսի 17-ին:

Սույնով հավաստում եմ, որ կցված տեքստը 1998 թվականի հուլիսի 17-ին Հռոմում կատարված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրության իսկական տեքստն է, որի բնօրինակը ի պահ է հանձնվել Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:

**Գլխավոր քարտուղարի անունից՝
Իրավախորհրդատու
(Գլխավոր քարտուղարի
իրավական հարցերով տեղակալ)**

[ստորագրություն]

Հանս Քորելլ

Միավորված ազգերի կազմակերպություն, Նյու Յորք

1998 թվականի սեպտեմբերի 29

Սույնով հավաստվում է, որ կցված տեքստը 1998թ. հուլիսի 17-ին ընդունված Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրության հայերեն պաշտոնական թարգմանությունն է:

**Հայաստանի Հանրապետության
արտաքին գործերի նախարարություն**